

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
“ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΜΟΣΤΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ”**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Νικόλαος Τάτσης**

**«Πρόταση επανάχρησης του κεντρικού κτιρίου του Παλαιού
Νοσοκομείου Ιωαννίνων “Γ. Χατζηκώστα” σε Μουσείο Εθνικών
Ευεργετών»**

**Επιβλέπων Καθηγητής
Νικόλαος Χ. Σαμαράς**

ΤΡΙΚΑΛΑ 2019

**UNIVERSITY OF WEST ATTICA
SCHOOL OF ENGINEERING
DEPARTMENT OF CIVIL ENGINEERING**

**POSTGRADUATE STUDIES PROGRAMME
“ARCHITECTURAL AND STRUCTURAL RESTORATION OF
HISTORIC BUILDINGS AND COMPLEXES”**

**POSTGRADUATE MASTER’S THESIS
Nikolaos Tatsis**

**«Proposal for reuse of the main building of the Old Hospital of
Ioannina “G. Hatzikostas” at the Museum of National Benefactors»**

**Supervisor
Nikolaos X. Samaras**

TRIKALA 2019

**«Proposal for reuse of the main building of the Old Hospital of Ioannina “G.
Hatzikostas” at the Museum of National Benefactors»**

Αφιέρωση

Αφιερώνω την παρούσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία στους γονείς μου για την αμέριστη υποστήριξη που μου παρέχουν για την ολοκλήρωση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών στόχων μου καθώς και για την άοκνη προσπάθειά τους να στέκονται αρωγοί σε κάθε νέο μου βήμα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για να ολοκληρωθεί με επιτυχία η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία συνέβαλαν συγκεκριμένοι άνθρωποι τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς μέσα από τη συγκεκριμένη ενότητα.

Αρχικά θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Νικόλαο Σαμαρά για τις πολύτιμες γνώσεις και την εμπειρία του που μου μετέδωσε καθ' όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού και κυρίως κατά την εκπόνηση της μεταπτυχιακής διπλωματικής μου εργασίας. Καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας, μου μετέδωσε έναν διαφορετικό τρόπο σκέψης και αντιμετώπισης των παραδοσιακών κτιρίων. Με βοήθησε στο να σκέφτομαι ακόμη πιο σφαιρικά και να αντιμετωπίζω κάθε ιστορικό κτίριο ως ένα ξεχωριστό ζωντανό οργανισμό που στο πέρασμα των χρόνων μπορεί να μεταλλάσσεται χωρίς όμως να χάνει την αρχική του αρχιτεκτονική φυσιογνωμία και ταυτότητα.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές κ.κ. Αφροδίτη Πασαλή και Στυλιανό Παρδαλόπουλο για τον χρόνο που διέθεσαν για τον έλεγχο και την αξιολόγηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας ως μέλη της Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής (Τ.Ε.Ε.).

Ευχαριστώ επίσης θερμά την Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών και ειδικότερα την φιλόξενη βιβλιοθήκη της καθώς και προσωπικά τον κ. Κωνσταντίνο Μπίλη για την σημαντική του συνεισφορά στην εύρεση των κατάλληλων βιβλιογραφικών πηγών για την επιτυχή ολοκλήρωση της εργασίας.

Από τις ευχαριστίες δεν θα μπορούσαν να λείπουν οι άνθρωποι της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ηπείρου, Βορείου Ιονίου και Δυτικής Μακεδονίας (Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.) και κυρίως ο προϊστάμενός της κ. Βασίλειος Κασκάνης για την βοήθειά του στην επιτάχυνση των διαδικασιών για την λήψη της απαραίτητης άδειας από το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Ηπείρου.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω ακόμη στους εργαζομένους της 7^{ης} Περιφέρειας του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) καθώς και στον διευθυντή της υπηρεσίας κ. Βασίλειο Παπαδιώτη για τις διευκολύνσεις που παρείχαν καθ' όλη τη διάρκεια των αποτυπώσεων και τη συμβολή τους σε ότι τους ζητήθηκε.

Τέλος ευγνωμονώ τον πατέρα μου Τάτση Χρυσόστομο για τις πολύτιμες επιστημονικές και πρακτικές γνώσεις και την εμπειρία που μου μεταλαμπάδευσε όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου αλλά και ειδικότερα στα πλαίσια εκπόνησης της εν λόγω εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία προτείνεται η επανάχρηση του κεντρικού νεοκλασικού κτιρίου του Παλαιού Νοσοκομείου των Ιωαννίνων “Γ. Χατζηκώστα” με τη μετατροπή του σε Μουσείο Εθνικών Ευεργετών. Το κεντρικό κτίριο του νοσηλευτικού συγκροτήματος είναι ένα νεοκλασικό κτίσμα των αρχών του 20^{ου} αιώνα που διατηρείται σε καλή κατάσταση. Εντάσσεται στην περιοχή του ιστορικού κέντρου της πόλης των Ιωαννίνων και βρίσκεται επί της οδού Γεωργίου Χατζηκώστα αριθμός 1.

Η ιστορία του νοσοκομείου ξεκινάει στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, όταν ο εθνικός ευεργέτης Γεώργιος Χατζηκώστας συντάσσει τη διαθήκη του στην οποία μεταξύ άλλων προβλέπει να διαθέσει χρηματικό ποσό για την ανέγερση ενός σύγχρονου νοσοκομείου που θα κάλυπτε πλήρως τις νοσηλευτικές ανάγκες της εποχής εκείνης. Τελικά το όραμα του μεγάλου ηπειρώτη ευεργέτη πραγματοποιείται μετά από έξι περίπου δεκαετίες, όταν τον Νοέμβρη του 1907 εγκαινιάζεται επίσημα το νέο νοσοκομείο που φέρει προς τιμήν του την ονομασία «Νοσοκομείον Χατζηκώστα». Το συγκεκριμένο κτίριο έπαψε να λειτουργεί ως νοσοκομείο στα τέλη της δεκαετίας του '70 και από τότε φιλοξένησε και συνεχίζει να φιλοξενεί διάφορες υπηρεσίες.

Μετά από επιστημονική έρευνα που πραγματοποιήθηκε τον τελευταίο χρόνο και γνωρίζοντας τις απόψεις και προθέσεις διαφόρων εκπροσώπων των τοπικών αρχών και φορέων της πόλης αποφασίστηκε να γίνει μία πρόταση επανάχρησης του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων “Γ. Χατζηκώστα” σε μουσειακό χώρο.

Στα πλαίσια της πρότασης επανάχρησης πραγματοποιήθηκε λεπτομερής αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης του κτιρίου και αποτυπώθηκε φωτογραφικά το σύνολο του κτιρίου, τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά. Συντάχθηκε μία σειρά αρχιτεκτονικών σχεδίων που απεικονίζουν με σαφήνεια την υπάρχουσα κατάσταση.

Για την επιλογή της νέας χρήσης εξετάστηκαν ταυτόχρονα τα τέσσερα βασικά κριτήρια (αρχιτεκτονικά, πολεοδομικά, κοινωνικά και οικονομικά) που εφαρμόζονται κατά τη διαδικασία μίας πρότασης επανάχρησης κτιρίου. Από την παραπάνω διαδικασία θεωρήθηκε ώριμη η πρόταση για δημιουργία στο χώρο ενός μουσείου που θα τιμά τη μνήμη και παράλληλα θα αναδεικνύει το σπουδαίο έργο των εθνικών μας ευεργετών, η πλειονότητα των οποίων κατάγεται από την ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου. Σε έναν χώρο

συμβολικό που αποτελεί ευεργεσία του Γεωργίου Χατζηκώστα ενός από τους μεγαλύτερους εθνικούς ευεργέτες.

Έγινε σύνταξη όλων των απαραίτητων αρχιτεκτονικών σχεδίων που συνοδεύουν την πρόταση επανάχρησης ώστε να απεικονιστεί η νέα μορφή που θα πάρει το παλαιό νοσοκομείο.

Λέξεις - κλειδιά: *Νοσοκομείον Χατζηκώστα, Γεώργιος Χατζηκώστας, φέρουσα τοιχοποιία, επανάχρηση, μουσείο, ευεργέτες.*

ABSTRACT

This postgraduate dissertation proposes the re-use of the central neo-classical building of the Old Hospital of Ioannina "G. Hatzikosta " with its transformation into a Museum of National Benefactors. The central building of the nursing complex is a neoclassical building of the early 20th century that is kept in good condition. It is located in the area of the historical center of the city of Ioannina and is located on Georgios Hatzikostas Street number 1.

The history of the hospital begins in the middle of the 19th century when the national benefactor Georgios Hatzikostas drafted his will in which, among other things, he plans to allocate money for the construction of a modern hospital that would fully cover the nursing needs of that time. Eventually, the vision of the great Epirus benefactor came about for about six decades, when in November 1907, the new hospital was officially inaugurated and named "Hospital Hatzikosta". This particular building ceased to function as a hospital in the late 1970s and has since hosted and continues to host various services.

After a scientific research that took place in the last year and knowing the views and intentions of various representatives of the local authorities and institutions of the city, it was decided to make a proposal for re-use of the Old Hospital of Ioannina " Hatzikosta " in a museum area.

In the context of the proposal for reuse, a detailed mapping of the existing state of the building took place and photographed the entire building, both internally and externally. A series of architectural drawings have been drawn up to clearly illustrate the existing situation.

For the selection of the new use, the four basic criteria (architectural, urban, social and economic) that were applied in the process of a building reuse proposal were examined at the same time. From the aforementioned process, the proposal for the creation of a museum to commemorate the memory, while at the same time highlighting the great work of our national benefactors, the majority of which originated in the wider region of Epirus, was considered mature. In a symbolic space that is the benefit of George Hatzikostas, one of the greatest national benefactors.

All necessary architectural drawings accompanying the reuse proposal have been drafted in order to illustrate the new form that the old hospital will take.

Keywords: *Hatzikosta Hospital, Georgios Hatzikostas, masonry, reuse, museum, benefactors.*

Περιεχόμενα

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	1
2. ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	2
2.1 Τα Ιωάννινα.....	2
2.2 Ιστορική Αναδρομή στα Νοσοκομεία των Ιωαννίνων	6
2.2.1 Κοινόν ή Παλαιόν Νοσοκομείον ή Σπιτάλιον ή Πτωχοκομείον	7
2.2.2 Νοσοκομείον Μάτσιου ή Μάτσια	9
2.2.3 Αυτοκρατορικών Νοσοκομείον ή Χαμηδιέ ή Γκουρεμπά.....	11
2.2.4 Νοσοκομείον Χατζηκώστα ή Ελληνικόν Νοσοκομείον Ιωαννίνων.....	13
2.2.5 Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Π.Γ.Ν.Ι.)	15
2.3 Ο ευεργέτης Γεώργιος Χατζηκώστας	16
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ «Γ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ».....	22
3.1 Τοπογραφικά, πολεοδομικά και ιστορικά στοιχεία	22
3.2 Τυπολογία.....	25
3.3 Μορφολογία	30
3.4 Κατασκευαστική δομή	41
3.4.1 Κατακόρυφος φέρων οργανισμός (φέρουσα τοιχοποιία)	41
3.4.2 Κατακόρυφα φερόμενα στοιχεία (τοιχοποιία, γυψοσανίδες, τμήματα αλουμινίου)	41
3.4.3 Στέγη	42
3.4.4 Δάπεδα - Πατώματα.....	42
3.4.5 Οροφές	43
3.4.6 Κουφώματα	45
3.4.7 Επιχρίσματα	47
3.4.8 Μεταλλικά στοιχεία	48
3.4.9 Ηλεκτρολογικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις.....	50
3.4.10 Περιβάλλον χώρος	50
4. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ	52
4.1 Αρχές και φιλοσοφία των επεμβάσεων.....	52
4.2 Μελέτη της νέας χρήσης	53
4.3 Εργασίες αποκατάστασης	62
4.4 Αρχιτεκτονικές Επεμβάσεις Επανάχρησης.....	64
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	76

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ.....	
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με θέμα «Πρόταση επανάχρησης του κεντρικού κτιρίου του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων "Γ. Χατζηκώστα" σε Μουσείο Εθνικών Ευεργετών» ασχολείται με τη μελέτη ενός διώροφου διατηρητέου κτιρίου το οποίο βρίσκεται εντός του Ιστορικού Κέντρου της πόλεως των Ιωαννίνων.

Πιο συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στην ιστορία, τη γεωγραφία και την αρχιτεκτονική της πόλης των Ιωαννίνων. Ακολουθεί ιστορική αναδρομή των νοσοκομείων που λειτούργησαν στα Γιάννενα από τον 19^ο αιώνα έως και σήμερα. Γίνεται λεπτομερής αναφορά στα στοιχεία της προσωπικότητας του μεγάλου Εθνικού Ευεργέτη Γεωργίου Χατζηκώστα. Προσδιορίζεται η θέση του νοσοκομείου εντός του πολεοδομικού ιστού και μελετάται η τυπολογία, η μορφολογία και η κατασκευαστική δομή του κτιρίου. Γίνεται ακριβής αποτύπωση του κτιρίου, λεπτομερής φωτογραφική αποτύπωση και εκπόνηση όλων των σχεδίων της υφιστάμενης κατάστασης. Παρουσιάζεται μία πρόταση επανάχρησης του υπό μελέτη κτιρίου και συντάσσεται η αντίστοιχη σειρά σχεδίων για τη μετατροπή του κτιρίου από νοσοκομείο σε μουσείο Εθνικών Ευεργετών, χρήση που θεωρείται ότι ταιριάζει απόλυτα με την φυσιογνωμία του συγκεκριμένου κτιρίου και τη σχέση του με έναν από τους μεγαλύτερους Εθνικούς Ευεργέτες, τον Γεώργιο Χατζηκώστα.

Βασικός στόχος της συγκεκριμένης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας είναι η παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης πρότασης προστασίας και ανάδειξης του κτιρίου με ταυτόχρονη αλλαγή χρήσης του σε μουσειακό χώρο.

2. ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

2.1 Τα Ιωάννινα

Τα Ιωάννινα βρίσκονται στο βορειοδυτικότερο άκρο της Ελλάδας και υπάγονται διοικητικά στην Περιφέρεια Ηπείρου. Είναι κτισμένα στο κέντρο του ομώνυμου λεκανοπεδίου σε υψόμετρο 479 m από την επιφάνεια της θάλασσας, δυτικά (Δ) της λίμνης Παμβώτιδας. Η πόλη των Ιωαννίνων έχει μεγάλη ιστορία, σημαντικό μέρος της οποίας αφορά την περίοδο της οθωμανοκρατίας.

Πρώτη φορά το όνομα «Ιωάννινα» αναφέρεται στο έργο «Περί Κτισμάτων» του βυζαντινού ιστορικού Προκόπιου. Πιο συγκεκριμένα ο Προκόπιος αναφέρει ότι την πόλη ίδρυσε ο Ιουστινιανός το 527 μ.Χ., στη θέση που βρίσκεται σήμερα το Κάστρο των Ιωαννίνων. Η πόλη πρωτοκατοικήθηκε από κατοίκους που μετέφερε ο Ιουστινιανός από την πόλη της αρχαίας Εύροιας της Θεσπρωτίας. Η θέση της πόλης των Ιωαννίνων επιλέχθηκε διότι αποτελούσε ένα στρατηγικό φυσικό οχυρό. Για την πόλη καταγράφεται ακόμη μία αναφορά στο έργο «Αλεξιάδα» με συγγραφέα την Άννα Κομνηνή, η οποία περιγράφει τα γεγονότα της κατάληψης της πόλης από τους Νορμανδούς Σταυροφόρους του Βοημούνδου το έτος 1082 μ.Χ.

Όταν ο Μιχαήλ Άγγελος ο Κομνηνός ίδρυσε το Δεσποτάτο της Ηπείρου, με πρωτεύουσα την Άρτα το 1204 μ.Χ., εξέχουσα θέση σε αυτό κατείχαν τα Ιωάννινα που εξελίχθηκαν σε σπουδαίο αστικό κέντρο. Με την επανένταξη του Δεσποτάτου της Ηπείρου στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία συνεχίζεται η περίοδος ακμής των Ιωαννίνων κατά την οποία ο Αυτοκράτορας Ανδρόνικος ο Β' έδωσε στην πόλη διοικητικά, οικονομικά και εκκλησιαστικά προνόμια.

Οι μεταγενέστεροι κατακτητές της πόλης (όπως, ο Σέρβος Θωμάς Πρελούμπο, οι Ιταλοί Ιζαού Μπουοντελμόντι και Κάρολος Τόκκος Α') δεν κατάφεραν να ανακόψουν τη συνεχή πρόοδο των Ιωαννίνων και η τοπική αριστοκρατία κατάφερε να διατηρήσει το σύνολο των προνομίων που είχε εξασφαλίσει τα προηγούμενα χρόνια.

Όταν τα οθωμανικά στρατεύματα πολιορκούσαν τα Γιάννενα το έτος 1430 οι τότε αρχές και άρχοντες της πόλης την παρέδωσαν στους Τούρκους και σε μεταξύ τους συμφωνία πέτυχαν να διατηρήσουν τα προνόμιά τους. Τα προνόμια που προβλέπονταν από την παραπάνω συμφωνία ήταν η προστασία των χριστιανικών εκκλησιών, η

διατήρηση των τιμαρίων¹ και η μη εγκατάσταση Τούρκων πολιτών εντός των τειχών του κάστρου εκτός από τους Τούρκους αξιωματούχους. Συνεπώς εντός της καστροπολιτείας ήταν εγκατεστημένοι άνθρωποι τριών (3) διαφορετικών θρησκειών, ήτοι χριστιανοί, μουσουλμάνοι και εβραίοι.

Τα παραπάνω προνόμια διατηρήθηκαν έως το έτος 1611 όταν και έγινε εξέγερση του τοπικού πληθυσμού υπό την καθοδήγηση του επισκόπου Τρίκης και Σταγών Διονυσίου του Φιλοσόφου ή Σκυλοσόφου. Αποτέλεσμα της εξέγερσης των Ελλήνων ήταν η εκδίωξη του χριστιανικού πληθυσμού από το κάστρο και η αναγκαστική εγκατάστασή του εξωτερικά των τειχών του.

Έτσι η πόλη σταδιακά άρχισε να αναπτύσσεται έξω από την κεντρική πύλη του κάστρου και να οργανώνεται σε νέες συνοικίες και μαχαλάδες. Ταυτόχρονα κατά το 17^ο αιώνα εκτός των τειχών του κάστρου ξεκίνησε να συγκροτείται πολεοδομικά και οθωμανικός οικισμός με υπαίθριες και σκεπαστές αγορές, τα λεγόμενα «μπεζεστένια²» ή «μπεντεστένια». Στην περιοχή αυτή μετακινήθηκε και αγροτικός πληθυσμός της ευρύτερης περιοχής δημιουργώντας τη λεγόμενη «Αγορά» ή το «Παζάρι³» που ήταν σκεπαστή.

Η «Αγορά» ή το «Παζάρι» περιελάμβανε σκεπαστούς δρόμους οι οποίοι είχαν κατά διαστήματα ανοίγματα, σαν φωταγωγούς, τους λεγόμενους «μπατζιάδες» και σε ορισμένα σημεία υπήρχαν πόρτες. Οι πόρτες έκλειναν κατά τη διάρκεια της νύχτας και άνοιγαν ξανά το πρωί από τους νυχτοφύλακες, οι οποίοι είχαν την ευθύνη της φύλαξης μόνο του εσωτερικού χώρου της κλειστής σκεπαστής αγοράς. Η «Αγορά» ή το «Παζάρι» στα παλιά Γιάννινα εκτεινόταν στην οδό του Μπαϊράμ Πασά και μετέπειτα οδό Αγοράς⁴

---

¹ Η λέξη τιμάριο προέρχεται από την περσική تیمار (timar), που σημαίνει πρόνοια και ονομάζονταν έτσι ένα κτήμα γης, που παραχωρούσε ο Οθωμανός σουλτάνος σε κάποιον υπήκοό του, ως ανταμοιβή για τις υπηρεσίες του.

² Τα μπεζεστένια ήταν ένας πολύ σημαντικός θεσμός των οθωμανικών πόλεων. Η λέξη σημαίνει υφασματοαγορά και προέρχεται από την αραβική λέξη μπεζ (bez) η οποία σημαίνει ρούχο ή ύφασμα και την περσική κατάληξη – ιστάν. Τα μπεζεστένια κτίστηκαν κατά την οθωμανοκρατία ως σκεπαστές θολωτές αγορές και ο σχεδιασμός τους βασιζόταν στην αρχιτεκτονική των ισλαμικών τεμένων. Σε αυτά πωλούνταν πολύτιμα αντικείμενα, φυλάσσονταν δημόσια έγγραφα και περιουσιακά στοιχεία, γινόταν έλεγχος της ποιότητας των εμπορευμάτων και καθορίζονταν οι ισοτιμίες των νομισμάτων.

³ Ο όρος παζάρι είναι κεντρο-ασιατικός (στα περσικά: Shahr που σημαίνει πόλη και Su που σημαίνει αγορά). Η λέξη παζάρι σήμαινε μία περιοδική ανοικτή αγορά που γίνονταν μία φορά την εβδομάδα και συνήθως χωροθετούνταν στις πύλες των πόλεων. Στο παζάρι αναπτύσσονταν η δημόσια ζωή του κοινωνικού συνόλου της κάθε πόλης και δίνονταν η δυνατότητα στους αγρότες να πωλούν τα προϊόντα τους στους καταναλωτές.

⁴ Η οδός Αγοράς έφερε την ονομασία αυτή κατά διάρκεια της τουρκοκρατίας. Μετά την απελευθέρωση της πόλης μετονομάστηκε αρχικά σε οδό Ανεξαρτησίας και το 1946 σε «Ελευθερίου Βενιζέλου», ονομασία όμως που ποτέ δεν επικράτησε. Και αυτό γιατί οι Γιαννιώτες συνέχισαν να την αποκαλούν οδό

καθώς και στα σοκάκια⁵ πέριξ αυτής. Πιο αναλυτικά ξεκινούσε από την σημερινή οδό Αβέρωφ και έφθανε περίπου έως το «Γιαλί Καφενέ» επί της σημερινής πλατείας Γεωργίου Σταύρου.

Ο κύριος άξονας γύρω από τον οποίο αναπτύχθηκε η πόλη των Ιωαννίνων ήταν ο βασικός οδικός άξονας που διέρχονταν από το κέντρο του παζαριού και είχε κατεύθυνση από νότο (N) προς βορρά (B). Το τμήμα του κύριου αυτού οδικού άξονα που διέρχονταν από το κέντρο του παζαριού με κατεύθυνση προς βορρά (B) ήταν η οδός Αγοράς. Τα Γιάννενα την ίδια εποχή άρχισαν να μετατρέπονται σε ένα σημαντικότατο διοικητικό, στρατιωτικό, εμπορικό και πνευματικό κέντρο που ακτινοβολούσε σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η οικονομική ανάπτυξη των Ιωαννίνων συνέβαλε άμεσα στην πνευματική ανάπτυξη του τόπου και έτσι σύντομα ιδρύονται από Ηπειρώτες Ευεργέτες σημαντικές Σχολές, πανεπιστημιακού επιπέδου. Κάθε Σχολή έπαιξε το δικό της σημαντικό ρόλο κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Αναλυτικότερα οι Σχολές που ιδρύθηκαν ήταν η Σχολή του Επιφανίου Ηγουμένου (1648), η Μεγάλη Σχολή του Γκιούμα (1677), η Μπαλάνειος (1723), η Μαρούτσειος (1742), η Καπλάνειος (1805) και η Ζωσιμαία Σχολή (1828).

Κατά τη περίοδο της ηγεμονίας του Αλή Πασά του Τεπελενλή (1788 - 1822) τα Ιωάννινα αναπτύχθηκαν με ταχείς ρυθμούς, αποτελώντας ένα σημαντικό διοικητικό, στρατιωτικό, εμπορικό και πνευματικό κέντρο. Η πόλη έγινε ξακουστή τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική, πράγμα που ώθησε τις ξένες χώρες να ιδρύσουν προξενεία σε αυτή.

Ο Αλή Πασάς επιχείρησε να δημιουργήσει ένα ανεξάρτητο ελληνοαλβανικό κράτος αλλά απέτυχε με αποτέλεσμα η Πύλη να τον επικηρύξει και να στείλει στρατό 20.000 περίπου ανδρών με σκοπό την σύλληψη και την παραδειγματική τιμωρία του. Όταν ο Αλή Πασάς αντιλήφθηκε πως τον είχαν εγκαταλείψει βασικοί του υποστηρικτές και συνεργάτες και ότι τα σουλτανικά στρατεύματα πολιορκούσαν την πόλη, τότε ταμπουρώθηκε στο κάστρο των Ιωαννίνων με σκοπό την υπεράσπιση του εαυτού του μαζί με μία δύναμη στρατιωτών του. Στα πλαίσια της άμυνάς του από τα σουλτανικά στρατεύματα έδωσε εντολή να πυρποληθεί ολόκληρη η πόλη εκτός των τειχών του

Ανεξαρτησίας, για προφανείς ιστορικούς λόγους. Η οδός πήρε επίσημα το όνομα «Ανεξαρτησίας» περίπου στα μέσα της δεκαετίας του '90, ονομασία που φέρει έως σήμερα.

⁵ Τα σοκάκια ήταν οι στενοί δρόμοι στο πυκνοδομημένο τμήμα της άλλοτε πόλης των Ιωαννίνων.

κάστρου. Έτσι το έτος 1820 τα Γιάννενα υπέστησαν μία από τις μεγαλύτερες καταστροφές της ιστορίας τους.

Παρά τις προσπάθειες του Αλή Πασά στις 24 Ιανουαρίου του 1822 ο Χουρσίτ Πασάς, απεσταλμένος του Σουλτάνου, τον αποκεφάλισε μετά από μάχη που έγινε στη μονή Αγίου Παντελεήμονος στο Νησί των Ιωαννίνων.

Μετά την πτώση του Αλή Πασά, η πόλη των Ιωαννίνων ανοικοδομείται εκ νέου ακολουθώντας την προηγούμενη πολεοδομική της οργάνωση. Σε αυτό συνέβαλαν καθοριστικά οι Ηπειρώτες Ευεργέτες που διαθέτοντας μεγάλα χρηματικά ποσά διαδραμάτισαν πρωτεύοντα ρόλο στη νέα πορεία της πόλης. Οι πιο σημαντικοί από αυτούς ήταν ο Αρσάκης, ο Τοσίτσας, οι αδελφοί Ζάππα, ο Χατζηκώστας, ο Γεώργιος Σταύρου, ο Στουρνάρης, ο Δομπόλης, οι αδελφοί Σίνα, οι αδελφοί Ζωγράφοι, ο Μπάγκας, οι αδελφοί Γεννάδιοι, ο Μελάς, ο Καπλάνης, οι αδελφοί Ριζάρη και οι αδελφοί Ζωσιμά. Επιθυμία όλων των παραπάνω Ευεργετών ήταν πρωτίστως να ανοικοδομηθούν τα σχολεία, οι χριστιανικοί ναοί και τα νοσοκομεία και δευτερευόντως η παροχή κοινωνικής πρόνοιας και αρωγής απέναντι στους άπορους και εκδιωχθέντες γιαννιώτες.

Το έτος 1869 ο Ρασίμ Πασάς στα πλαίσια των μεταρρυθμίσεων της οθωμανικής αυτοκρατορίας με σκοπό την προσέγγιση των δυτικών προτύπων πυρπολεί την «Αγορά» ή «Παζάρι». Ωστόσο παρά το γεγονός αυτό η πολεοδομική οργάνωση των Ιωαννίνων παρέμεινε αναλλοίωτη κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Την ίδια χρονική περίοδο άρχισαν να κατασκευάζονται και οι πρώτες στοές που αποτελούσαν ένα νέο τύπο μικρών αγορών. Παράλληλα άρχισαν να δημιουργούνται νέες συνοικίες περιμετρικά της πόλης όπως το «Αρχιμανδρείον», τα «Λακκόματα», κ.α. Στην πόλη άρχισαν να κατασκευάζονται κατοικίες καθώς και καταστήματα ανάλογα με τα οικονομικά δεδομένα του κάθε νοικοκυριού. Τα περισσότερα κτίρια ήταν ισόγεια ή διώροφα.

Τα διώροφα κτίρια που βρίσκονταν στην αγορά είχαν διπλή (μικτή) χρήση, δηλαδή στο ισόγειο λειτουργούσαν τα καταστήματα και στον όροφο υπήρχε η κατοικία. Επίσης κατά μήκος των κύριων εμπορικών δρόμων της πόλης δημιουργήθηκε ένας μεγάλος αριθμός χανιών και πανδοχείων με σκοπό την εξυπηρέτηση των ανθρώπων της υπαίθρου ή περιηγητών που έφθαναν στην πόλη.

Τα Ιωάννινα με την μακραίωνη ιστορία τους συνεχίζουν και σήμερα να αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα αστικά και διοικητικά κέντρα της χώρας. Είναι έδρα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας, της Περιφέρειας Ηπείρου

και έδρα του ομώνυμου Δήμου Ιωαννιτών. Στην πόλη λειτουργεί μεγάλος αριθμός δημόσιων υπηρεσιών, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων καθώς και δύο τριτοβάθμια νοσοκομεία, το Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Γ.Ν.Ι.) «Γ. Χατζηκώστα» και το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Π.Γ.Ν.Ι.). Τα Ιωάννινα είναι μία σύγχρονη ευρωπαϊκή μεγαλούπολη με έντονη οικονομική δραστηριότητα και παρέχουν μία πλειάδα παρεχόμενων υπηρεσιών. Η θέση της πόλης θεωρείται γεωστρατηγικής σημασίας λόγω των δύο (2) διεθνών αυτοκινητοδρόμων (Εγνατίας και Ιόνιας Οδού) που διέρχονται πλησίον αυτής, του διεθνούς αερολιμένα της «Βασιλεύς Πύρρος» και της γειτνιάσής της με την Αλβανία. Ο πληθυσμός της πόλης σύμφωνα με την απογραφή του 2011 είναι 112.486 μόνιμοι κάτοικοι.

2.2 Ιστορική Αναδρομή στα Νοσοκομεία των Ιωαννίνων

Η έννοια της νοσοκομειακής περίθαλψης, έτσι όπως είναι γνωστή σήμερα, δεν υπήρχε έως και τα τέλη του 19^{ου} αιώνα στην πόλη των Ιωαννίνων. Ωστόσο ήδη από τον 19^ο αιώνα ξεκινούν τη λειτουργία τους τα πρώτα νοσοκομεία στα Γιάννενα. Τα νοσοκομεία αυτά διακρίνονται με βάση την εθνότητα του πληθυσμού που εξυπηρετούσαν και τον τρόπο λειτουργίας τους σε ελληνικά και τουρκικά. Τα ελληνικά νοσοκομεία ιδρύθηκαν και λειτουργούσαν με δαπάνες των ηπειρωτών ευεργετών του εξωτερικού. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία συνέβαλε μερικώς στην κατασκευή του νοσοκομείου Χαμηδιέ.

Τα νοσοκομεία της εποχής εκείνης αποτελούνταν από δύο (2) τμήματα, το παθολογικό και το χειρουργικό. Σε κάποιες περιπτώσεις όμως περιελάμβαναν και μαιευτικό – γυναικολογικό τμήμα καθώς και τμήμα μεταδοτικών νοσημάτων.

Στα Γιάννινα του 19^{ου} αιώνα επί τουρκοκρατίας λειτουργούσαν τα εξής νοσοκομεία, το Κοινόν ή Παλαιόν Νοσοκομείον ή Σπιτάλιον⁶ ή Πτωχοκομείον Ιωαννίνων, το Νοσοκομείον Μάτσιου ή Μάτσια, το Αυτοκρατορικόν Νοσοκομείον ή Χαμηδιέ ή Γκουρεμπά και το Νοσοκομείον Χατζηκώστα ή Ελληνικόν Νοσοκομείον Ιωαννίνων.

Την ίδια περίοδο η κοινότητα των Ιωαννίνων διαμόρφωνε την κοινωνική της πολιτική με τη βοήθεια των παραγόντων της πνευματικής και εμπορικής ηπειρωτικής διασποράς. Η άσκηση της κοινωνικής πολιτικής στηρίχτηκε πάνω στο οικονομικό βάθος

---

⁶ Σπιτάλιον ή σπιτάλι ή οσπιτάλιον (στα λατινικά) σημαίνει νοσοκομείο.

των τόκων από τα λάσα⁷ τα οποία συστηματικά εμφανίστηκαν από τον 17^ο αιώνα. Τα παραπάνω προκύπτουν από καταγραφή σε έγγραφο του 1796 στο οποίο αναγράφεται η κατανομή των χρημάτων κατά κοινωνικούς τομείς⁸. Στο έγγραφο αναφέρεται «ίνα το εξ αυτών διάφορον αιωνίως μοιράζεται δια ψυχικήν σωτηρίαν, κατά την διαταγήν και θέλησιν αυτών ή εις πτωχούς και ενδεείς φαμηλίας ή δι υπανδρείαν κορασίδων και χωρών ή εις χαρατζοχάρτια ή εις ορφανά παιδιά, ή εις το νοσοκομείον ή εις φυλακομένους»⁹.

Μετά την απελευθέρωση των Ιωαννίνων το 1913 και κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα άλλαξε ο τρόπος λειτουργίας των νοσοκομείων. Έτσι το Αυτοκρατορικών Νοσοκομείον ή Χαμηδιέ ή Γκουρεμπά μετονομάστηκε σε Δημοτικόν Νοσοκομείον Ιωαννίνων «η Αγάπη» συνεχίζοντας κανονικά τη λειτουργία του, το Κοινόν ή Παλαιόν Νοσοκομείον ή Σπιτάλιον συνέχισε να λειτουργεί πλέον όμως ως πτωχοκομείο. Το δε Νοσοκομείον Χατζηκώστα συνέχισε να λειτουργεί ως δευτεροβάθμιο νοσοκομείο. Παράλληλα ιδρύθηκε ένα νέο νοσοκομείο στην πόλη, το Νοσοκομείο Μεταδοτικών Νοσημάτων.

Σήμερα στην πόλη των Ιωαννίνων λειτουργούν δύο (2) τριτοβάθμια νοσοκομεία, το Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (ΓΝΙ) «Γ. Χατζηκώστα» και το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (ΠΓΝΙ), τα οποία εξυπηρετούν τις ανάγκες περίθαλψης της Ηπείρου και του ευρύτερου γεωγραφικού της χώρου.

2.2.1 Κοινόν ή Παλαιόν Νοσοκομείον ή Σπιτάλιον ή Πτωχοκομείον

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ιδρύεται στα Ιωάννινα το δεύτερο νοσοκομείο σε ελληνική κοινότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας¹⁰, μετά από αυτό της Θεσσαλονίκης που ιδρύθηκε ως πανωλικό στις αρχές του 18ου αιώνα¹¹. Το νοσοκομείο αυτό οι γιαννιώτες το αποκαλούσαν Κοινόν ή Παλαιόν Νοσοκομείον ή Σπιτάλιον και ιδρύθηκε από τις δωρεές των ηπειρωτών ευεργετών Ιωάννη και Αναστασίου, υιών του Αργύρη Βρεττού.

Κατασκευάστηκε στη σημερινή πλατεία Αρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος δίπλα από το κτίριο της Νέας Ζωσιμαίας Σχολής όπου στεγάζεται το ομώνυμο Λύκειο και πλησίον του

---

⁷ Λάσ(σ)α ήταν τα αφιερώματα για συγκεκριμένους κοινωνικούς σκοπούς. Προέρχεται από το ιταλικό lasciare (αφήνω).

⁸ Ιερά Μητρόπολις Ιωαννίνων 1939, 26.

⁹ Σταυρόπουλος 1987, 28.

¹⁰ Σταυρόπουλος 1987, 57-62.

¹¹ Svoronos 1956, 12-13. Δημητριάδης 1983, 467-469.

ναού του Αρχιμανδρειού. Η λειτουργία του νοσοκομείου ξεκίνησε από το έτος 1793 και αυτό προκύπτει από το πρώτο έγγραφο που είχε τη μορφή δηλωτικού γράμματος των Ιωάννη και Αναστασίου Βρεττών, το οποίο είχε καταχωρηθεί στον Κώδικα της Μητρόπολης Ιωαννίνων με χρονολογία 29 Μαρτίου 1793¹².

Σύμφωνα με το δηλωτικό γράμμα, τα λάσα που είχαν κατατεθεί στην Καισαροβασιλική Τράπεζα της Βιέννης και στην Τράπεζα του Ορφανοτροφείου της Μόσχας ήταν αξίας 22.500 φιορίνια και 15.000 ρούβλια αντίστοιχα. Οι τόκοι από τα παραπάνω κεφάλαια κατανέμονταν σε γρόσια και αποδίδονταν για κοινωνικούς σκοπούς καθώς και για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας του νοσοκομείου. Για το νοσοκομείο αναγράφονταν «εις το σπιτάλιον των αρρώστων (εάν τελειωθή) γρόσια διακόσια, ει δε και δεν τελειωθή να μοιράζονται εις πτωχάς φαμελίας»¹³.

Για τη διανομή των λάσων είχε οριστεί επιτροπή αποτελούμενη από τους επιτρόπους των τριών εκκλησιών της πόλης ήτοι του Μητροπολιτικού του Αγίου Αθανασίου, του Αγίου Νικολάου Αγοράς και της Υπεραγίας Θεοτόκου Αρχιμανδρειού. Οι ευεργέτες απαιτούσαν να ελέγχονται οι λογαριασμοί ετησίως από τον μητροπολίτη, τους προεστούς της πολιτείας και τους εκπροσώπους της ίδιας της οικογένειας Βρεττού.

Σύμφωνα με σχέδιο που υπάρχει στο Αρχείο του Σταύρου Ιωάννου (Α.Σ.Ι.)¹⁴, διαστάσεων 36 x 47,7 cm, που είναι αχρονολόγητο, το κτιρίου του νοσοκομείου αποτελούνταν από δέκα (10) συνεχόμενα δωμάτια που έβλεπαν όλα στην αυλή και προστατεύονταν από υπόστεγο. Τα δωμάτια είχαν παράθυρα ή φεγγίτες που έβλεπαν στο δρόμο και σε παράπλευρο οικόπεδο. Στη συνέχεια του κτίσματος υπήρχαν ακόμη τρεις (3) χώροι που χρησιμοποιούνταν ως χώροι υγιεινής (WC). Στην αυλή του νοσοκομείου υπάρχει σχεδιασμένο ακόμη διώροφο κτίριο το οποίο μάλλον πρόκειται για τη δωρεά των αδελφών Βρεττού. Στη κάτω δεξιά γωνία της αυλής φαίνονται επίσης χαμηλά κτίσματα που χρησίμευαν ως μαγειρείο και πλυντήριο. Το νοσοκομείο υδρεύονταν από ένα πηγάδι που βρίσκονταν στο κέντρο της αυλής του.

Η αρχιτεκτονική μορφολογία του νοσοκομειακού κτιρίου ήταν αυτή που συνηθίζονταν στα νοσοκομεία της οθωμανοκρατίας. Το νοσοκομείο του Σταυροδρομίου στην Κωνσταντινούπολη έχει την ίδια ακριβώς διάταξη με το Κοινόν ή Παλαιόν

---

¹² Α.Σ.Ι., 1304.

¹³ Α.Σ.Ι., 1304.

¹⁴ Α.Σ.Ι., 1384.

Νοσοκομείον ή Σπιτάλιον Ιωαννίνων. Αυτό προκύπτει από τη διάταξη των δωματίων κατά σειρά προστατευόμενα από υπόστεγο, αυλή και λοιπούς βοηθητικούς χώρους¹⁵.

Ο ακριβής αριθμός των κλινών του νοσοκομείου δεν είναι γνωστός, ωστόσο εικάζεται ότι κυμαίνονταν μεταξύ του αριθμού των είκοσι (20) έως τριάντα (30) κλινών. Τη διοίκηση του νοσοκομείου αναλάμβανε διευθυντής ο οποίος διορίζονταν με θητεία ενός έτους και καθήκον του ήταν η εποπτεία των οικονομικών καθώς και όλων των άλλων υποθέσεων του νοσοκομείου¹⁶.

Για την περίθαλψη των ασθενών υπήρχε κατάλληλο προσωπικό που κάλυπτε τις ανάγκες τους. Αναλυτικότερα, υπηρετούσε εσωτερικός γιατρός του νοσοκομείου με την ειδικότητα του χειρουργού ο οποίος διέμενε εντός του κτιρίου του νοσοκομείου. Την ιατρική διεύθυνση είχε επιστήμων γιατρός, Έλληνας ή αλλοδαπός, ο οποίος ήταν μέλος του ιατρικού σώματος της πόλης των Ιωαννίνων. Κατά την εποχή της ηγεμονίας του Αλή Πασά υπήρχαν πολλοί Έλληνες και ξένοι ιατροί στην πόλη γεγονός που οφείλεται στην πολιτική του για τα ιατρικά θέματα. Στο προσωπικό του νοσοκομείου περιλαμβάνονταν επιπρόσθετα νοσοκόμες, παπάς καθώς και ένας επιστάτης¹⁷.

Με την πάροδο του χρόνου το Κοινόν ή Παλαιόν Νοσοκομείον ή Σπιτάλιον Ιωαννίνων μετετράπη σε πτωχοκομείο καθότι αυξήθηκαν οι ανάγκες κοινωνικής πρόνοιας της ελληνικής κοινότητας (επαίτες, άστεγοι, κ.α.).

Κατά την πολιορκία των Ιωαννίνων το 1820 – 1822 από τα σουλτανικά στρατεύματα για τη σύλληψη και την παραδειγματική τιμωρία του Αλή Πασά, το νοσοκομείο υπέστη σοβαρές ζημιές και ήταν πλέον αδύνατον να ανταπεξέλθει στο ρόλο του.

2.2.2 Νοσοκομείον Μάτσιου ή Μάτσια

Μετά τη λήξη του πολέμου και πιο συγκεκριμένα το έτος 1836 με δωρεά του ευεργέτη Μπαλάνου Τροφίμωφ Μάτσιου έγινε πλήρης αποκατάσταση των ζημιών των υφιστάμενων κτιρίων δίπλα από το ναό του Αγίου Νικολάου Αγοράς και με αλλαγές που έγιναν στον πέριξ χώρο δημιουργήθηκε ένα νέο νοσοκομείο, αυτό του Μάτσια¹⁸. Το

---

¹⁵ Σταυρόπουλος 1987, 131.

¹⁶ Σταυρόπουλος 1987, 44.

¹⁷ Σταυρόπουλος 1987, 44.

¹⁸ Παπασταύρος 1998, 138.

Νοσοκομείο λόγω των αυξημένων αναγκών περίθαλψης εκείνης της περιόδου γρήγορα αποδείχθηκε ανεπαρκές.

Τότε το 1845 ο μεγαλέμπορος της Μόσχας, με καταγωγή από τα Γιάννενα και μεγάλος εθνικός ευεργέτης, Γεώργιος Χατζηκώστας δώρισε ένα μεγάλο χρηματικό ποσό (όπως χαρακτηριστικά αναφέρονταν σε έγγραφό του) για «την εκ θεμελίων ανοικοδόμησιν του νοσοκομείου Μάτσιου, ώστε το νέον οίκημα να είναι στερεόν και ευρύχωρον, να διαθέτει 25 κλίνας, μαγειρείον και δωμάτιον επιστάτου»¹⁹.

Το Νοσοκομείον Μάτσιου ή Μάτσια κτίστηκε δίπλα από το ναό του Αγίου Νικολάου Αγοράς στην περιοχή που τότε οι γιαννιώτες ονόμαζαν «Τουρκοπάλουκο»²⁰. Τόσο το νοσοκομείο όσο και ο παραπλήσιος ναός του Αγίου Νικολάου είχαν πρόσβαση στο δρόμο που ξεκινούσε από την οδό Ανεξαρτησίας²¹ και οδηγούσε στη λίμνη Παμβώτιδα. Ο δρόμος αυτός ονομάζονταν Εφτάμπουλο²².

Το συγκεκριμένο νοσοκομείο σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη Γεωργίου Χατζηκώστα παρείχε ιατρική περίθαλψη σε φτωχούς και άπορους ασθενείς της πόλεως των Ιωαννίνων²³. Επίσης αξίζει να τονιστεί πως στο νοσοκομείο εκτός από τις συνηθισμένες ιατρικές πράξεις, είχε ιδρυθεί Μαιευτικό Κατάστημα στο οποίο δίδασκε από το 1871 ο γιατρός Γ. Τσιγαράς²⁴ με καταγωγή από το Ζαγόρι Ιωαννίνων. Σε αυτό οι μαθητευόμενες περί τα μέσα Μαΐου έδιναν δημόσιες εξετάσεις και με το πέρας αυτών δίνονταν τα αντίστοιχα βραβεία άμιλλας (αριστεία). Η κατανομή των αριστείων γίνονταν όπως αναφέρεται «Διά την μαιευτικήν, την κλινικήν επαγρύπνησιν, τας κλινικάς παρατηρήσεις, την φλεβοτομίαν, το εμβολίασμα της δαμαλίδος, την βοτανικήν και την καλήν διαγωγήν»²⁵.

Η λειτουργία του βασιζονταν στις ευεργεσίες τόσο των ιδρυτών του όσο και πολλών άλλων ευεργετών με καταγωγή από την ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου, κυρίως ομογενείς που διέμεναν μόνιμα στο εξωτερικό. Το ποσό που διέθεσε ο Χατζηκώστας για τη

---

¹⁹ Παπασταύρος 1998, 138.

²⁰ Η ονομασία της περιοχής «Τουρκοπάλουκο» προέρχεται από τις ξύλινες οχυρώσεις που κατασκεύασαν οι Τουρκομάνοι Οθωμανοί με καταγωγή από το Ουζμπεκιστάν, που έφθασαν στα Γιάννενα μαζί με το στρατηγό Εβρενόζ στα τέλη του 14^{ου} μ.Χ. αι. Η περιοχή αυτή συμπίπτει με τη σημερινή συνοικία του Αγίου Νικολάου Αγοράς των Ιωαννίνων.

²¹ Η οδός Ανεξαρτησίας επί τουρκοκρατίας ονομάζονταν οδός Αγοράς και μετά την απελευθέρωση της πόλης, οδός Ελευθερίου Βενιζέλου, ονομασία όμως που ποτέ δεν επικράτησε.

²² Κουλίδας 2010, 99.

²³ Κουλίδας 2010, 99.

²⁴ Πινδέας 1987, 180-181.

²⁵ Παναγιωτίδου 1994, 125.

συντήρηση και τη λειτουργία του Νοσοκομείου Μάτσιου ή Μάτσια στέλλονταν στα Γιάννενα από τους επιτρόπους που είχε ορίσει στη Μόσχα²⁶.

Με την πάροδο των χρόνων και λόγω των συνεχώς αυξανόμενων αναγκών για ιατρικές υπηρεσίες από τον τοπικό πληθυσμό, το Νοσοκομείον Μάτσιου ή Μάτσια πλέον δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει στο ρόλο του. Αυτό το γεγονός αποτέλεσε εφιαλτήριο για την ίδρυση ενός νέου νοσοκομείου στα Γιάννενα που θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις παραπάνω ανάγκες. Έτσι η εφοροεπιτροπεία²⁷ της πόλης αποφάσισε το νοσοκομείο να διακόψει τη λειτουργία του και να κατεδαφιστεί το έτος 1904²⁸.

2.2.3 Αυτοκρατορικών Νοσοκομείων ή Χαμηδιέ ή Γκουρεμπά

Το Σεπτέμβριο του 1889 διορίστηκε από την Πύλη Βαλής²⁹ των Ιωαννίνων στο σαντζάκι³⁰ Ηπείρου και Αλβανίας ο Αχμέτ Χαφζή ή Χι(ε)βζή Πασάς³¹ με το βαθμό του “λιβά”³². Ο Αχμέτ Χαφζή ήταν τουρκογιαννιώτης με καταγωγή από τα Ιωάννενα και υπηρέτησε στο σαντζάκι της Ηπείρου και Αλβανίας από το 1889 έως 1897.

Ένα από τα θέματα που τον απασχόλησαν αναλαμβάνοντας τα καθήκοντα του βαλή ήταν η ανέγερση νέου νοσοκομείου στα Ιωάννενα για την ιατρική περίθαλψη κυρίως των

²⁶ Μπέτης 1982, 108. Τσόδουλος 2016, 1-4.

²⁷ Η εφοροεπιτροπεία είχε οριστεί από τον ευεργέτη Γεώργιο Χατζηκώστα και αποτελούνταν από τους επιτρόπους των ναών του Αγίου Αθανασίου (Μητροπολιτικός), Αγίου Νικολάου Αγοράς και Αρχιμανδρείου. Επιτηρητής αυτής της επιτροπής είχε οριστεί από τον Χατζηκώστα ο άγιος Οικονόμος της Μητροπόλεως Ιωαννίνων.

²⁸ Παπασταύρος 1998, 138. Κουλίδας 2010, 99.

²⁹ Με το όνομα Βαλής (στα αραβικά: والي), πληθυντικός *Βαλήδες*, φέρονταν εξελληνισμένα διοικητικός τίτλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τον τίτλο αυτόν έφερε ο Διοικητής μιας γεωγραφικής περιοχής που αποτελούσε ιδιαίτερο διοικητικό διαμέρισμα της Αυτοκρατορίας, το οποίο λέγονταν βιλαέτι ή στην αραβική βιλάγια. Τα καθήκοντά του Βαλή ήταν αντίστοιχα με του σημερινού Νομάρχη ή Περιφερειάρχη με ενισχυμένες αρμοδιότητες οικονομικής και στρατολογικής φύσεως.

³⁰ Το σαντζάκι (στα τούρκικα: *سانجاق*), αναφερόμενο και ως σαντζάκιο, ήταν διοικητική διαίρεση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η λέξη είναι εξελληνισμένη μορφή της τουρκικής λέξεως *sancak*, δηλ. στρατιωτικό λάβαρο στην αρχική της κυριολεκτική σημασία, που αρχικά έδωσε την ονομασία της σε μια στρατιωτική μονάδα (της οποίας ηγείτο ο σαντζάκ-μπέης) και στη συνέχεια στην περιφέρεια από όπου η μονάδα αυτή στρατολογούνταν.

³¹ Ο πασάς (στα τούρκικα *paşa*, από το *padeshah*) ήταν ανώτερος τίτλος στην οθωμανική διοικητική και στρατιωτική ιεραρχία, καθώς και στο Βασίλειο της Αιγύπτου. Προέρχεται κατ' άλλους από τον πρωτοτουρκικό όρο *bash ağa* που σήμαινε αρχηγός ή φύλαρχος, ενώ κατ' άλλους, περισσότερο βάσιμα, προέρχεται από την περσική λέξη *padeshah* = πους + βασιλεύς, πόδι βασιλέως, δηλαδή ο πλησιέστερος ιεραρχικά στον βασιλέα ή αυτοκράτορα. Στην οθωμανική διοίκηση ο τίτλος του πασά ήταν ανώτερος του μπέη και κατώτερος του μεγάλου βεζίρη με διοικητικό χωροταξικό χαρακτήρα, αντίστοιχο με τον σημερινό περιφερειάρχη με περισσότερες όμως εξουσίες. Κατά την περίοδο της παρακμής της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας συχνά ο τίτλος αυτός συνδεόταν με αυτόν του βεζίρη.

³² Ο βαθμός του “λιβά” στη στρατιωτική ιεραρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αντιστοιχεί στον σημερινό βαθμό του υποστράτηγου στην ιεραρχία του ελληνικού στρατού.

υπαλλήλων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, των ξένων που έφθναν στην πόλη αλλά και των απόρων της ευρύτερης περιοχής. Η ανάγκη για την ανέγερση νέου νοσοκομείου είχε εκδηλωθεί ήδη καιρό πριν, λόγω της ανεπάρκειας του υπάρχοντος του Μάτσιου να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες της εποχής.

Για την ανέγερση του νέου νοσοκομείου ορίστηκε επιτροπή με σκοπό να βρεθεί το κατάλληλο αγρόκτημα στο οποίο θα κατασκευάζονταν το κτίριο. Η έκταση που βρέθηκε ήταν ο χώρος στον οποίον σήμερα βρίσκονται το ξενοδοχείο Grand Serai Xenia (πρώην Ξενία), το κτίριο της Στρατολογικής Υπηρεσίας Ηπείρου και το κτίριο της παλαιάς Εμπορικής Σχολής, το επονομαζόμενο παλατάκι. Ιδιοκτήτης αυτής της έκτασης ήταν ο τουρκογιαννιώτης άρχοντας Φαήκ Εφένδης από τον οποίο και αγοράστηκε έναντι 1.000 χρυσών οθωμανικών λιρών.

Ο Αχμέτ Χαφζή ανέθεσε την εκπόνηση των σχεδίων του νοσοκομείου στον πολωνό νομομηχανικό Σιγισμούνδο Μινέικο. Το νέο νοσοκομείο ήταν ένα συγκρότημα κτιρίων που περιελάμβανε πέντε (5) κτίρια, το κεντρικό παθολογικό, το γυναικολογικό, το χειρουργικό, το αναρρωτήριο και των αφροδισίων νοσημάτων. Το νοσοκομειακό συγκρότημα αποπερατώθηκε σε διάστημα μόλις δύο (2) ετών.

Το νέο νοσοκομείο ονομάστηκε «Αυτοκρατορικών Νοσοκομείων Ιωαννίνων ή Χαμηδιέ» προς τιμήν του σουλτάνου Αβδούλ Χαμήτ Β', ο οποίος ηγεμόνευσε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία από το 1876 έως το 1909. Οι γιαννιώτες την περιοχή στην οποία κτίστηκε το νοσοκομείο την ονόμαζαν «Γκουρ Γαριμπάχ» που σήμαινε στα τούρκικα νοσοκομείο των ξένων. Οι κάτοικοι της πόλης ονόμαζαν την ίδια περιοχή και «γκουρεμπά» που ήταν αραβική λέξη και σήμαινε άστεγος, φτωχός ή ξένος. Από παραφθορά της τελευταίας ονομασίας προέκυψε η σημερινή ονομασία της περιοχής «Κουραμπάς» που εμφανίζεται ως τοπωνύμιο από το 1890.

Πέριξ του νοσοκομείου φυτεύτηκαν καλλωπιστικά φυτά, θάμνοι και άνθη δημιουργώντας έτσι έναν πολύ όμορφο περιβάλλοντα χώρο. Για την κάλυψη των αναγκών ύδρευσης και άρδευσης του νοσοκομειακού συγκροτήματος και του πέριξ χώρου του αντίστοιχα κατασκευάστηκε υδραγωγείο στη θέση «Λιθαρίτσια³³». Από εκεί με

---

³³ Τα «Λιθαρίτσια» είναι προμαχώνας κτισμένος στον ομώνυμο χαμηλό λόφο, που βρίσκεται σε μικρή απόσταση νοτιοδυτικά του κάστρου. Το εντυπωσιακό αυτό έργο είναι δείγμα της ύστερης οθωμανικής οχρωματικής αρχιτεκτονικής και κτίστηκε από τον Αλή πασά γύρω στο 1800. Στην κορυφή του λόφου ο Αλή πασάς έκτισε το 1805 μεγάλων διαστάσεων, σεράι σε σχέδια του αρχιτέκτονα Freywald.

ροδάνια³⁴ που γύριζαν ζώα το νερό μέσω δικτύου σωληνώσεων έφθανε και αποθηκεύονταν σε υδατόπυργο ύψους 35 m.

Μετά την απελευθέρωση της πόλης των Ιωαννίνων το έτος 1913 το νοσοκομείο περιήλθε στην κυριότητα του Δήμου Ιωαννιτών και μετονομάστηκε σε Δημοτικών Νοσοκομείον Ιωαννίνων «η Αγάπη». Συνέχισε αδιάλειπτα τη λειτουργία του μέχρι το έτος 1983 οπότε και καταργήθηκε. Το προσωπικό του τότε μετατέθηκε στο Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα».

2.2.4 Νοσοκομείον Χατζηκώστα ή Ελληνικόν Νοσοκομείον Ιωαννίνων

Το 1904 άρχισε να κτίζεται ένα νέο μεγάλο νοσοκομείο που θα κάλυπτε πλήρως τις ανάγκες της πόλης και της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων στη θέση «Τουρκοπάλουκο», εκεί όπου τα προηγούμενα χρόνια λειτουργούσε το Νοσοκομείον Μάτσιου που κατεδαφίστηκε το ίδιο έτος.

Για την χορήγηση της οικοδομικής άδειας του κτιρίου από την Υψηλή Πύλη, μεγάλη ήταν η συμβολή του τότε βαλή του Ιωαννίνων Οσμάν Πασά με σκοπό την επιτάχυνση των διαδικασιών.

Το νοσοκομείο κατασκευάστηκε σε εκτέλεση της διαθήκης του μεγάλου ηπειρώτη ευεργέτη Γεωργίου Χατζηκώστα που συντάχθηκε στη Μόσχα στις 11 Αυγούστου του έτους 1845. Στη διαθήκη του αναφέρεται χαρακτηριστικά «Επειδή η θέλησίς μου ήτο και είναι να ανεγείρω εις την πατρίδα μου Ιωάννινα εν Νοσοκομείον διά τους πτωχούς ασθενείς εις μνημόσυνον εμού και των γονέων μου διατάζω διά της παρούσης μου την ανέγερσιν αυτού του Νοσοκομείου ... και επιθυμώ να οικοδομηθή εις τον Άγιον Νικόλαον κάτω εις τα μποστάνια, όπου ήτο το παλαιόν Νοσοκομείον, εις το εναντίον δε και εκεί δεν είναι δυνατόν να κτισθή τότε εις το οσπίτιόν μου, όπου είναι κοντά εις την εκκλησίαν του Αρχιμανδρείου αναμεταξύ Καλαμένη και Κατζιούλη»³⁵. Για την ανέγερση του νέου Νοσοκομείου ο Χατζηκώστας διέθεσε το ποσό των 2.857,14 αργυρών ρουβλίων και για τη συντήρηση του κτιρίου τους τόκους από το κεφάλαιο των 28.571,43

---

³⁴ Το ροδάνι ήταν μικρός τροχός που με την περιστροφή με τη χρήση ζώων γίνονταν άντληση του νερού από το υδραγωγείο.

³⁵ Μπέττης 1982, 108. Παπασταύρος 2010, 539.

αργυρών ρουβλίων το οποίο είχε κατατεθεί στο Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας³⁶.

Πέρα από το κληροδότημα του Γεωργίου Χατζηκώστα για την ανοικοδόμηση και επίπλωση του νοσοκομείου των Ιωαννίνων χρήματα διέθεσαν και άλλοι ηπειρώτες ευεργέτες. Ένας από αυτούς ήταν ο μεγαλοκτηματίας της Βλαχιάς³⁷ Ευγένιος Πλακίδας με καταγωγή από το Ζαγόρι ο οποίος διέθεσε 1.000 εικοσόφραγκα³⁸. Ο πλούσιος ηπειρώτης Κ. Στεφάνου, που διέμενε στη Φιλαδέλφεια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, ήταν ένας ακόμη ευεργέτης που διέθεσε σημαντικό ποσό για την ανέγερση του νοσοκομείου³⁹. Το κληροδότημα της Αγγελικής Παπάζογλου διέθεσε για τον ίδιο σκοπό το ποσό των 420 οθωμανικών λιρών και η κοινότητα των Ιωαννίνων το ποσό των 815 οθωμανικών λιρών⁴⁰. Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού συνέβαλαν επίσης και άλλοι ηπειρώτες ευεργέτες καθώς και απλοί πολίτες των Ιωαννίνων⁴¹.

Το νοσοκομείο αποπερατώθηκε το έτος 1907 και εγκαινιάστηκε στις 8 Νοεμβρίου του ίδιου έτους⁴² (Εικ. 2.1). Αποφασίστηκε να ονομασθεί «Νοσοκομείον Χατζηκώστα ή Ελληνικόν Νοσοκομείον Ιωαννίνων» ως πράξη ευγνωμοσύνης και τιμής απέναντι στον μεγάλο εθνικό ευεργέτη Γεώργιο Χατζηκώστα ο οποίος διέθεσε μεγάλο χρηματικό ποσό καθώς και την ιδιοκτησία του στο «Τουρκοπάλουκο» με σκοπό την ανέγερση και λειτουργία του νέου νοσοκομείου.

Το Νοσοκομείον Χατζηκώστα ή Ελληνικόν Νοσοκομείον Ιωαννίνων λειτούργησε υπό τον τίτλο αυτό στον ίδιο χώρο ως τα τέλη της δεκαετίας του 1970⁴³. Στη διάρκεια όλων αυτών των ετών και για την εξυπηρέτηση των συνεχώς αυξανόμενων αναγκών περίθαλψης, έγινε προσθήκη μεταγενεστέρου κτιρίου στη βόρεια όψη του.

Στο τέλος της δεκαετίας του '70 αποφασίστηκε από το Υπουργείο Υγείας η μετεγκατάσταση του νοσοκομείου στα κτίρια του πρώην Σανατορίου Ιωαννίνων όπου

---

³⁶ Μπέττης 1982, 108.

³⁷ Το όνομα Βλαχία προέρχεται από τη λέξη «βάλχα», που χρησιμοποιείτο από τους γερμανικούς λαούς για να περιγράψουν τους Κέλτες και αργότερα τους εκρωμαϊσμένους Κέλτες και όλους τους λαούς που μιλούσαν τη ρομανική γλώσσα. Η Βλαχία ή και Μουντενία είναι ιστορική και γεωγραφική περιοχή της σημερινής Ρουμανίας.

³⁸ Μπέττης 1982, 109.

³⁹ Παναγιωτίδου 1994, 117.

⁴⁰ Μπέττης 1982, 109.

⁴¹ Μπέττης 1982, 109.

⁴² Μπέττης 1982, 109.

⁴³ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από το Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Γ.Ν.Ι.) «Γ. Χατζηκώστα» σε επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε.

και συνεχίζει να λειτουργεί αδιάλειπτα έως και σήμερα υπό τον τίτλο «Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Γ.Ν.Ι.) Γ. Χατζηκώστα»⁴⁴.

Στις μέρες μας το «Νοσοκομείον Χατζηκώστα» αποκαλείται από τους γιαννιώτες ως «Παλαιό Νοσοκομείο Χατζηκώστα» ή «Παλαιό Νοσοκομείο ‘Γ. Χατζηκώστα’».

Εικόνα 2.1: Φωτογραφία από τα εγκαίνια του νοσοκομείου κατά το έτος 1907.

2.2.5 Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Π.Γ.Ν.Ι.)

Το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων ιδρύθηκε με το Π.Δ. 391/86 (ΦΕΚ 174/Α'/86) στην περιοχή «Δουρούτη» σε έκταση η οποία παραχωρήθηκε από την τότε Κοινότητα Νεοχωροπούλου με σκοπό την ανέγερση του νοσοκομείου. Βρίσκεται σε απόσταση 5 περίπου km Νοτιοδυτικά (ΝΔ) στις πόλεις των Ιωαννίνων, δίπλα από την Πανεπιστημιούπολη.

Η σταδιακή λειτουργία του ξεκίνησε το έτος 1991 με τη μεταφορά πανεπιστημιακών κλινικών από το Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα». Σήμερα το νοσοκομείο είναι ανεπτυγμένο σε έκταση 68.000 m² και λειτουργούν σε αυτό όλα σχεδόν τα Τμήματα του Παθολογικού, Χειρουργικού, Ψυχιατρικού και Εργαστηριακού Τομέα της Ιατρικής Υπηρεσίας⁴⁵.

⁴⁴ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από το Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Γ.Ν.Ι.) «Γ. Χατζηκώστα» σε επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε.

⁴⁵ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Π.Γ.Ν.Ι.) σε επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε.

Είναι το νεότερο νοσοκομείο στις πόλεις και αποτελεί το μεγαλύτερο και πληρέστερο τριτοβάθμιο νοσηλευτικό ίδρυμα στη Δυτική Ελλάδα, εξυπηρετώντας καθημερινά μεγάλο αριθμό ασθενών από την ευρύτερη περιοχή.

2.3 Ο ευεργέτης Γεώργιος Χατζηκώστας

Ο Γεώργιος Χατζηκώστας ή Χατζή-Κώνστας γεννήθηκε στα Ιωάννινα το έτος 1753 (Εικ. 2.2) και ήταν ο δευτερότοκος γιος του πλούσιου εμπόρου των Ιωαννίνων Κωνσταντίνου Χατζηκώστα και της Μαργαρίτας Χατζηκώστα⁴⁶. Είχε πέντε (5) αδέρφια (1 αδελφή και 4 αδελφούς) και τα πρώτα του γράμματα τα έμαθε στη Μπαλάνειο Σχολή των Ιωαννίνων.

Σε ηλικία δεκαπέντε (15) ετών στάλθηκε από τον πατέρα του στην Κωνσταντινούπολη για να ασχοληθεί και αυτός με το εμπόριο. Ο μεγαλύτερος, κατά δέκα (10) χρόνια, αδελφός του Αναστάσιος στάλθηκε στη Μόσχα για να ασχοληθεί επίσης με το εμπόριο. Τα δύο αδέρφια δραστηριοποιήθηκαν με το ανταλλακτικό εμπόριο πολυτελών προϊόντων από το οποίο αποκόμισαν μεγάλα κέρδη αποκτώντας μέσα σε λίγα χρόνια μεγάλη περιουσία. Ο Γεώργιος Χατζηκώστας παντρεύτηκε σε ηλικία σαράντα οκτώ (48) ετών την Αικατερίνη Μελαχρινού με την οποία απέκτησε οκτώ (8) τέκνα, εκ των οποίων τέσσερις (4) κόρες και τέσσερις (4) υιούς⁴⁷.

Από μικρή ηλικία ενστερνίστηκε την εθνική ευεργεσία λόγω του γεγονότος ότι απέκτησε μεγάλη περιουσία σε μικρή ηλικία. Το έτος 1815 απεβίωσε ο αδερφός του Αναστάσιος στη Μόσχα και έτσι μετεγκαταστάθηκε σε αυτή. Το 1816 κατά την παραμονή του εκεί σημειώνεται η έκρηξη της Ελληνικής Επανάστασης γεγονός που δημιουργεί μεγάλη αναστάτωση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και έτσι αναγκάζεται να διαμείνει μόνιμα στη Μόσχα για λόγους ασφαλείας⁴⁸.

Με τη διαμονή του στη Μόσχα έρχεται σε επαφή με μεγάλους ηπειρώτες ευεργέτες όπως τον Πατσιμάδη, τους Ριζάρηδες, τους Ζωσιμάδες, κ.α. με τους οποίους διενεργούν από κοινού εράνους για να βοηθήσουν οικονομικά τον υπόδουλο Ελληνισμό⁴⁹. Πέρα από τους εράνους που διενεργούσαν ήρθαν ταυτόχρονα σε επαφή και με παράγοντες της

---

⁴⁶ Μπέττης 1982, 106.

⁴⁷ Μπέττης 1982, 106.

⁴⁸ Μπέττης 1982, 106-107.

⁴⁹ Μπέττης 1982, 107.

Φιλικής Εταιρείας, όπως οι Αναγνωσταράς, Ξάνθος, Περραιβός, κ.α. στους οποίους και παρείχαν στήριξη. Ο Χατζηκώστας και οι παραπάνω ευεργέτες ήταν οι πρώτοι που βοήθησαν τον Υψηλάντη κατά την έναρξη του αγώνα του από το Ιάσιο στις Ρουμανίας, προσφέροντάς του χρήματα, τρόφιμα και πολεμοφόδια⁵⁰.

Εικόνα 2.2: Ο Γεώργιος Χατζηκώστας ή Χατζή – Κώνστας.

---

⁵⁰ Παπασταύρος 2010, 533.

Η καταστροφή της πόλης των Ιωαννίνων το 1820 – 1822 από τα σουλτανικά στρατεύματα που πολιορκούσαν τον Αλή Πασά με σκοπό την παραδειγματική τιμωρία του, ευαισθητοποίησε τον Γεώργιο Χατζηκώστα και τον έκανε να πάρει την απόφαση να συνδράμει οικονομικά στην αποκατάσταση των σχολείων και εκκλησιών στις πόλεις⁵¹. Το έτος 1837 οι Ζωσιμάδες για τους ίδιους λόγους με το Χατζηκώστα συνέδραμαν οικονομικά με σκοπό την ανακατασκευή του ναού του Αγίου Νικολάου Αγοράς⁵². Λόγω της καλής σχέσης που διατηρούσαν με τον Χατζηκώστα, ο δεύτερος το 1840 τους ζήτησε να συνεχίσει εκείνος την αποπεράτωση του ναού, πράγμα το οποίο και αποδέχθηκαν οι αδελφοί Ζωσιμά⁵³.

Ο Γεώργιος Χατζηκώστας βοήθησε και στην ανακατασκευή πολλών εκκλησιών και μοναστηριών καθώς και του μητροπολιτικού ναού του Αγίου Αθανασίου διαθέτοντας ένα μεγάλο χρηματικό ποσό για τη διακόσμησή του. Όπως αναφέρεται σε σχετικό κείμενο για τον μητροπολιτικό ναό «πλουσιοπαρόχως εκοσμήθη παρά τω Γ. Χατζηκώστα και των Ζωσιμάδων»⁵⁴. Ένα από τα μοναστήρια που βοήθησε ο Γεώργιος Χατζηκώστας ήταν η Μονή Σωσίνου στον Παρακάλαμο Ιωαννίνων στην οποία σε χρυσοκέντητο φελόνι⁵⁵ αναγράφεται στη ράχη του η εξής επιγραφή: «ΑΦ. Γ: Χ: ΚΩΝΣΤΑ: 1838»⁵⁶.

Στις 11 Αυγούστου του έτους 1845 ο Χατζηκώστας που ζούσε πλέον στη Μόσχα συνέταξε τη διαθήκη του με την οποία όριζε επιτρόπους και εκτελεστές της τους εξής Έλληνες που διέμεναν μόνιμα στη Μόσχα, Μιχ. Ι. Μποστταντζόγλου, Αντ. Παύλου Κομιζόπουλον, Μιχ. Παύλ. Σταμέρωφ και τον υιόν του Αναστάσιον Γεωργίου Χατζηκώστα, την οποία υπέγραψαν όλοι εκτός από τον Μποστταντζόγλου ο οποίος παραιτήθηκε⁵⁷. Η διαθήκη ανέφερε ρητά ότι με τα χρήματα του Χατζηκώστα θα πρέπει να κατασκευαστεί νέο Νοσοκομείο στα Γιάννενα στην περιοχή «Τουρκοπάλουκο» δίπλα στον Άγιο Νικόλαο Αγοράς κάτω στα μπιστάνια. Το Νοσοκομείον Χατζηκώστα θα περιλάμβανε είκοσι έως εικοσιπέντε (20 – 25) κλίνες με μαγειρείο και δωμάτιο για τον επιστάτη⁵⁸.

---

⁵¹ Μπέττης 1982, 108. Παπασταύρος 2010, 534.

⁵² Μπέττης 1982, 108. Παπασταύρος 2010, 534.

⁵³ Μπέττης 1982, 108. Παπασταύρος 2010, 534.

⁵⁴ Μπέττης 1982, 108.

⁵⁵ Το φελόνι είναι μακρύς χιτώνας ο οποίος είναι κοντός μπροστά.

⁵⁶ Μπέττης 1982, 108.

⁵⁷ Μπέττης 1982, 108.

⁵⁸ Μπέττης 1982, 108.

Στη διαθήκη αναφέρεται ότι από τους ετήσιους τόκους που θα απέδιδε το κεφάλαιο των 28.571,43 ρουβλίων αργυρών που είχε καταθέσει στη ρωσική τράπεζα ο Χατζηκώστας, οι επίτροποι ήταν υποχρεωμένοι να διαθέσουν το ποσό των 8.000 γροσίων για να νυμφεφθούν φτωχά κορίτσια, το ποσό των 7.000 γροσίων για την πληρωμή των χαρατσιών, για την εξαγορά των χρεών με σκοπό την αποφυλάκιση Ελλήνων για χρέη προς το οθωμανικό κράτος και το υπόλοιπο ποσό των τόκων να μοιράζεται σε άπορους και φτωχούς κατά τις παραμονές των εορτών του Πάσχα⁵⁹.

Ο Χατζηκώστας άφησε ακόμη το ποσό των 5.000 ρουβλίων για να κτιστεί με επιστασία του συλλόγου των γουναράδων η εκκλησία του Προφήτη Ηλία στη σημερινή συνοικία των Καρδαμιτσιών της πόλης των Ιωαννίνων. Τους άφησε το ποσό των 2.500 ρουβλίων από τους τόκους του οποίου θα πληρώνονταν ο λειτουργός της εκκλησίας⁶⁰. Στις 22 Νοεμβρίου του 1843 έγινε συνδρομητής του χωριό Κοτόρτσι⁶¹ Κατσανοχωριών με σκοπό την ανακαίνιση του ναού του Αγίου Γεωργίου και έτσι το έτος 1854 συνέδραμε οικονομικά με το ποσό των 5.000 ρουβλίων. Ωστόσο οι κάτοικοι του χωριού το 1856 επέλεξαν τα χρήματα της δωρεάς να τα χρησιμοποιήσουν για την εξαγορά του χωριού από τον τσιφλικά – ιδιοκτήτη του⁶². Ένα ακόμη χωριό που βοήθησε ο Χατζηκώστας είναι η Δερβίτζανη, δηλαδή τα σημερινά Δερβίτζιανα όπου διέθεσε το ποσό των 500 ρουβλίων για την ενίσχυση του σχολείου του χωριού⁶³.

Στην Ιερά Πόλη του Μεσολογγίου ο Χατζηκώστας διέθεσε 10.000 ρούβλια για την ανέγερση νοσοκομείου⁶⁴. Για τη συντήρηση και λειτουργία του εν λόγω νοσοκομείου διέθεσε τους τόκους από το κεφάλαιο των 60.000 δραχμών που είχε επενδύσει σε εξήντα (60) μετοχές στις Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος⁶⁵. Επιπρόσθετα κατέθεσε στο ορφανοτροφείο της Μόσχας 50.000 ρούβλια με την προϋπόθεση οι τόκοι τους να παραμείνουν στην τράπεζα επί είκοσι (20) έτη και να κεφαλαιοποιηθούν. Μετά από αυτό το χρονικό διάστημα προβλέπονταν οι τόκοι να στέλνονται κατ' έτος στο νοσοκομείο

---

⁵⁹ Μπέττης 1982, 109.

⁶⁰ Μπέττης 1982, 109. Παπασταύρος 2010, 534.

⁶¹ Η σημερινή ονομασία του χωριού είναι «Αετορράχη», ονομασία που φέρει από το 1926. Με την ονομασία «Κοτόρτσι» αναγνωρίστηκε το χωριό ως κοινότητα μετά την απελευθέρωση το έτος 1919. Μαζί με τον οικισμό «Λάζαινα» αποτελούν ξεχωριστή Δημοτική Κοινότητα που υπάγεται διοικητικά στο Δήμο Βορείων Τζουμέρκων της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων.

⁶² Μπέττης 1982, 109. Παπασταύρος 2010, 534.

⁶³ Μπέττης 1982, 109. Παπασταύρος 2010, 534.

⁶⁴ Μπέττης 1982, 110. Παπασταύρος 2010, 534.

⁶⁵ Μπέττης 1982, 110. Παπασταύρος 2010, 534.

Μεσολογγίου για τη συντήρηση και τη λειτουργία του. Αργότερα ο γιος του Γεωργίου Χατζηκώστα Αναστάσιος ενίσχυσε το νοσοκομείο με 1.871 μεγάλες συνδρομές⁶⁶.

Στις 23 Αυγούστου 1845 ο Γεώργιος Χατζηκώστας κάνει προσθήκη στη διαθήκη του και ορίζει να δοθούν 3.000 γρόσια στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στον Κατσικά Ιωαννίνων, 3.000 γρόσια στον ναό του Αγίου Νικολάου εις Κοπάνους καθώς και 10.000 γρόσια εφάπαξ στον ναό της Αγίας Βαρβάρας του Σωτήρα⁶⁷.

Για τον ναό του Αγίου Νικολάου Αγοράς διέθεσε 5.000 ρούβλια έτσι ώστε από τους ετήσιους τόκους του ποσού αυτού, που κατέθεσε στο Αυτοκρατορικό Ορφανοτροφείο της Μόσχας, να μπορούν να κτίσουν οι επίτροποι το μνήμα προς τιμήν των γονιών του και να καίει πάντα το καντήλι τους. Ακόμη για τον ίδιο ναό δώρισε 1.428,57 αργυρά ρούβλια για την κατασκευή του τέμπλου της εκκλησίας από καρυδόξυλο⁶⁸. Τέλος διέθεσε 5.000 ρούβλια και όπως αναφέρει στη διαθήκη του ήθελε να σταλούν «εις την πατρίδα μου, λέει, τα Ιωάννινα διά να μοιραστούν εις ελεημοσύνας εις τους πτωχούς και να κάμουν και δυο μνημόσυνα με τον αρχιερέα»⁶⁹.

Λίγες ημέρες μετά αφού ο Χατζηκώστας συνέταξε τη διαθήκη του, πέθανε στις 30 Αυγούστου 1845 στη Μόσχα. Ενταφιάστηκε στο μοναστήρι του Δονσκοί, κοντά στον αδερφό του Αναστάσιο. Πάνω σε μαρμαρίνη στήλη υπήρχε η παρακάτω επιγραφή:

«Ενθάδε κείται ο δούλος του Θεού
Γεώργιος Κωνσταντίνου Χατζηκώστας
Εξ Ιωαννίνων της Ηπείρου
Απήλθε τη 30 Αυγούστου 1845
ζήσας χρόνους ενενήκοντα»⁷⁰.

Στο τέλος της παραπάνω διαθήκης ο Χατζηκώστας σημείωνε πως «αν ευρεθή τι πλέον (της περιουσίας) τούτο να μεταχειρισθώσιν οι εκτελεσταί την εκτέλεσιν αγαθοεργού τινος σκοπού»⁷¹. Μετά το θάνατό του και αφού έγινε εκκαθάριση της διαθήκης βρέθηκε ένα αρκετά σημαντικό ποσό ως περίσσειμα. Τότε οι εκκαθαριστές με τη συγκατάθεση της συζύγου του Αικατερίνης και τη συμβουλή του Γεωργίου Σταύρου

⁶⁶ Μπέττης 1982, 110. Παπασταύρος 2010, 534.

⁶⁷ Δεν διευκρινίζεται η ακριβής θέση του οικισμού στη διαθήκη και έτσι είναι δύσκολο να εντοπιστεί ο οικισμός σήμερα γιατί δεν καταγράφεται χωριό με το αντίστοιχο όνομα στην Ήπειρο.

⁶⁸ Μπέττης 1982, 110. Παπασταύρος 2010, 534.

⁶⁹ Μπέττης 1982, 110. Παπασταύρος 2010, 534.

⁷⁰ Μπέττης 1982, 111. Παπασταύρος 2010, 534.

⁷¹ Μπέττης 1982, 111. Παπασταύρος 2010, 534.

αποφάσισαν να ιδρύσουν ορφανοτροφείο στην ελληνική πρωτεύουσα, την Αθήνα. Έτσι στις 16 Φεβρουαρίου 1856 συστήθηκε το ορφανοτροφείο με την επωνυμία «Ορφανοτροφείο Γεωργίου και Αικατερίνης Χατζηκόστα» με χρηματικό κεφάλαιο 239.616,65 δραχμές⁷².

---

⁷² Μπέττης 1982, 111. Παλασταύρος 2010, 540.

3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ «Γ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ»

3.1 Τοπογραφικά, πολεοδομικά και ιστορικά στοιχεία

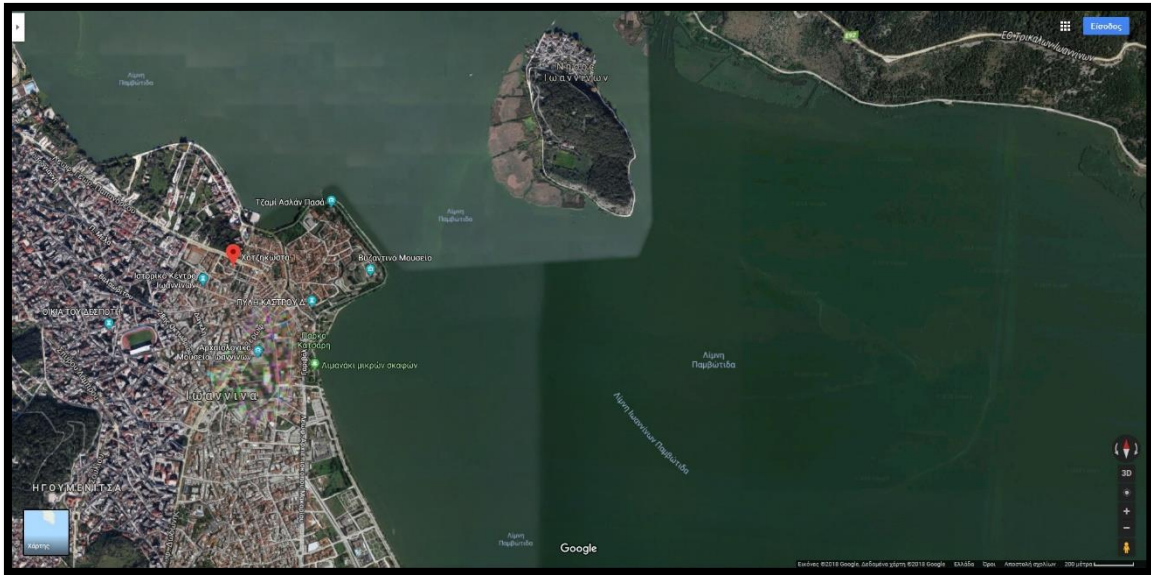
Το Παλιό Νοσοκομείο Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα» βρίσκεται στην περιοχή του Ιστορικού Κέντρου των Ιωαννίνων επί της οδού Γεωργίου Χατζηκώστα αριθμός 1 και εντός του Οικοδομικού Τετραγώνου (Ο.Τ.) 222α του Ρυμοτομικού Σχεδίου της πόλεως των Ιωαννίνων (Εικ. 3.1). Το Οικοδομικό Τετράγωνο (Ο.Τ.) περικλείεται από τις οδούς, Γεωργίου Χατζηκώστα νοτίως (Ν), Αγίου Νικολάου δυτικά (Δ), Νικολάου Μπελογιάννη βορειώς (Β) και Γεωργίου Παπανδρέου ανατολικά (Α). Το οικόπεδο στο οποίο κτίστηκε το νοσοκομείο είναι μεσαίο οικόπεδο και έχει πρόσωπο στην οδό Γεωργίου Χατζηκώστα. Η οδός Γεωργίου Χατζηκώστα ξεκινάει από τη λεωφόρο Γεωργίου Παπανδρέου⁷³ και καταλήγει στην οδό Ανεξαρτησίας. Το οικόπεδο του νοσοκομείου συνορεύει δυτικά με το οικόπεδο στο οποίο είναι κτισμένος ο ναός του Αγίου Νικολάου Αγοράς.

Σύμφωνα με τους ισχύοντες όρους δόμησης της περιοχής, το οικόπεδο ανήκει στον τομέα Ε του Ρυμοτομικού Σχεδίου της πόλης των Ιωαννίνων όπου ισχύουν τα παρακάτω:

- Αρτιότητα του οικοπέδου κατά κανόνα:
  - ❖ ελάχιστο πρόσωπο: 12,00 m
  - ❖ ελάχιστο εμβαδόν: 400,00 m²
- Αρτιότητα του οικοπέδου κατά παρέκκλιση:
  - ❖ ελάχιστο πρόσωπο: 10,00 m
  - ❖ ελάχιστο εμβαδόν: 300,00 m²
- Μέγιστη κάλυψη: 50%
- Συντελεστής δόμησης: 1,4

---

⁷³ Η λεωφόρος Γεωργίου Παπανδρέου αποτελεί σημαντικό οδικό άξονα της πόλης των Ιωαννίνων που συνδέει το Ιστορικό Κέντρο, την Καστροπολιτεία και το παραλίμνιο μέτωπο της πόλης με το βόρειο τμήμα του σημερινού πολεοδομικού συγκροτήματος.

Εικόνα 3.1: Η θέση του ιστορικού κτιρίου στην πόλη των Ιωαννίνων με τη χρήση της διαδικτυακής εφαρμογής Google Maps.

Το κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Χατζηκώστα έχει χαρακτηριστεί ως έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1469/1950. Ο χαρακτηρισμός αυτός έγινε βάσει της υπουργικής απόφασης ΥΑ ΥΠΠΕ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1019/39835/17-06-1981 η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 404/Β/9-7-1981. Σύμφωνα με το ΦΕΚ το υπό μελέτη κτίριο παρουσιάζει ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον με τη λιτή και συμμετρική διάρθρωση των όψεων και έχει αξιόλογα επιμέρους μορφολογικά στοιχεία, όπως είναι τα περίτεχνα μεταλλικά κιγκλιδώματα, τα μεταλλικά στέγαστρα, η ξύλινη νεοκλασική πόρτα της κυρίας εισόδου και οι παραστάδες στις ακμές του κτιρίου που φέρουν ταινία περιτρέχουσα το κτίριο.

Στις 10 Αυγούστου του έτους 1904 θεμελιώθηκε το κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα»⁷⁴. Το κτίριο είναι δώροφο νεοκλασικού τύπου και λιτό μορφολογικά. Αρχικά περιλάμβανε δύο (2) χειρουργεία, ειδικό κοιτώνα που βρίσκονταν στο ισόγειο για τους ασθενείς που έπασχαν από μεταδοτικά νοσήματα, μαγειρείο και δωμάτιο για τον επιστάτη⁷⁵. Οι θάλαμοι των ασθενών είχαν από μία (1) μέχρι πέντε (5) κλίνες ο καθένας. Το νοσοκομείο με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία ήταν δυναμικότητας εικοσιέξι (26) κλινών ασθενών⁷⁶.

⁷⁴ Παναγιωτίδου 1994, 117.

⁷⁵ Παπασταύρος 2010, 539.

⁷⁶ Παπασταύρος 2010, 539.

Τα εγκαίνια του νοσοκομείου πραγματοποιήθηκαν στις 8 Νοεμβρίου 1907⁷⁷ στα οποία παρευρέθηκαν πλήθος κόσμου, η τουρκική διοίκηση, αξιωματούχοι, άρχοντες καθώς και εκπρόσωποι από τις τρεις (3) κοινότητες της πόλης (ελληνική, εβραϊκή και τουρκική). Η συγκεκριμένη ημέρα αποτέλεσε σταθμό στην ιστορία της πόλης των Ιωαννίνων καθώς το όραμα ενός μεγάλου ευεργέτη έγινε πραγματικότητα μετά από έξι περίπου δεκαετίες και έτσι η πόλη απέκτησε ένα αξιόλογο σύγχρονο νοσοκομείο για την εποχή εκείνη.

Στο νοσοκομείο νοσηλεύονταν ασθενείς ανεξαρτήτου θρησκευάτος και οικονομικής κατάστασης, που ήταν και η βασική βούληση του ευεργέτη Γεωργίου Χατζηκόστα σύμφωνα με τη διαθήκη του που ανέφερε πως θα νοσηλεύονται σε αυτό άνθρωποι «ανεξαρτήτως θρησκευάτος και καταγωγής αυτών»⁷⁸.

Το κτίριο χρησιμοποιήθηκε ως νοσοκομείο με την αρχική διαρρύθμιση των χώρων έως τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Έπειτα έγιναν κάποιες παρεμβάσεις κυρίως αναδιαρρύθμισης των χώρων λόγω της αλλαγής της χρήσης του. Στο χώρο του ιστορικού κτιρίου λειτούργησαν επί χρόνια υπηρεσίες του νοσοκομείου και ιατρικά τμήματα που δεν εξαρτώνταν άμεσα από το νέο νοσοκομείο, όπως η Μέση Τεχνική Επαγγελματική Σχολή, το Τ.Ε.Ε. Νοσηλευτικής και οι ψυχιατρικές δομές του νοσοκομείου⁷⁹.

Στο κτίριο από το Μάρτιο του 2000 έως και σήμερα εδρεύει η 7^η Περιφέρεια του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) – Παράρτημα Ιωαννίνων καθώς και ο Τομέας των Ιωαννίνων της ίδιας υπηρεσίας⁸⁰ (Εικ. 3.2).

---

⁷⁷ Μπέττης 1982, 109. Παπασταύρος 2010, 539.

⁷⁸ Παπασταύρος 2010, 539.

⁷⁹ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από το Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων (Γ.Ν.Ι.) «Γ. Χατζηκόστα» σε επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε.

⁸⁰ Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από την 7^η Περιφέρεια του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) – Παράρτημα Ιωαννίνων.

Εικόνα 3.2: Η νότια όψη του κτιρίου με τη σημερινή του χρήση ως έδρα της 7^{ης} Περιφέρειας του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) – Παραρτήματος Ιωαννίνων.

3.2 Τυπολογία

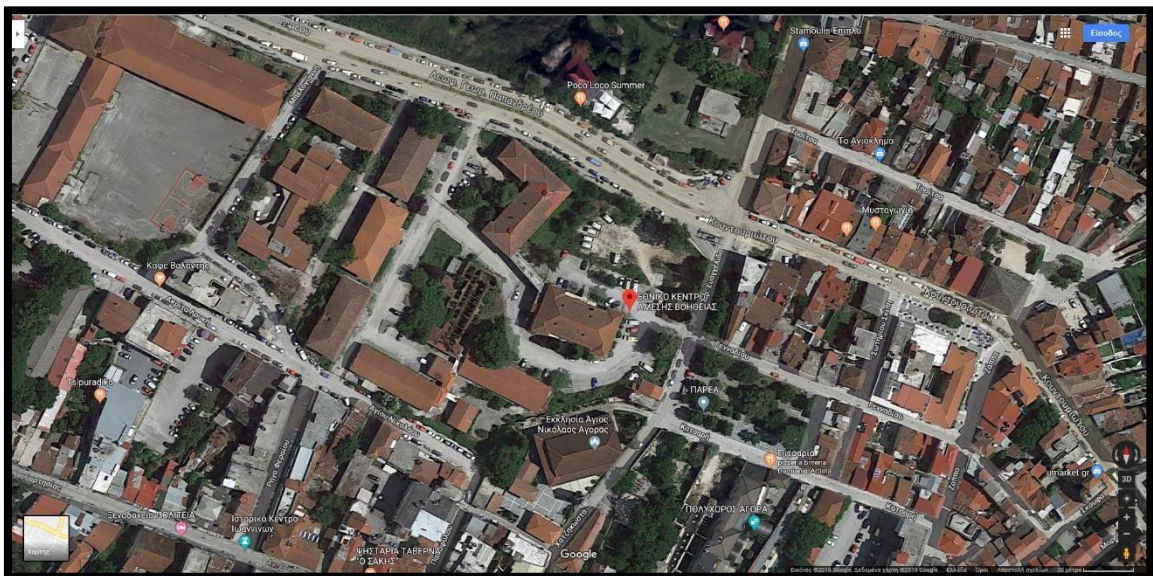
Το κτίριο της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας είναι διώροφο νεοκλασικού τύπου (Εικ. 3.3). Είναι κάτοψης σχήματος Η με τη μικρή του διάσταση να είναι παράλληλη με το πρόσωπο του οικοπέδου επί της οδού Γεωργίου Χατζηκώστα (Εικ. 3.4). Οι γενικές διαστάσεις του κτιρίου είναι 19,27 x 31,66 m και έχει ελεύθερο ύψος 2,68 m στο ισόγειο και 4,57 m στον όροφο.

Το ιστορικό κτίριο είναι κατασκευασμένο από άσπρη πέτρα εγχώριας προέλευσης και φέρει ξύλινη στέγη με επικάλυψη κόκκινων κεραμιδιών γαλλικού τύπου. Στην ανατολική και δυτική όψη του κτιρίου είναι κατασκευασμένοι στον όροφο εξώστες καθώς και από μία κτιστή εξωτερική κλίμακα στο μέσον της κάθε όψης για τη διευκόλυνση της πρόσβασης (Εικ. 3.5). Στη νότια όψη του κτίσματος υπάρχει στον όροφο ένας ακόμη μικρός εξώστης πάνω ακριβώς από την κύρια είσοδο του ισόγειου.

Εικόνα 3.3: Η ανατολική όψη του υπό μελέτη ιστορικού κτιρίου.

Εικόνα 3.4: Η κάτοψη του ιστορικού κτιρίου με τη βοήθεια της διαδικτυακής εφαρμογής Google Maps.

Εικόνα 3.5: Η κτιστή εξωτερική κλίμακα στη δυτική όψη του παλαιού νοσοκομείου «Γ. Χατζηκώστα».

Το παλιό νοσοκομείο διαρθρώνεται εσωτερικά σε δεκαεπτά (17) επιμέρους χώρους στο ισόγειο και εικοσιπέντε (25) στον όροφο. Οι περισσότεροι χώροι του ισόγειου χρησιμοποιούνται ως αποθηκευτικοί χώροι, εκτός από τους χώρους I₁, I₂, I₃, I₉, I₁₀, I₁₁ και I₁₂ που χρησιμοποιούνται ως χώροι ανάπαυσης και ψυχαγωγίας του προσωπικού. Στον όροφο όλοι οι χώροι εκτός από την αίθουσα διαλέξεων – εκδηλώσεων O₂₆, χρησιμοποιούνται ως γραφεία. Σε κάθε όροφο υπάρχουν χώροι υγιεινής, ικανοί να καλύψουν τις ανάγκες του προσωπικού, πρόκειται για το χώρο I₁₇ στο ισόγειο και O₉ και O₂₅ στον όροφο.

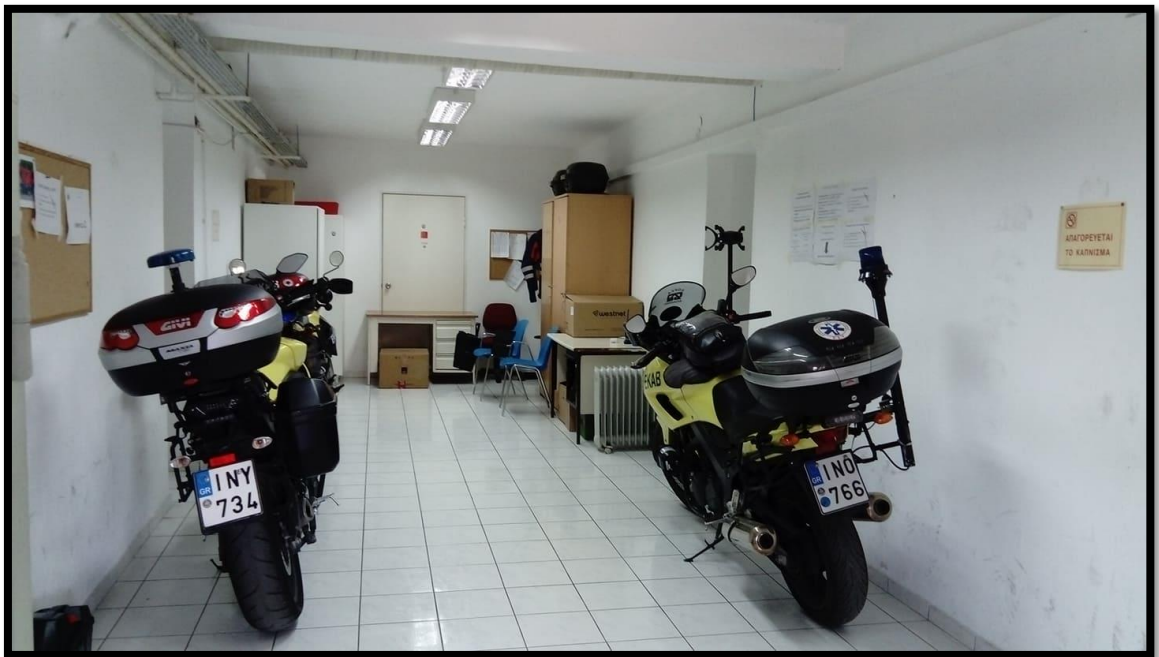
Για την πρόσβαση από το ισόγειο στον όροφο είναι κατασκευασμένη εσωτερική κλίμακα αποτελούμενη από ευθύγραμμο και καμπύλο τμήμα (Εικ. 3.6). Στο ισόγειο η επικοινωνία μεταξύ των χώρων γίνεται μέσω του διαδρόμου βορρά – νότου (I₈) διαστάσεων 3,47 x 30,07 m, ο οποίος είναι διαχωρισμένος σε τρία (3) επιμέρους τμήματα σχεδόν ίσου μήκους. Τα χωρίσματα είναι κατασκευασμένα από γυψοσανίδα και διαθέτουν ξύλινες ταμπλαδωτές θύρες μέσω των οποίων γίνεται η επικοινωνία από τμήμα σε τμήμα του διαδρόμου (Εικ. 3.7). Στον όροφο η επικοινωνία μεταξύ των χώρων γίνεται μέσω του διαδρόμου βορρά – νότου (O₁₅) διαστάσεων 27,13 x 3,52 m (Εικ. 3.8). Η πρόσβαση στους χώρους του ορόφου από τις δύο (2) θύρες εισόδου (ανατολική, δυτική) γίνεται μέσω του διαδρόμου ανατολής – δύσης (O₁₅) διαστάσεων 14,42 x 3,08 m.

Στο ισόγειο το κτίριο διαθέτει συνολικά πέντε (5) εξωτερικές θύρες, εικοσιεννέα (29) εξωτερικά παράθυρα και εικοσιτέσσερις (24) εσωτερικές θύρες. Στον όροφο το κτίριο περιλαμβάνει συνολικά τρεις (3) εξωτερικές θύρες, εικοσιπέντε (25) εξωτερικά παράθυρα, ένα (1) εσωτερικό παράθυρο, τριανταπέντε (35) εσωτερικές θύρες και τις δύο (2) περίτεχνες θύρες εισόδου, από μία εσωτερικά σε κάθε είσοδο του ορόφου.

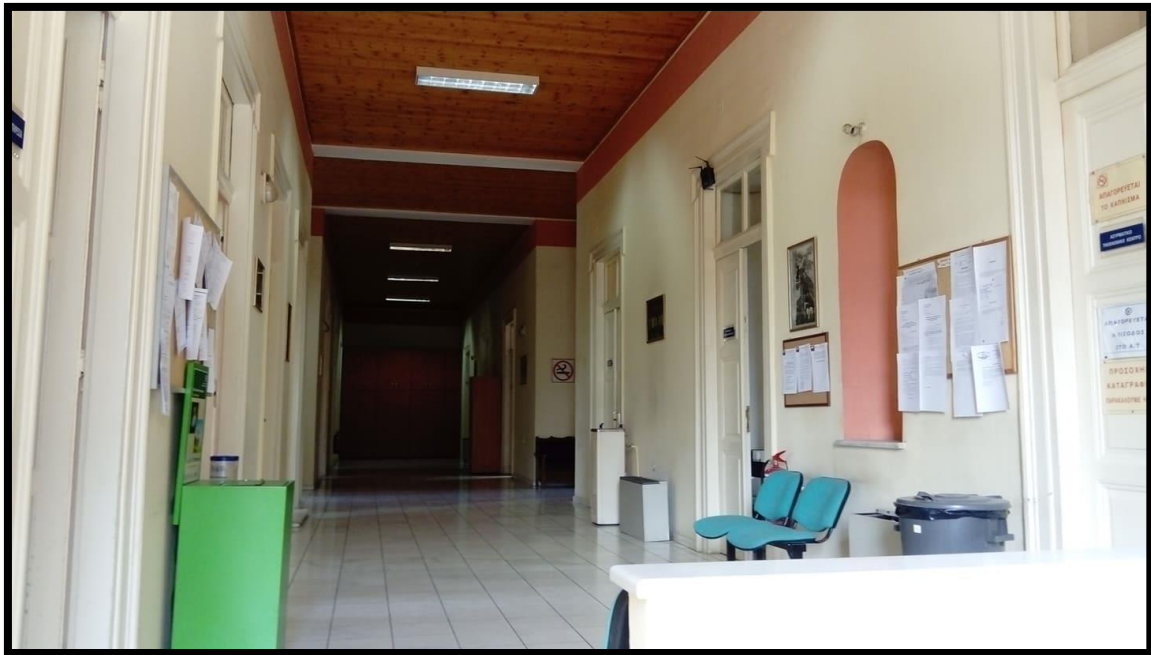

Εικόνα 3.6: Η εσωτερική κλίμακα που δίνει πρόσβαση από το ισόγειο στον όροφο.

Εικόνα 3.7: Το βόρειο χώρο του διαδρόμου βορρά – νότου του ισογείου.

Εικόνα 3.8: Ο διάδρομος βορρά – νότου του ορόφου όπως φαίνεται από το νότο.

3.3 Μορφολογία

Το κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκόστα» έχει εξωτερική τοιχοποιία η οποία είναι κατασκευασμένη από πέτρες άσπρου χρώματος. Σε κάθε μία από τις γωνίες των προεξέχοντων τμημάτων, στο ισόγειο υπάρχουν γωνιόλιθοι (αγκωνάρια), οι οποίοι ενισχύουν τις γωνίες του ισογείου με το πλέξιμο μεγαλύτερων λαξευμένων λίθων (Εικ. 3.9). Τα αγκωνάρια είναι κατασκευασμένα από άσπρη πέτρα της περιοχής που διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση μέχρι και σήμερα. Προεξέχουν κατά 0,07 m από την εξωτερική παρειά των τοιχοποιιών και εναλλάσσονται καθ' ύψος από πέτρες μήκους 0,55 και 0,28 m αντίστοιχα. Στην ανώτατη στάθμη της τοιχοποιίας του ισογείου εδράζεται μαρκίζα από άσπρη πέτρα της περιοχής των Ιωαννίνων που καλύπτει ολόκληρη την περίμετρο του κτιρίου. Η μαρκίζα είναι πάχους 0,12 m και προεξέχει από τις όψεις κατά 0,05 m.

Εικόνα 3.9: Γωνιόλιθοι (αγκωνάρια) στη νοτιοδυτική γωνία του κτιρίου.

Στις ίδιες γωνίες του ορόφου είναι κατασκευασμένες παραστάδες από πέτρα οι οποίες φέρουν εξωτερικά επίχρυσμα από τριπτό ασβεστοτσιμεντοκονίαμα και είναι χρώματος κεραμιδί (Εικ. 3.10). Οι παραστάδες είναι διαστάσεων 0,46 x 0,46 m (x,y), προεξέχουν από τις όψεις του κτιρίου 0,04 m και είναι ύψους 3,53 m. Στην ανώτατη στάθμη των παραστάδων εδράζονται τα επίκρανα ύψους 0,15 m κεραμιδί χρώματος. Επάνω από τα επίκρανα του ορόφου και ως επίστεψη στην ανώτερη στάθμη της περιμετρικής τοιχοποιίας του κτιρίου εδράζεται επιστύλιο ιωνικού ρυθμού ύψους 0,56 m. Το επιστύλιο αποτελείται από τέσσερις (4) ζώνες περίπου ίσου ύψους μπεζ χρώματος. Πάνω στο επιστύλιο εδράζεται η ζωφόρος που είναι ενιαία, ύψους 0,64 m και λευκού χρώματος (Εικ. 3.11). Η ζωφόρος δεν είναι διακοσμημένη, όπως συνηθίζονταν την εποχή εκείνη, εξαιτίας της απαγόρευσης που είχε επιβάλει η τότε τουρκική διοίκηση της πόλης σε όλα τα κτίρια. Επάνω στη ζωφόρο εδράζεται το γείσο ιωνικού ρυθμού το οποίο προεξέχει από την εξωτερική παρειά των τοίχων κατά 0,26 m και είναι ύψους 0,25 m. Το γείσο είναι λευκού χρώματος.

Εικόνα 3.10: Δύο από τις παραστάδες του κτιρίου με το χαρακτηριστικό κεραμιδί χρώμα.

Εικόνα 3.11: Το επιστύλιο ιωνικού ρυθμού και η ζωφόρος στα δυτικά του κτιρίου.

Το κτίριο συνολικά παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον από μορφολογικής άποψης λόγω της λιτής και συμμετρικής διάρθρωσης των όψεών του. Ένα ακόμη στοιχείο που εγείρει το αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον είναι τα περίτεχνα κατασκευασμένα προστατευτικά μεταλλικά κιγκλιδώματα των εξωστών του ορόφου. Τα κιγκλιδώματα είναι ύψους 0,93 m και μαύρου χρώματος (Εικ. 3.12). Παρόμοιο ενδιαφέρον έχουν και τα δύο (2)

μεταλλικά στέγαστρα (Εικ. 3.13) στις αντίστοιχες κύριες εισόδους του ορόφου (ανατολική, δυτική). Τα στέγαστρα φέρουν επίστεψη από διαφανείς υαλοπίνακες.

Εικόνα 3.12: Τα περίτεχνα μεταλλικά κιγκλιδώματα στον ανατολικό εξώστη του ορόφου.

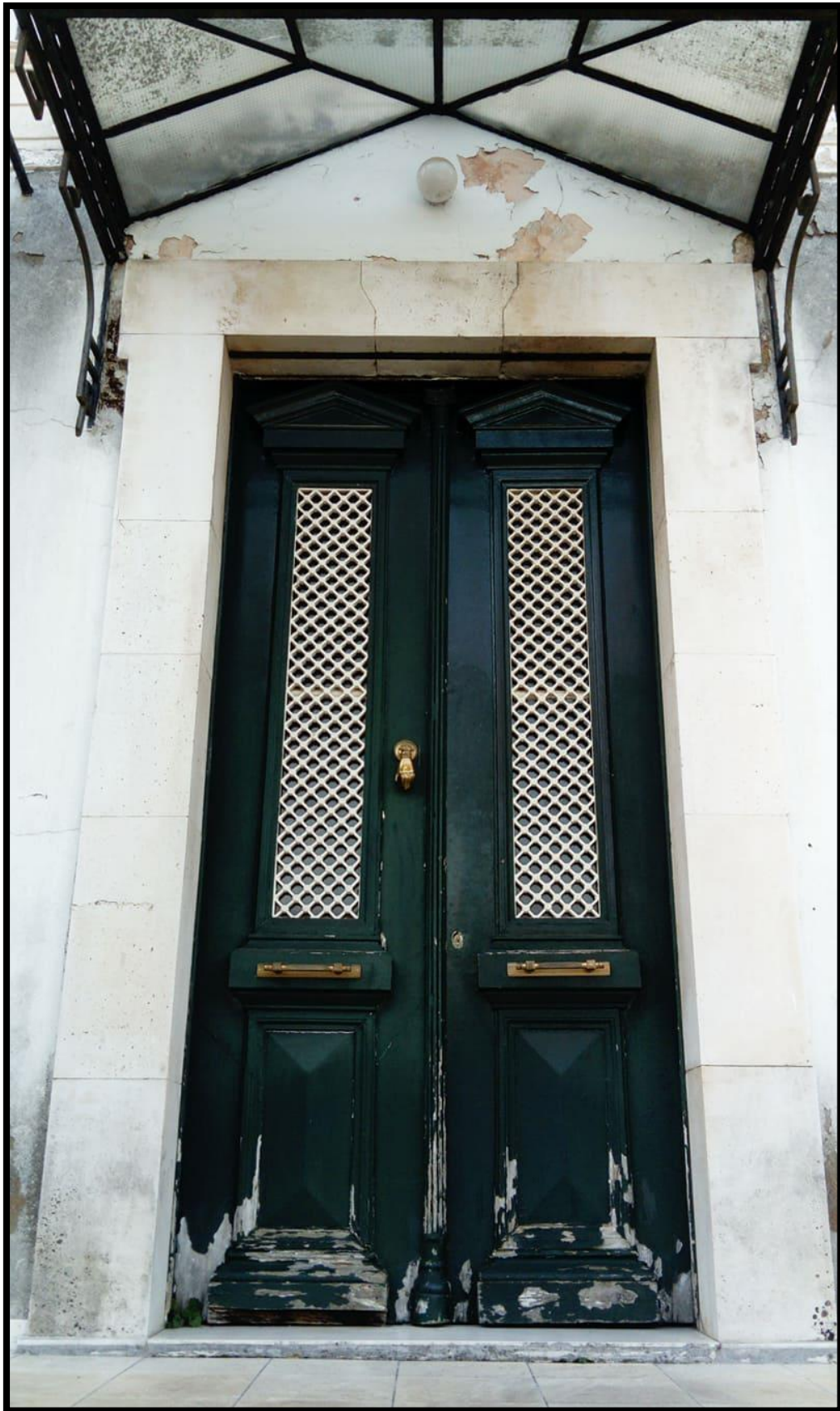

Εικόνα 3.13: Το περίτεχο μεταλλικό στέγαστρο της ανατολικής εισόδου του ορόφου.

Οι θύρες των δύο (2) κύριων εισόδων του ορόφου είναι ξύλινες, περίτεχνα κατασκευασμένες, νεοκλασικού ρυθμού (Εικ. 3.14). Οι θύρες είναι σκούρου πράσινου

χρώματος. Αντίστοιχης τεχνοτροπίας θύρες υπάρχουν εσωτερικά της ανατολικής και δυτικής εισόδου του ορόφου και σε απόσταση 2,12 m από την εξωτερική τοιχοποιία. Οι εσωτερικές θύρες αποτελούνται από τρία (3) τμήματα, τη δίφυλλη ανοιγόμενη θύρα και τα σταθερά τμήματα εκατέρωθεν της θύρας (Εικ. 3.15). Οι θύρες είναι ξύλινες δίφυλλες λευκού χρώματος και φέρουν υαλοστάσια με οριζόντια και κατακόρυφα καΐτια λευκού χρώματος. Κατά την ίδια τεχνική είναι κατασκευασμένα και τα σταθερά τμήματα των θυρών. Στην ανώτατη στάθμη της θύρας υπάρχει διακοσμητική ταινία και πάνω ακριβώς από το ανοιγόμενο τμήμα της υπάρχουν επιπλέον διακοσμητικά στοιχεία.

Εικόνα 3.14: Η δυτική θύρα εισόδου του ορόφου με το νεοκλασικό της ρυθμό.

Εικόνα 3.15: Η εσωτερική περίτεχνη θύρα στην ανατολική είσοδο του ορόφου.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ανοίγματα των εξωτερικών θυρών του κτιρίου (Εικ. 3.16) εκτός από τη θύρα της νότιας όψης του ισογείου και τη θύρα του χώρου I₇ επίσης του ισογείου. Τα ανοίγματα φέρουν λαμπάδες από άσπρη πέτρα οι οποίοι ονομάζονται έρτες. Οι έρτες προεξέχουν των όψεων των εξωτερικών παρειών των τοίχων του κτιρίου κατά 0,04 m και έχουν πλάτος 0,30 m στις όψεις τους και 0,20 m κάθετα σε αυτές. Τα ανώφλια των θυρών είναι κατασκευασμένα από εμφανή άσπρη πέτρα που αποτελείται από τρία (3) επιμέρους τμήματα, τα δύο άκρα που ονομάζονται μάτσικες και το μεσαίο τμήμα που ονομάζεται κλειδί. Προεξέχουν κατά 0,04 m και είναι ύψους 0,30 m. Για την επιρόσθητη ενίσχυση του ανωφλιού, στο κάτω μέρος του και εντός της πέτρας είναι ενσωματωμένη μεταλλική λάμα βρετανικής προέλευσης⁸¹.

---

⁸¹ Από σχετικές έρευνες που έγιναν σε νεοκλασικά κτίρια της πόλης των Ιωαννίνων έχει αποδειχθεί ότι οι λάμες ενίσχυσης είναι κατασκευασμένες σε βρετανικό εργοστάσιο της εποχής.

Εικόνα 3.16: Η βόρεια εξωτερική θύρα του κτιρίου.

3.4 Κατασκευαστική δομή

3.4.1 Κατακόρυφος φέρων οργανισμός (φέρουσα τοιχοποιία)

Η εξωτερική τοιχοποιία του ιστορικού κτιρίου είναι φέρουσα τοιχοποιία από λιθοδομή και θεμελιώνεται σε συνεχές θεμέλιο επίσης από λιθοδομή. Είναι κατασκευασμένη από άσπρη πέτρα και έχει συνδετικό υλικό το ασβεστοκονίαμα. Ενισχύεται καθ' ύψος από τα διαζώματα στο ύψος της ποδιάς και του πρεκτιού των ανοιγμάτων που είναι κατασκευασμένα και στους δύο ορόφους του κτιρίου.

Στην ανώτατη στάθμη έδρασης της τοιχοποιίας του ισογείου το κτίριο ενισχύεται από μαρκίζα κατασκευασμένη από άσπρη πέτρα της περιοχής των Ιωαννίνων που καλύπτει ολόκληρη την περίμετρο του κτιρίου καθώς και από την πλάκα οροφής ισογείου οπλισμένου σκυροδέματος που κατασκευάστηκε μεταγενέστερα. Η μαρκίζα είναι πάχους 0,12 m και προεξέχει από τις όψεις του κτιρίου κατά 0,05 m.

Στη στάθμη έδρασης της στέγης στον όροφο του κτιρίου είναι κατασκευασμένο γείσο ιωνικού ρυθμού που εδράζεται πάνω στη ζωοφόρο και το οποίο προεξέχει από την εξωτερική παρειά των τοίχων κατά 0,26 m και είναι ύψους 0,25 m. Το γείσο είναι λευκού χρώματος.

3.4.2 Κατακόρυφα φερόμενα στοιχεία (τοιχοποιία, γυψοσανίδες, τμήματα αλουμινίου)

Οι εσωτερικές τοιχοποιίες του υπό μελέτη κτίσματος είναι κατακόρυφα φερόμενα στοιχεία που σκοπό έχουν τον διαχωρισμό μεταξύ των επιμέρους χώρων. Οι τοιχοποιίες αυτές είναι είτε μπατικές και δρομικές οπτοπλινθοδομές, είτε γυψοσανίδες είτε χωρίσματα από αλουμίνιο που όλες τους κατασκευάστηκαν μεταγενέστερα για την εξυπηρέτηση των αναγκών της σημερινής χρήσης του κτιρίου.

Στο ισόγειο είναι κατασκευασμένες δρομικές τοιχοποιίες μεταξύ των χώρων I₂ - I₃, μεταξύ των χώρων I₅ - I₆, εντός του χώρου I₈, μεταξύ των χώρων I₉, I₁₀, I₁₁ και I₁₂, μεταξύ των χώρων I₁₆ - I₁₇ και εντός του χώρου I₁₇. Εντός του διαδρόμου (I₈) είναι κατασκευασμένη διαχωριστική γυψοσανίδα.

Στον όροφο υφίστανται δρομικές τοιχοποιίες μεταξύ των χώρων O₁, O₂ και O₃, μεταξύ των χώρων O₄ - O₅, μεταξύ των χώρων O₆, O₇, O₈, O₉ και O₁₀, εντός του χώρου

O₉, μεταξύ των χώρων O₁₁, O₁₂ και O₁₄, μεταξύ των χώρων O₁₉, O₂₀, O₂₁ και O₂₂, μεταξύ των χώρων O₂₄ - O₂₅ καθώς και εντός του χώρου O₂₅. Υπάρχει μπατική οπτοπλινθοδομή μεταξύ των χώρων O₂₁ - O₂₃ και O₂₂ - O₂₃. Γυψοσανίδες έχουν κατασκευαστεί μεταξύ των χώρων O₁₁ - O₁₃ και O₁₃ - O₁₄. Χωρίσματα αλουμινίου έχουν τοποθετηθεί μεταξύ των χώρων O₁₆ - O₁₇, O₁₆ - O₁₈ και O₁₇ - O₁₈.

3.4.3 Στέγη

Η στέγη του παλαιού νοσοκομείου είναι τετράριχτη στο σύνολο της κάτοψης και έχει επικάλυψη από κεραμίδια γαλλικού τύπου κόκκινου χρώματος. Ο σκελετός της είναι ξύλινος και είναι αυτός που είχε κατασκευαστεί αρχικά στο κτίριο, έχοντας βέβαια πραγματοποιηθεί σε αυτόν οι αναγκαίες εργασίες συντήρησής του. Λόγω των μεταγενέστερων εργασιών συντήρησής του βρίσκεται ακόμη και σήμερα σε πολύ καλή κατάσταση. Η στέγη εδράζεται στην φέρουσα τοιχοποιία του κτιρίου καθώς και στην πλάκα οροφής ορόφου που κατασκευάστηκε μεταγενέστερα.

3.4.4 Δάπεδα - Πατώματα

Στο υπό μελέτη κτίριο δεν υπάρχουν ξύλινα πατώματα. Στο ισόγειο υπάρχει δάπεδο με επίστρωση από πλακάκια λευκού χρώματος σε όλους τους χώρους εκτός από τους χώρους I₁₄ και I₁₅ οι οποίοι δεν φέρουν επίστρωση.

Η εσωτερική κλίμακα που συνδέει το ισόγειο με τον όροφο έχει επίστρωση από μωσαϊκό.

Στον όροφο όλοι οι χώροι έχουν δάπεδο με επίστρωση από πλακάκια λευκού χρώματος. Από επιτόπια έρευνα αποδεικνύεται ότι το ιστορικό κτίριο είχε δάπεδα με επίστρωση μωσαϊκού σε όλους τους χώρους του, ενώ τα πλακάκια που αποτελούν την σημερινή επίστρωση των δαπέδων του ισόγειου και του ορόφου κατασκευάστηκαν μεταγενέστερα στα πλαίσια των εργασιών αποκατάστασης του χώρου στα τέλη της δεκαετίας του '90 με σκοπό τη μετατροπή του σε κτίριο διοίκησης και παροχής υπηρεσιών του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.).

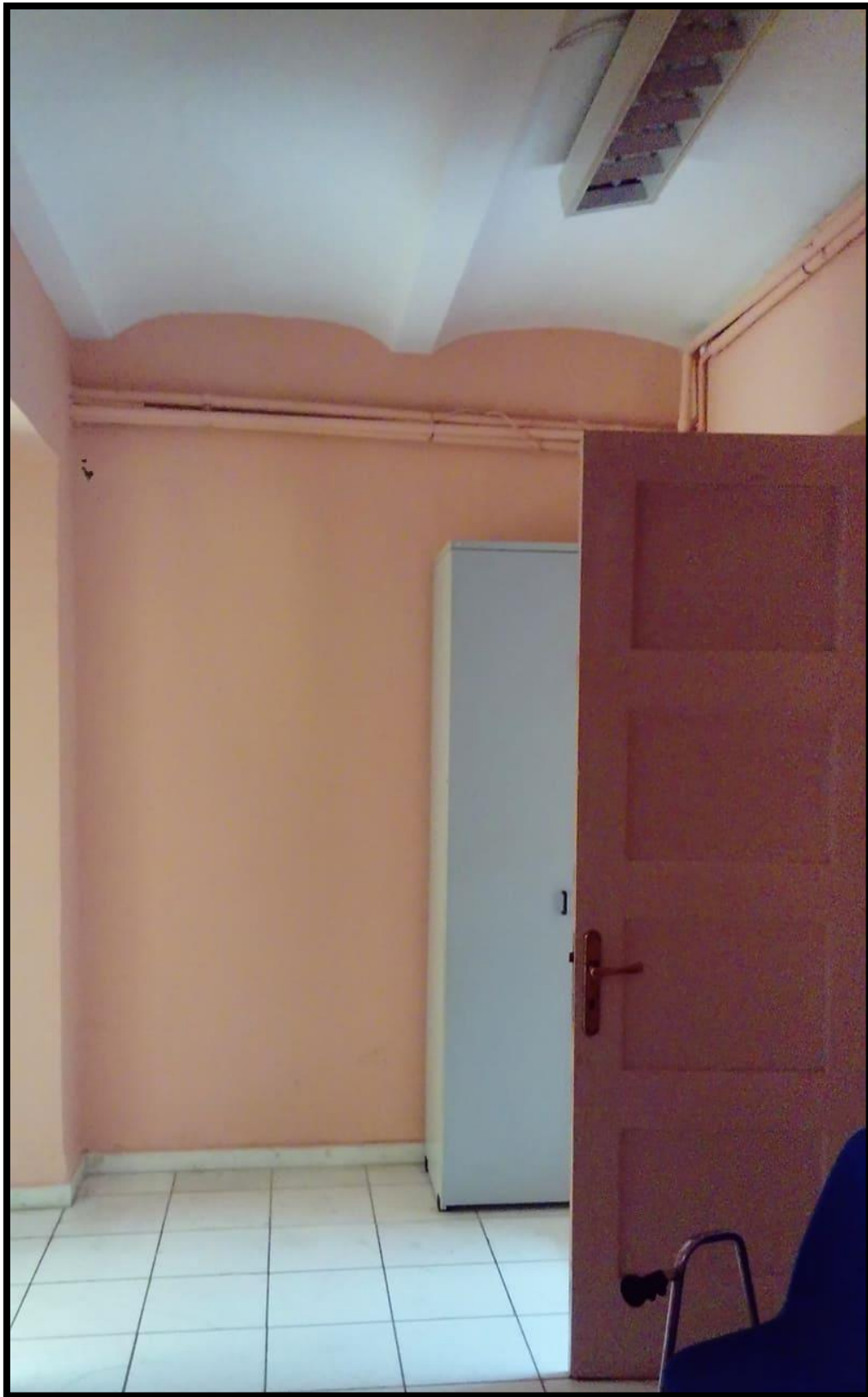
Οι δύο (2) εξωτερικές κλίμακες στην ανατολική και δυτική όψη του κτιρίου που οδηγούν στον όροφο φέρουν σκαλοπάτια από λευκή πέτρα (λαξευτή λιθοδομή) της περιοχής των Ιωαννίνων.

Οι τρεις (3) εξώστες του ορόφου έχουν δάπεδα από λευκό μάρμαρο της ευρύτερης περιοχής των Ιωαννίνων.

3.4.5 Οροφές

Το κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα» στο ισόγειο δεν έχει οροφή από ταβάνι αλλά καλύπτεται από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος που κατασκευάστηκε στα πλαίσια των εργασιών αποκατάστασης του κτιρίου στα τέλη της δεκαετίας του '90. Εξαίρεση αποτελούν οι χώροι του ισογείου I₉, I₁₀, I₁₁ και I₁₂ καθώς και οι οροφές κάτω από τους εξώστες του ορόφου που έχουν οροφή από θολίσκους (Εικ. 3.17). Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία η οροφή του ισογείου κατά την αρχική κατασκευή του ιστορικού κτιρίου αποτελούνταν από θολίσκους οι οποίοι συνηθίζονταν στις κατασκευές νεοκλασικών κτιρίων εκείνης της περιόδου στην περιοχή της Ηπείρου.

Στον όροφο του κτιρίου η οροφή είναι ξύλινο ταβάνι σε όλους τους χώρους. Το ταβάνι κατασκευάστηκε μεταγενέστερα περίπου στα μέσα της δεκαετίας του 2000 με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας από τη θέρμανση του κτιρίου κατά τους χειμερινούς μήνες. Με βάση διαθέσιμες πληροφορίες εικάζεται πως στο κτίριο κατά την αρχική του κατασκευή η οροφή του ορόφου δεν είχε ταβάνι αλλά ήταν εμφανής ο σκελετός της στέγης από όλους τους χώρους του.

Εικόνα 3.17: Η οροφή από θολίσκους του χώρου I₉ του ισογείου.

3.4.6 Κουφώματα

Στο ισόγειο το ιστορικό κτίριο διαθέτει συνολικά πέντε (5) εξωτερικές ξύλινες θύρες με υαλοστάσια. Η νότια θύρα του ισογείου διαμέσου της οποίας κάποιος μπορεί να οδηγηθεί στο διάδρομο βορρά – νότου (I₈) είναι μονόφυλλη ταμπλαδωτή με υαλοστάσιο που καλύπτει τα 2/3 του ύψους της. Η πόρτα είναι ανοικτού πράσινου χρώματος και διαθέτει προστατευτικό μεταλλικό πλέγμα μαύρου χρώματος στην εξωτερική όψη του υαλοστασίου για την καλύτερη προστασία του. Οι εξωτερικές θύρες των χώρων I₄ και I₁₅ είναι δίφυλλες ταμπλαδωτές με υαλοστάσιο που καλύπτει τα 2/3 του ύψους τους. Είναι ανοικτού πράσινου χρώματος και διαθέτουν ένα προστατευτικό μεταλλικό κυψελωτό πλέγμα λευκού χρώματος στην εξωτερική όψη των υαλοστασίων για την καλύτερη προστασία τους. Η βόρεια εξωτερική θύρα ισογείου η οποία δίνει πρόσβαση στο διάδρομο βορρά – νότου (I₈) είναι δίφυλλη ταμπλαδωτή με υαλοστάσιο που καλύπτει τα 2/3 του ύψους τους. Είναι κυανού πράσινου χρώματος και διαθέτει ένα προστατευτικό μεταλλικό κυψελωτό πλέγμα λευκού χρώματος στην εξωτερική όψη των υαλοστασίων για την καλύτερη προστασία τους. Η εξωτερική θύρα του χώρου I₇, που δίνει πρόσβαση στο κτίριο από τα δυτικά του περιβάλλοντος χώρου του, είναι μονόφυλλη ταμπλαδωτή με υαλοστάσιο που καλύπτει τα 2/3 του ύψους της. Η πόρτα είναι ανοικτού πράσινου χρώματος και διαθέτει προστατευτικό μεταλλικό πλέγμα μαύρου χρώματος στην εξωτερική όψη του υαλοστασίου για την καλύτερη προστασία του.

Στο ισόγειο υπάρχουν συνολικά εικοσιεννέα (29) εξωτερικά ξύλινα παράθυρα με υαλοστάσια. Τα παράθυρα είναι δίφυλλα ανοιγόμενα υαλοστάσια με οριζόντια ξύλινα καΐτια. Είναι σκούρου πράσινου χρώματος και στην εξωτερική τους όψη φέρουν περίτεχνα προστατευτικά μεταλλικά κικλιδώματα μαύρου χρώματος. Εξαίρεση στα ανωτέρω αποτελούν τα τρία (3) εξωτερικά παράθυρα του χώρου υγιεινής I₁₇ που είναι μονόφυλλα ανοιγόμενα υαλοστάσια με οριζόντια ξύλινα καΐτια. Είναι σκούρου πράσινου χρώματος και στην εξωτερική τους όψη φέρουν περίτεχνα προστατευτικά μεταλλικά κικλιδώματα μαύρου χρώματος.

Στο εσωτερικό του ισογείου υφίστανται εικοσιτέσσερις (24) εσωτερικές θύρες. Όλες οι θύρες εισόδου από τους διαδρόμους προς τους επιμέρους χώρους του ισογείου είναι ξύλινες ταμπλαδωτές μπλε ή λευκού χρώματος, μονόφυλλες ή δίφυλλες. Εξαίρεση σε αυτό αποτελούν οι εσωτερικές θύρες των χώρων I₁₄ και I₁₅ οι οποίες είναι μονόφυλλες

ολόσωμες μεταλλικές θύρες μαύρου χρώματος. Οι θύρες εισόδου στους χώρους I₂, I₁₀, I₁₁ και I₁₂ καθώς και η θύρα της εσωτερικής κλίμακας είναι μονόφυλλες ξύλινες ταμπλαδωτές λευκού χρώματος. Οι εσωτερικές θύρες του χώρου υγιεινής του ισογείου (I₁₇) μονόφυλλες ξύλινες ταμπλαδωτές λευκού χρώματος.

Ο διάδρομος του ισογείου (I₈) είναι διαχωρισμένος σε τρία (3) επιμέρους τμήματα περίπου ίσου μήκους μεταξύ τους. Τα χωρίσματα είναι κατασκευασμένα από γυψοσανίδα και διαθέτουν ξύλινες ταμπλαδωτές θύρες λευκού χρώματος μέσω των οποίων γίνεται η επικοινωνία από τμήμα σε τμήμα του διαδρόμου.

Στον όροφο το κτίριο περιλαμβάνει συνολικά τρεις (3) εξωτερικές θύρες, μία στην ανατολική, μία στη δυτική και μία στη νότια όψη του. Οι θύρες της ανατολικής και δυτικής όψης που αποτελούν τις κύριες εισόδους του κτιρίου είναι δίφυλλες ξύλινες ταμπλαδωτές με υαλοστάσιο που καλύπτει τα 2/3 του ύψους τους. Οι πόρτες είναι σκούρου πράσινου χρώματος και διαθέτουν προστατευτικό μεταλλικό κυψελωτό πλέγμα λευκού χρώματος στην εξωτερική όψη των υαλοστασίων για την καλύτερη προστασία τους. Οι δύο θύρες είναι σχεδιασμένες με ιδιαίτερη τεχνοτροπία και στυλ. Η τρίτη εξωτερική θύρα του ορόφου δίνει πρόσβαση από την εσωτερική κλίμακα στον εξώστη της νότιας όψης του ιστορικού κτιρίου. Πρόκειται για δίφυλλη ξύλινη πόρτα λευκού χρώματος με το ανώτερο τμήμα της να είναι σταθερό αντιστοιχώντας στο 1/6 του συνολικού της ύψους. Το σταθερό τμήμα φέρει υαλοστάσιο με οριζόντια ξύλινα καΐτια και ένα κατακόρυφο στο μέσον της διάστασης του πλάτους του. Το ανοιγόμενο τμήμα της πόρτας φέρει υαλοστάσιο με οριζόντια ξύλινα καΐτια και καλύπτει τα 5/6 του ύψους της.

Στον όροφο είναι κατασκευασμένα επίσης εικοσιπέντε (25) εξωτερικά παράθυρα σε όλες τις όψεις του κτιρίου καλύπτοντας έτσι τις ανάγκες του για επαρκή φωτισμό και αερισμό. Τα παράθυρα είναι δίφυλλα ανοιγόμενα υαλοστάσια με οριζόντια ξύλινα καΐτια λευκού χρώματος. Όλα τα εξωτερικά παράθυρα φέρουν τετράφυλλα ξύλινα εξώφυλλα με περσίδες και είναι σκούρου πράσινου χρώματος. Εξαίρεση στα προαναφερθέντα αποτελούν τα δύο (2) εξωτερικά παράθυρα του ανατολικού χώρου υγιεινής O₂₅ που είναι μονόφυλλα ανοιγόμενα υαλοστάσια με οριζόντια ξύλινα καΐτια λευκού χρώματος. Τα παράθυρα αυτά δεν φέρουν εξώφυλλα και για την καλύτερη προστασία τους φέρουν περίτεχνα προστατευτικά μεταλλικά κιγκλιδώματα μαύρου χρώματος. Συνολικά όλα τα εξωτερικά παράθυρα του ορόφου αποτελούνται από δύο (2) τμήματα, το σταθερό και το

ανοιγόμενο. Το σταθερό τμήμα των παραθύρων καλύπτει το 1/4 του ανώτερου τμήματος του ύψους τους. Τα υπόλοιπα 3/4 του ύψους τους αποτελούν το ανοιγόμενο τμήμα των παραθύρων.

Ένα εσωτερικό παράθυρο είναι κατασκευασμένο στη βόρεια τοιχοποιία του χώρου Ο₂₃ πλησίον της ανατολικής θύρας εισόδου του ορόφου. Το παράθυρο είναι δίφυλλο ανοιγόμενο υαλοστάσιο με οριζόντια ξύλινα καΐτια λευκού χρώματος.

Στον όροφο υπάρχουν τριανταπέντε (35) εσωτερικές θύρες, μονόφυλλες και δίφυλλες. Όλες οι θύρες εισόδου από τους διαδρόμους προς τους επιμέρους χώρους του ορόφου είναι ξύλινες δίφυλλες ταμπλαδωτές λευκού χρώματος με σταθερό το άνω 1/4 του ύψους τους, το οποίο είναι υαλοπίνακας με ένα κατακόρυφο καΐτι λευκού χρώματος. Εξαιρέση σε αυτό αποτελούν οι θύρες εισόδου στους χώρους Ο₅ και Ο₇ που είναι μονόφυλλες της ίδιας τεχνοτροπίας και στυλ. Οι εσωτερικές θύρες των χώρων Ο₁₇ και Ο₁₈ είναι συρόμενες από αλουμίνιο με υαλοστάσια λευκού χρώματος. Οι υπόλοιπες εσωτερικές θύρες του ορόφου είναι μονόφυλλες ξύλινες ταμπλαδωτές λευκού χρώματος.

Στον διάδρομο ανατολής – δύσης του ορόφου υφίστανται δύο (2) εσωτερικές περίτεχνες θύρες εισόδου, από μία εσωτερικά σε κάθε είσοδο του ορόφου. Οι θύρες αποτελούνται από τρία (3) τμήματα, τη δίφυλλη ανοιγόμενη θύρα και τα σταθερά τμήματα εκατέρωθεν της θύρας. Οι θύρες είναι ξύλινες δίφυλλες λευκού χρώματος και φέρουν υαλοστάσια με οριζόντια και κατακόρυφα καΐτια λευκού χρώματος. Κατά την ίδια τεχνική είναι κατασκευασμένα και τα σταθερά τμήματα των θυρών. Στην ανώτατη στάθμη της θύρας υπάρχει διακοσμητική ταινία και πάνω ακριβώς από το ανοιγόμενο τμήμα της υπάρχουν επιπλέον διακοσμητικά στοιχεία.

3.4.7 Επιχρίσματα

Το ιστορικό κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα» φέρει εσωτερικά και εξωτερικά επιχρίσματα από τριπτό ασβεστοτσιμεντοκονίαμα. Έγινε χρωματισμός των επιχρισμάτων με λευκό χρώμα σε όλο το κτίριο εκτός από τους εσωτερικούς χώρους του ορόφου που χρησιμοποιήθηκε ανοικτό κίτρινο χρώμα.

Σε κάποιες επιφάνειες τοίχων κυρίως του ισογείου τα επιχρίσματα εμφανίζουν προβλήματα αναδυόμενης υγρασίας.

3.4.8 Μεταλλικά στοιχεία

Στα ανοίγματα του ισογείου είναι κατασκευασμένα περίτεχνα μεταλλικά κιγκλιδώματα μαύρου χρώματος στην εξωτερική πλευρά των ανοιγμάτων με σκοπό την προστασία του κτιρίου. Για τη στήριξη των εξωστών του ορόφου στην ανατολική και δυτική όψη του κτιρίου υπάρχουν περίτεχνα μεταλλικά υποστυλώματα που έχουν φθαρεί λόγω γήρανσης των υλικών και λόγω των καιρικών συνθηκών (Εικ. 3.18). Πάνω στα υποστυλώματα αυτά εδράζονται οριζόντιοι σιδηροδοκοί (διατομής IPE 120) για τη βέλτιστη στήριξη των αντίστοιχων εξωστών του ισογείου.

Οι εξώστες του ορόφου φέρουν περίτεχνα μεταλλικά κιγκλιδώματα μαύρου χρώματος. Για την καλύτερη αντιστήριξη των κιγκλιδωμάτων των εξωστών στην ανατολική και δυτική όψη του κτιρίου έχουν τοποθετηθεί μεταγενέστερα τέσσερις (4) περίτεχνες μεταλλικές αντιστηρίξεις σε κάθε εξώστη. Στις δύο εισόδους του ορόφου (ανατολική - δυτική) υπάρχουν μεταλλικά στέγαστρα μαύρου χρώματος τα οποία φέρουν επίστεψη από διαφανείς υαλοπίνακες.

Εικόνα 3.18: Χαρακτηριστικό δείγμα περίτεχνου μεταλλικού υποστυλώματος του κτιρίου.

3.4.9 Ηλεκτρολογικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις

Το υπό μελέτη κτίριο διαθέτει ηλεκτρολογική και υδραυλική εγκατάσταση με χώρους υγιεινής και λουτρό τόσο στο ισόγειο όσο και στον όροφο. Υπάρχει επίσης κεντρική θέρμανση με πετρέλαιο που καλύπτει το σύνολο των χώρων του κτιρίου.

3.4.10 Περιβάλλον χώρος

Περιμετρικά του ιστορικού κτίσματος υπάρχει διαμορφωμένη αυλή από ασφαλτοτάπητα (Εικ. 3.19). Ο χώρος σήμερα χρησιμοποιείται ως χώρος στάθμευσης των υπηρεσιακών οχημάτων της 7^{ης} Περιφέρειας του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) – Παραρτήματος Ιωαννίνων. Περιμετρικά της διαμορφωμένης αυλής υπάρχει πράσινο και διάσπαρτα δένδρα. Η είσοδος στην αυλή του κτιρίου γίνεται από τα νότια (N) από την οδό Γεωργίου Χατζηκώστα.

Εικόνα 3.19: Η διαμορφωμένη αυλή στα νότια του κτιρίου που χρησιμοποιείται ως χώρος στάθμευσης.

*Αναλυτικά στοιχεία για τα σχέδια και τους χώρους της υπάρχουσας κατάστασης του υπό μελέτη κτιρίου παρουσιάζονται στο Παράρτημα Α της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.

4. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ

4.1 Αρχές και φιλοσοφία των επεμβάσεων

Η Επανάχρηση είναι μία αμιγώς αρχιτεκτονική υπόθεση που έχει ως βασικό αντικείμενο τη λειτουργική ένταξη της νέας χρήσης στο ιστορικό κτίριο⁸². Έτσι αφού διερευνηθεί η καταλληλότητα του κτιρίου να δεχθεί τη νέα χρήση, εξετάζεται η συμβατότητα της χρήσης αυτής στο ιστορικό κέλυφος. Χαρακτηριστικό της επανάχρησης είναι ότι η νέα χρήση επιλέγεται λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες του υφιστάμενου αρχιτεκτονικού κελύφους ώστε να δεχθεί τη χρήση αυτή, σε αντίθεση με ότι ισχύει κατά την μελέτη ενός σύγχρονου κτιρίου.

Η χρήση ενός αρχιτεκτονικού έργου στη διάρκεια της ζωής του εξελίσσεται και μεταβάλλεται φυσιολογικά, ενώ η νέα χρήση δύναται να υπαγορεύσει μεταβολή στη χρήση του έργου αυτού. Εξάλλου η διατήρηση ενός ιστορικού κτίσματος θέτει παράλληλα και το ζήτημα της επανάχρησής του είτε ως συμπληρωματικό και ενισχυτικό αίτημα είτε ως αυτονόητη απόρροια της διατήρησής του⁸³. Ως συμπληρωματικό και ενισχυτικό αίτημα καθώς με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται ο βαθμός διατήρησής του και ως αυτονόητη απόρροια διατήρησής του καθώς το ιστορικό κτίριο θα πρέπει να εξελίσσεται με σκοπό να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις με σύγχρονες προδιαγραφές έχοντας νέα χρήση. Επίσης οι προβλέψεις νόμων και κανονισμών σε συνδυασμό με τις σύγχρονες απαιτήσεις (π.χ. Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων – ΚενΑΚ, προσβασιμότητα ΑμΕΑ⁸⁴, Κανονισμός Πυρασφάλειας) επιβάλλουν κάποιες αναγκαίες προσθήκες ή αλλαγές στο ιστορικό κτίριο.

Η διαδικασία της Επανάχρησης αφορά τόσο ιστορικά όσο και νεότερα κτίσματα. Αναφορικά με τα ιστορικά κτίσματα η Επανάχρηση μπορεί να αφορά και κτίρια που δεν είναι χαρακτηρισμένα ως μνημεία, τα οποία έχουν όμως ιστορική ή αισθητική ή καλλιτεχνική ή πολιτιστική αξία ή αξία χρήσης ή αξία τοποσήμου για την ευρύτερη περιοχή και διέπονται από την Διακήρυξη του Άμστερνταμ⁸⁵. Επιπλέον ως άλλες αξίες, σύμφωνα με μία διαφορετική κατάταξη, μπορούν να θεωρηθούν η αξία αυθεντικότητας καθώς και η αξία μνήμης του κτιρίου.

---

⁸² Σαμαράς 2018, 27.

⁸³ Σαμαράς 2018, 27.

⁸⁴ ΑμΕΑ: άτομα με ειδικές ανάγκες.

⁸⁵ Σαμαράς 2018, 30.

Ως προς την ιστορική αξία το κτίριο αποτελεί φορέα ιστορικής μνήμης και πηγή ιστορικών, πολιτιστικών και κοινωνικών πληροφοριών όπως και αρχιτεκτονικών γεγονότων⁸⁶. Η αισθητική αξία του κτίσματος αναφέρεται στην αισθητική αναβάθμιση της περιοχής η οποία επιτυγχάνεται μέσω της διατήρησης των αυθεντικών καλλιτεχνικών και ιστορικών στοιχείων του κτιρίου, της προσαρμογής των επεμβάσεων στα νέα δεδομένα και την καλή φυσική κατάσταση του κτιρίου και του άμεσου περιβάλλοντός του⁸⁷. Σε ότι αφορά την καλλιτεχνική αξία του ιστορικού κτιρίου το ίδιο το κτίριο ή τμήματά του έχουν στοιχεία που αποτελούν αυθεντικά έργα τέχνης⁸⁸. Στην αξία χρήσης εξετάζονται οι προϋποθέσεις που έχει το ιστορικό κτίσμα να δεχθεί μία νέα χρήση ώστε να εντάσσεται αρμονικά στην κοινωνική ζωή (Διακήρυξη του Άμστερνταμ)⁸⁹. Η αξία τοποσήμου αναφέρεται στη σχέση του ιστορικού κτιρίου με το άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον του, ο ρόλος του καθώς και ο βαθμός προβολής του εντός του αστικού ιστού του οικισμού⁹⁰.

4.2 Μελέτη της νέας χρήσης

Κατά τη μελέτη για την επιλογή της νέας χρήσης ζητούμενο είναι οι επεμβάσεις στο ιστορικό κέλυφος να μην ξεπερνούν ποιοτικά και ποσοτικά το «όριο θραύσης», πέρα από το οποίο μπορεί να χαθεί η αξία ενός ιστορικού κτιρίου⁹¹. Για να αποφευχθεί κάτι τέτοιο είναι δόκιμο να γίνει εξ αρχής μία μελέτη σκοπιμότητας για την συγκεκριμένη νέα χρήση του κτιρίου. Το αποτέλεσμα της μελέτης για την επιλογή της νέας χρήσης μπορεί να είναι και αρνητικό με την έννοια ότι η νέα χρήση μπορεί να αντίκειται στο υπό μελέτη κτίριο.

Ειδικότερα με βάση τα προαναφερθέντα συμπεραίνεται πως το νεοκλασικό κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα» το οποίο αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας έχει μεταξύ άλλων, ιστορική, καλλιτεχνική και αισθητική αξία καθώς και αξία τοποσήμου⁹².

---

⁸⁶ Σαμαράς 2018, 30.

⁸⁷ Σαμαράς 2018, 30.

⁸⁸ Σαμαράς 2018, 30.

⁸⁹ Σαμαράς 2018, 31.

⁹⁰ Σαμαράς 2018, 30-31.

⁹¹ Σαμαράς 2018, 43.

⁹² Σαμαράς 2018, 30.

Ιστορική αξία, καθώς το κτίριο αποτελεί πηγή πληροφοριών για μια ιστορική περίοδο της πόλης, όταν είχε χρησιμοποιηθεί ως νοσοκομείο, αλλά και φορέα συλλογικής μνήμης,

Καλλιτεχνική αξία, επειδή το κτίριο αποτελεί τυπικό δείγμα της ελληνικής νεοκλασικής αρχιτεκτονικής και επί μέρους στοιχεία του αποτελούν αυθεντικά τεκμήρια της οικοδομικής τέχνης της εποχής του,

Αισθητική αξία λόγω του ότι το κτίριο, με τη διατήρηση των αυθεντικών αρχιτεκτονικών και ιστορικών στοιχείων του, μετά την αποκατάσταση και ανάδειξή του, αλλά και του άμεσου περιβάλλοντός του, θα συμβάλλει στην αισθητική αναβάθμιση της περιοχής του,

Αξία τοποσήμου, καθώς η σχέση του κτιρίου με το άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον του, ο βαθμός προβολής του και η κλίμακά του, αλλά και η συμβολική παλαιά του χρήση ως νοσοκομείο, το αναδεικνύουν σε ένα από τα κτίρια, χαρακτηριστικά τοπόσημα της πόλης των Ιωαννίνων.

Εκτός των ανωτέρω, το ιστορικό κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα» έχει και αξία χρήσης. Αξία χρήσης, καθώς το κτίριο έχει τις προϋποθέσεις για μια σύγχρονη χρήση, ώστε να εξυπηρετείται ο στόχος της «ένταξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην κοινωνική ζωή», όπως ορίζει η Διακήρυξη του Άμστερνταμ για την Ευρωπαϊκή Αρχιτεκτονική Κληρονομιά, 1975.

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη του Άμστερνταμ (Συμβούλιο για την Ευρωπαϊκή Αρχιτεκτονική Κληρονομιά, Άμστερνταμ, 1975) «η αξιολόγηση για τη διατήρηση των κτιρίων δεν πρέπει να γίνεται με βάση μόνο την πολιτιστική τους αξία αλλά και την αξία χρήσης τους», καθώς «τα κοινωνικά προβλήματα της ολοκληρωμένης διατήρησης μπορούν να τεθούν σωστά μόνο με την ταυτόχρονη αναφορά και στις δυο αυτές κλίμακες αξιών»⁹³. Η επανάχρηση των ιστορικών κτιρίων επισημαίνει την υποχρέωση που πηγάζει από την παραπάνω διακήρυξη και απαιτεί την ισορροπία ανάμεσα στην πολιτιστική αξία και την αξία χρήσης του κτιρίου όσον αφορά την κοινωνική διάσταση της ολοκληρωμένης διατήρησης⁹⁴.

Η επανάχρηση ενός ιστορικού κτιρίου έχει ως αντικείμενο, μετά την αναγκαία συντήρηση και αποκατάσταση του κελύφους του κτιρίου, την λειτουργική ένταξη της

---

⁹³ Σαμαράς 2018, 31.

⁹⁴ Σαμαράς 2018, 44.

νέας χρήσης στο ιστορικό κέλυφος (αφού βεβαίως διερευνηθεί η καταλληλότητα του κτιρίου να φιλοξενήσει τη νέα χρήση, η οποία με τη σειρά της εξετάζεται ως προς τη συμβατότητά της με το ιστορικό κέλυφος)⁹⁵. Η άρτια ένταξη της νέας χρήσης σ' αυτό, απαιτεί την αρχιτεκτονική επίλυση από άποψη λειτουργική, μορφολογική, κατασκευαστική.

Πρώτη κρίσιμη και καθοριστική απόφαση για την επανάχρηση είναι η επιλογή μιας νέας χρήσης συμβατής με την αξία και τον συμβολισμό του ιστορικού κτιρίου, που να απαιτεί τις ελάχιστες δυνατές αρχιτεκτονικές τροποποιήσεις (όπως, αναδιατάξεις χώρων ή και προσθήκες).

Βεβαίως και «η πολιτική της διατήρησης σημαίνει επίσης την ένταξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην κοινωνική ζωή», σύμφωνα με τη Διακήρυξη του Άμστερνταμ και βεβαίως «η αξιολόγηση για τη διατήρηση των κτιρίων δεν πρέπει να γίνεται με βάση μόνο την πολιτιστική τους αξία αλλά και την αξία χρήσης τους».

Η επιλογή της νέας χρήσης γίνεται λαμβάνοντας υπόψη τέσσερα (4) βασικά κριτήρια ήτοι: τα αρχιτεκτονικά, τα πολεοδομικά, τα κοινωνικά και τα οικονομικά⁹⁶. Πιο συγκεκριμένα τα αρχιτεκτονικά κριτήρια αφορούν τα τυπολογικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά του κτιρίου, το βαθμό διατήρησης των στοιχείων του, τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του, το δομικό σύστημα στη σημερινή του κατάσταση και την αντοχή του, την αρχική χρήση του κτίσματος και τη συμβολική του αξία καθώς και το βαθμό διατήρησης του κινητού εξοπλισμού του.

Τα πολεοδομικά κριτήρια περιλαμβάνουν τη θέση του κτιρίου εντός του πολεοδομικού ιστού και την πρόσβαση σε αυτό, την τυχόν συμμετοχή του σε χαρακτηριστικό πολεοδομικό μέτωπο και τις χρήσεις των όμορων κτιρίων. Περιλαμβάνουν επίσης την πιθανή γειτνίαση του κτιρίου με σημαντικά μνημεία, τις χρήσεις του άμεσου περιβάλλοντός του καθώς επίσης και τις μελλοντικές μεταβολές που θα επέλθουν από τη νέα χρήση στο άμεσο περιβάλλον του.

Στα κοινωνικά κριτήρια λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες για πολιτιστικό και κοινωνικό εξοπλισμό και οι επιθυμίες της τοπικής κοινωνίας.

Στα οικονομικά κριτήρια εξετάζονται το κόστος και οι δυνατότητες χρηματοδότησης της πρότασης επανάχρησης, η σκοπιμότητα ένταξης της νέας χρήσης σε σχέση με το

---

⁹⁵ Σαμαράς 2018, 27.

⁹⁶ Σαμαράς 2018, 44-46.

απαιτούμενο κόστος αλλαγών που πρέπει να γίνουν στο κτίσμα καθώς και η βιωσιμότητα της νέας χρήσης και η συντήρηση του κτιρίου μέσω των εσόδων που θα προκύψουν.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται κατά την Επανάχρηση των Ιστορικών Κτιρίων περιλαμβάνει δύο (2) στάδια, την Ανάλυση και τη Σύνθεση – Πρόταση.

Η Ανάλυση περιλαμβάνει τα ακόλουθα επιμέρους στάδια:

1. Ιστορική ανάλυση
2. Πολεοδομική ανάλυση
3. Αρχιτεκτονική ανάλυση
4. Μορφολογική ανάλυση
5. Κατασκευαστική ανάλυση
6. Ανάλυση της προτεινόμενης χρήσης
7. Έλεγχος συμβατότητας της νέας χρήσης με το υπάρχον κτίριο

Τα στάδια 1 έως και 5 της Ανάλυσης αναλύθηκαν ήδη στο προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Τα υπόλοιπα δύο στάδια θα αναλυθούν στο παρόν κεφάλαιο.

Τα στάδια της Σύνθεσης – Πρότασης αναλύονται στο παρόν κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας και αποτελούνται από τα εξής επιμέρους στάδια:

1. Αρχές και φιλοσοφία των επεμβάσεων
2. Μελέτη της νέας χρήσης στο ιστορικό κτίριο
3. Εργασίες αποκατάστασης
4. Αρχιτεκτονικές επεμβάσεις Επανάχρησης

Αναλύοντας τα όσα έχουν προαναφερθεί, εξετάζεται το υπό μελέτη κτίριο της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας με βάση τα τέσσερα (4) βασικά κριτήρια για την επιλογή της νέας χρήσης.

Η πόλη των Ιωαννίνων και η ευρύτερη περιοχή τα τελευταία χρόνια, παρά τη γενικότερη οικονομική ύφεση της χώρας, συνεχίζει να αναπτύσσεται. Ένας από τους τομείς που αναπτύσσονται ραγδαία στην περιοχή είναι ο τουρισμός με τις προοπτικές ανάπτυξής του να είναι πολύ μεγάλες τα επόμενα χρόνια. Αυτό οφείλεται αφενός στη φυσική ομορφιά και αφετέρου στη μακραίωνη πλούσια ιστορία του τόπου.

Η γεωμορφολογία του εδάφους, οι ορεινοί όγκοι, οι ποταμοί και η θρυλική λίμνη Παμβώτιδα με το Νησί της βοηθούν στην προσέλκυση μεγάλου αριθμού Ελλήνων και ξένων επισκεπτών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Στην ευρύτερη περιοχή διασώζονται

αναλλοιώτοι μέχρι σήμερα παραδοσιακοί οικισμοί, όπως στα Τζουμέρκα, στα Ζαγοροχώρια, στο Μέτσοβο κ.α., πολλά παραδοσιακά πέτρινα γεφύρια καθώς και σημαντικά θρησκευτικά μνημεία (μοναστήρια, εκκλησίες, τζαμιά).

Η πόλη των Ιωαννίνων διαθέτει πλούσια ιστορία και στο πέρασμα των αιώνων κατάφερε να ενώσει διαφορετικούς πολιτισμούς, ήθη και έθιμα δημιουργώντας τη σημερινή πολυπολιτισμική της ταυτότητα. Σημαντικά ιστορικά τεκμήρια της πόλης των Ιωαννίνων αποτελούν το Κάστρο με τις δύο (2) ακροπόλεις και τον ομώνυμο οικισμό του, τα τζαμιά της πόλης, ο προμαχώνας των Λιθαριτσίων, το Ιστορικό Κέντρο που αποτέλεσε τον πυρήνα της τότε πόλης, η Νήσος των Ιωαννίνων με την μοναστική της κοινότητα καθώς και πλειάδα μεμονωμένων παραδοσιακών διατηρητέων κτιρίων. Για την ανάδειξη της ιστορίας του τόπου έχει δημιουργηθεί από τη δεκαετία του 60' και έπειτα ένας σημαντικός αριθμός μουσείων με ποικίλο θεματικό περιεχόμενο.

Η ιστορία της περιοχής είναι μεγάλη και έτσι συνδυάζεται η πολιτιστική με την αρχιτεκτονική κληρονομιά του τόπου.

Στη σύγχρονη εποχή, στην ανάπτυξη των Ιωαννίνων έχει συμβάλει καθοριστικά η ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων από τη δεκαετία του '60. Με την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου άρχισε να αναπτύσσεται παράλληλα και ο συνεδριακός τουρισμός φέρνοντας στην πόλη ανθρώπους από κάθε γωνιά του πλανήτη.

Τα δύο (2) νοσοκομεία της πόλης (Πανεπιστημιακό και Χατζηκώστα) λόγω των υψηλών παρεχόμενων υπηρεσιών τους προσελκύουν καθημερινά μεγάλο αριθμό ασθενών από ολόκληρη τη χώρα καθώς και από τις γειτονικές βαλκανικές χώρες, βοηθώντας έτσι την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού.

Η κατασκευή των δύο μεγάλων αυτοκινητοδρόμων, της Εγνατίας και της Ιόνιας Οδού, την τελευταία δεκαετία έχουν μειώσει σημαντικά τις χρονοαποστάσεις τόσο από τη Βόρεια όσο και από τη Νότια Ελλάδα και έχουν διευκολύνει αρκετά την πρόσβαση στην περιοχή. Σημαντική είναι η συνεισφορά και του Διεθνούς Αερολιμένα Ιωαννίνων «Βασιλεύς Πύρρος» στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος των Ιωαννίνων και της ευρύτερης περιοχής της Ηπείρου. Καθοριστικό ρόλο παίζει και ο Λιμένας Ηγουμενίτσας που απέχει 77 km από την πόλη των Ιωαννίνων και συνδέει καθημερινά την περιοχή με τη Δυτική Ευρώπη, την Αδριατική και τα Επτάνησα.

Τα παραπάνω συντελούν στην ραγδαία ανάπτυξη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια στα Ιωάννινα δημιουργώντας έτσι την ανάγκη για ίδρυση και λειτουργία

περισσότερων τουριστικών υποδομών καθώς και την ανάγκη περαιτέρω ανάδειξης της πολιτισμικής και ιστορικής κληρονομιάς του τόπου.

Ένα μεγάλο μέρος της ιστορίας των Ιωαννίνων οφείλεται στη συνεισφορά των Ηπειρωτών Εθνικών Ευεργετών, ανθρώπων που ξενιτεύτηκαν στο εξωτερικό και διέπρεψαν επαγγελματικά ο καθένας στον τομέα του, με μεγάλη διάθεση για προσφορά στην πατρίδα και τον συνάνθρωπο. Εξάλλου με τον όρο Εθνικός Ευεργέτης νοείται εκείνος που με κίνητρό του την αγάπη, την αλληλεγγύη, τη φιλογένεια και τη φιλοτιμία απέναντι στην ιδιαίτερη πατρίδα του και τους συμπατριώτες του, δίνει απλόχερα την περιουσία του ή χρηματικά ποσά με σκοπό να βοηθήσει συνανθρώπους ή το έθνος του που έχουν περιέλθει σε δεινή κατάσταση.

Από τους επίσημα αναγνωρισμένους Εθνικούς Ευεργέτες η πλειονότητά τους, εικοσιπέντε (25) τον αριθμό είναι Ηπειρώτες⁹⁷ ενώ παράλληλα με αυτούς υπάρχουν εικοσιεννέα (29) επίσημες διαθήκες άλλων Ηπειρωτών Ευεργετών⁹⁸. Παρά το μοναδικό αυτό φαινόμενο, ίσως και παγκόσμιο, σε μία τόσο μικρή γεωγραφική περιοχή να υπάρχει ένας τόσο σημαντικός αριθμός ανθρώπων που χάρισαν μεγάλο μέρος ή και ολόκληρη την περιουσία τους για την πατρίδα και το κοινό καλό, μέχρι σήμερα δεν έχει κατασκευαστεί κάποιο μουσείο προς τιμήν τους. Τα τελευταία χρόνια άρχισε να συζητείται έντονα από τους τοπικούς φορείς και τις συλλογικότητες της περιοχής η δημιουργία ενός μουσειακού χώρου στην πόλη των Ιωαννίνων που θα έχει ως σκοπό την ανάδειξη του βίου, της προσωπικότητας και του πολύπλευρου ρόλου των Εθνικών Ευεργετών. Ωστόσο οι συζητήσεις αυτές μέχρι στιγμής δεν έχουν αποφέρει καρπούς.

Παρά τον σημαντικό αριθμό μουσείων που λειτουργούν στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή των Ιωαννίνων, κανένα από αυτά δεν αναφέρεται είτε εξ ολοκλήρου είτε τμηματικά στους Εθνικούς μας Ευεργέτες.

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία έρχεται να καλύψει το κενό αυτό και ευελπιστεί να αποτελέσει το κίνητρο για την ευόδωση των συζητήσεων γύρω από το θέμα και εν τέλει την ίδρυση και λειτουργία ενός νέου μουσείου στην πόλη των Ιωαννίνων που θα αναφέρεται στη ζωή και το έργο των Εθνικών Ευεργετών. Στα πλαίσια της διπλωματικής εργασίας έγινε έρευνα για τη σκοπιμότητα της λειτουργίας ενός

---

⁹⁷ Τα στοιχεία ελήφθησαν από το Εργαστήριο Ερευνών Νεοελληνικής Φιλοσοφίας του Τμήματος Φιλοσοφίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων τον Ιανουάριο του 2019.

⁹⁸ Τα στοιχεία ελήφθησαν από το Εργαστήριο Ερευνών Νεοελληνικής Φιλοσοφίας του Τμήματος Φιλοσοφίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων τον Ιανουάριο του 2019.

τέτοιου μουσείου στο κεντρικό νεοκλασικό κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα», τα αποτελέσματα της οποίας κατέδειξαν την καταλληλότητα του συγκεκριμένου κτιρίου για το σκοπό αυτό.

Από όλα τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως εκφράζεται η επιθυμία, τόσο από τους τοπικούς φορείς όσο και από απλούς πολίτες, για την δημιουργία ενός θεματικού μουσείου που θα αποτελεί φόρο τιμής στους Εθνικούς Ευεργέτες. Κατά τις εργασίες αποκατάστασης του χώρου με σκοπό την επανάχρηση του καθώς και κατά τη φάση της λειτουργίας του κτιρίου ως Μουσείο Εθνικών Ευεργετών θα δημιουργηθούν άμεσα και έμμεσα νέες θέσεις εργασίας. Το νέο μουσείο θα αποτελέσει ένα ακόμη σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών αλλά και ντόπιων και θα συμβάλει καίρια στη διατήρηση και ανάδειξη του σπουδαίου ρόλου των Εθνικών Ευεργετών στις δύσκολες στιγμές που πέρασε ο Ελληνισμός αποτελώντας ένα παράδειγμα προς μίμηση για τη σύγχρονη κοινωνία. Συμπεραίνεται έτσι ότι ικανοποιούνται πλήρως τα κοινωνικά κριτήρια που απαιτούνται για την αλλαγή χρήσης του κτιρίου του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα» σε Μουσείο Εθνικών Ευεργετών.

Με βάση την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία, επιτρέπεται να γίνει επισκευή του υπάρχοντος διατηρητέου κτιρίου χωρίς την αλλοίωση των όψεών του. Εσωτερικά του κτιρίου θα γίνει αφαίρεση των διαχωριστικών τοίχων οι οποίοι κατασκευάστηκαν μεταγενέστερα και συγκεκριμένα στα τέλη της δεκαετίας του '90 προκειμένου το κτίριο να στεγάσει τις υπηρεσίες της 7^{ης} Περιφέρειας του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) – Παραρτήματος Ιωαννίνων. Με τον τρόπο αυτό το κτίριο θα επανέλθει στην αρχική του διαρρύθμιση που είχε ως νοσοκομείο διατηρώντας αναλλοίωτη την εσωτερική του τυπολογία και μορφολογία.

Η πρόσβαση στο κτίριο γίνεται από τα νότια από την οδό Γεωργίου Χατζηκώστα. Το οικοπέδο μέσα στο οποίο βρίσκεται το κτίριο είναι μεγάλου εμβαδού και βρίσκεται στη συμβολή της Λεωφόρου Γεωργίου Παπανδρέου με τις οδούς Γεωργίου Χατζηκώστα, Πατριάρχου Ευαγγελίδη και Ανδρέα Κουντουριώτου. Το υπό μελέτη ιστορικό κτίριο είναι εύκολα προσβάσιμο καθότι βρίσκεται εντός του Ιστορικού Κέντρου της πόλης και σε μικρή απόσταση από το Κάστρο, το παραλίμνιο μέτωπο και από το διοικητικό και εμπορικό κέντρο της σύγχρονης πόλης.

Ένα τμήμα του οικοπέδου θα χρησιμεύσει για την κατασκευή χώρου στάθμευσης των οχημάτων (πάρκινγκ) των επισκεπτών του μουσείου και συνεπώς δεν θα

δημιουργηθούν μεταβολές στο άμεσο περιβάλλον του μουσείου αναφορικά με την κυκλοφορία και τη στάθμευση των οχημάτων. Στην περιοχή υπάρχει χαρακτηριστικό πολεοδομικό μέτωπο και έτσι το υπό μελέτη κτίριο συμμετέχει σε αυτό. Στα δυτικά το οικοπέδο συνορεύει με τον ναό του Αγίου Νικολάου Αγοράς ο οποίος έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο μνημείο και αποτελεί ένα σημαντικό μνημείο της πόλης. Από τα ανωτέρω συμπεραίνεται πως πληρούνται απόλυτα τα πολεοδομικά κριτήρια για τη δημιουργία ενός μουσειακού χώρου με την επανάχρηση του παλαιού νοσοκομείου.

Το κεντρικό κτίριο του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων «Γ. Χατζηκώστα» είναι ένα νεοκλασικό κτίριο που έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο από το Υπουργείο Πολιτισμού, καθώς διατηρεί αναλλοίωτα σε σημαντικό βαθμό τα τυπολογικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά ενός νεοκλασικού κτιρίου. Παρουσιάζει έντονο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον λόγω της λιτής και συμμετρικής διάταξης των όψεών του. Διασώζονται σε αυτό αξιόλογα αυθεντικά μορφολογικά στοιχεία, όπως τα περίτεχνα μεταλλικά κιγκλιδώματα, τα μεταλλικά στέγαστρα, η ξύλινη νεοκλασική πόρτα της κύριας εισόδου καθώς και οι παραστάδες στις ακμές του κτιρίου που φέρουν ταινία περιτρέχουσα το κτίριο.

Τα μεγέθη και οι αναλογίες των χώρων και των ανοιγμάτων βοηθούν στην επιλογή της νέας χρήσης ως μουσειακού χώρου. Εντός του κτιρίου υπάρχουν χώροι υγιεινής τόσο στο ισόγειο όσο και στον όροφο ικανοί να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των επισκεπτών ακόμη και ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ). Το νεοκλασικό κτίριο διαθέτει δύο (2) συμμετρικές εξωτερικές κλίμακες από και προς τον όροφο του κτιρίου, μία στη δυτική και μία στην ανατολική του όψη αντίστοιχα. Μία ακόμη εσωτερική κλίμακα εξυπηρετεί τις ανάγκες μετάβασης από το ισόγειο στον όροφο.

Η προσβασιμότητα στο υπό μελέτη κτίσμα είναι εύκολη και γίνεται μέσω του επίπεδου προαύλιου χώρου που βοηθά ακόμη και τη διέλευση ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ). Η είσοδος προς το Παλαιό Νοσοκομείο «Γ. Χατζηκώστα» γίνεται από το νότιο τμήμα του οικοπέδου επί της οδού Γεωργίου Χατζηκώστα.

Το δομικό σύστημα του κτίσματος αποτελείται από φέρουσα τοιχοποιία από λιθοδομή. Βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση και έχει καλή αντοχή για επιπρόσθετες επεμβάσεις.

Η αρχική χρήση του κτιρίου ήταν νοσοκομείο ενώ σήμερα χρησιμοποιείται ως κέντρο διοίκησης και κτίριο παροχής υπηρεσιών επείγουσας προνοσοκομειακής

ιατρικής. Λόγω της μεταφοράς του νοσοκομείου σε άλλο κτίριο, κατά τη μετακόμιση μεταφέρθηκε και όλος ο κινητός εξοπλισμός που διέθετε το ιστορικό κτίριο που αφορούσε την αρχική του χρήση.

Ο συμβολισμός και η σημασία του κτιρίου για την ευρύτερη περιοχή της Ηπείρου είναι ιδιαίτερα σημαντικοί και αυτό γιατί το τότε νοσοκομείο αποτέλεσε πρότυπο λειτουργίας και οργάνωσης νοσοκομείου για τα νοσοκομεία της εποχής της τουρκοκρατίας. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω γίνεται κατανοητό πως καλύπτονται όλα τα αρχιτεκτονικά κριτήρια για την μετατροπή του παλαιού νοσοκομείου σε μουσείο.

Οι εργασίες που προτείνονται από την παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία έχουν ένα μικρό κόστος κατασκευής το οποίο μπορεί να καλυφθεί από ίδιους πόρους ή να ενταχθεί σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα διασυνοριακής εδαφικής συνεργασίας (Interreg) του φορέα που θα αναλάβει τη λειτουργία ή σε αντίστοιχο αναπτυξιακό εθνικό ή ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Έτσι μπορεί να καλυφθεί το κόστος των απαιτούμενων παρεμβάσεων στο κτίριο.

Η βιωσιμότητα του Μουσείου Εθνικών Ευεργετών είναι εξασφαλισμένη από τα έσοδα που θα προκύπτουν από τα εισιτήρια εισόδου των επισκεπτών. Σύμφωνα με ενδελεχή έρευνα που έγινε στα πλαίσια της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας προκύπτει ότι το συγκεκριμένο μουσείο θα είναι το μοναδικό θεματικό μουσείο που θα αναφέρεται στην έννοια της ευεργεσίας και στους σημαντικότερους Εθνικούς Ευεργέτες, όπως αυτοί έχουν καταγραφεί με βάση επίσημα στοιχεία. Όλα αυτά σε συνδυασμό με το συνεχώς αυξανόμενο τουριστικό ρεύμα προς την πόλη των Ιωαννίνων συντελούν στην ύπαρξη μίας διαρκούς επισκεψιμότητας στο νέο αυτό μουσειακό χώρο.

Έτσι τα λειτουργικά έξοδα του μουσείου και οι δαπάνες για τη συντήρησή του, βάσει μελέτης, θα καλύπτονται από τα έσοδα των εισιτηρίων καθώς και από τις πωλήσεις περιοδικών, βιβλίων, εκμαγείων, ειδικών αναμνηστικών, αφισών, cd και άλλων σχετικών αντικείμενων που θα πραγματοποιούνται στο πωλητήριο του μουσείου. Συμπεραίνεται λοιπόν πως με βάση την προαναφερθείσα μελέτη και το σχεδιασμό εξοικονόμησης ενέργειας του μουσείου, ότι είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί οικονομία κλίμακος και να προκύψουν επιπλέον πλεονάζοντα έσοδα στο μουσείο τα οποία θα αποτελούν μία ισχυρή παρακαταθήκη για το μέλλον του. Συνεπώς βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων ικανοποιούνται απόλυτα τα οικονομικά κριτήρια για την μετατροπή του ιστορικού κτιρίου από νοσοκομείο σε μουσείο.

Στη λογική των παραπάνω δεδομένων συμπεραίνουμε πως ικανοποιούνται πλήρως και τα τέσσερα (4) βασικά κριτήρια (κοινωνικά, πολεοδομικά, αρχιτεκτονικά και οικονομικά) αναφορικά με την επιλογή της νέας χρήσης του κτιρίου του Παλαιού Νοσοκομείου «Γ. Χατζηκώστα».

4.3 Εργασίες αποκατάστασης

Με την πρόταση Επανάχρησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας διατηρείται το κέλυφος του υφιστάμενου διώροφου νεοκλασικού κτιρίου στο οποίο θα γίνουν εργασίες αποκατάστασης φθαρμένων τμημάτων του κτιρίου.

Στις όψεις του κτιρίου θα πραγματοποιηθούν τοπικές καθαιρέσεις επιχρισμάτων στα σημεία όπου παρουσιάζονται σημαντικές φθορές λόγω υγρασίας και γήρανσης των υλικών. Εν συνεχεία θα γίνει αποκατάσταση των φθαρμένων επιχρισμάτων των όψεων, συνολική ανακαίνιση των χρωμάτων όλων των όψεων πλην των παραστάδων του ισογείου (γωνιόλιθων) που είναι κατασκευασμένες από λευκή πέτρα ειδικά επεξεργασμένη. Τα χρώματα που θα χρησιμοποιηθούν για το χρωματισμό των όψεων θα είναι της ίδιας σύστασης και απόχρωσης με τα υφιστάμενα.

Τα υποστυλώματα των εξωστών στη δυτική και ανατολική όψη του κτιρίου έχουν φθαρεί λόγω γήρανσης των υλικών και λόγω των καιρικών συνθηκών και συνεπώς θα επισκευαστούν και θα χρωματιστούν με βάση το αρχικό τους χρώμα. Η ίδια εργασία αποκατάστασης θα ακολουθηθεί και στους οριζόντιους σιδηροδοκούς (διατομής IPE 120) που εδράζονται πάνω στα μεταλλικά υποστυλώματα και στις εξωτερικές τοιχοποιίες.

Πάνω στις σιδηροδοκούς και σε ένα δίκτυο θολίσκων κάθετων προς τις σιδηροδοκούς κατανέμονται τα βάρη των εξωστών. Είναι απαραίτητο να γίνει καθαίρεση του πεταχτού τσιμεντοκονιάματος που καλύπτει το κάτω τμήμα των θολίσκων και στη συνέχεια να κατασκευασθούν νέα επιχρίσματα με ισχυρό ασβεστοτσιμεντοκονίαμα και με λεία επιφάνεια ώστε οι θολίσκοι να επανέλθουν στην αρχική τους μορφή. Οι θολίσκοι θα χρωματιστούν με λευκό χρώμα που θα δένει με την όλη κατασκευή των εξωστών.

Στους εξώστες του κτιρίου θα γίνει ειδική κατεργασία των χρωμάτων των περίτεχνων μεταλλικών κιγκλιδωμάτων και στη συνέχεια θα πραγματοποιηθεί το βάψιμό τους με το ίδιο χρώμα που φέρουν και σήμερα, δηλαδή το μαύρο. Η ίδια διαδικασία θα

ακολουθηθεί και για τα μεταλλικά στέγαστρα των εισόδων του ορόφου στη δυτική και ανατολική όψη του κτιρίου αντίστοιχα.

Για την καλύτερη αντιστήριξη των κιγκλιδωμάτων των εξωστών στην ανατολική και δυτική όψη του κτιρίου έχουν τοποθετηθεί μεταγενέστερα τέσσερις (4) περίτεχνες μεταλλικές αντιστηρίξεις σε κάθε εξώστη. Οι αντιστηρίξεις αυτές έχουν δημιουργήσει τοπικές αλλοιώσεις των επιχρισμάτων, τοπικές ρηγματώσεις στις αντίστοιχες τοιχοποιίες καθώς και υποβάθμιση της αισθητικής εικόνας των όψεων του κτιρίου. Για τους παραπάνω λόγους προτείνεται η καθαίρεση όλων των υφιστάμενων αντιστηρίξεων των κιγκλιδωμάτων, με την αντιστήριξή τους πλέον να γίνεται στο δάπεδο των εξωστών.

Στις εξωτερικές κλίμακες του κτιρίου (ανατολική και δυτική όψη) καθίσταται αναγκαία η παρέμβαση σε ορισμένα πατήματα που είτε έχουν φθαρεί λόγω γήρανσης είτε έχουν αποκολληθεί από την αρχική τους θέση λόγω του πρόσφατου μεγάλου σεισμού που έπληξε την πόλη των Ιωαννίνων την 15^η Οκτωβρίου του 2016. Τα πατήματα που χρήζουν αντικατάστασης θα αντικατασταθούν από άσπρη πέτρα ίδιας προέλευσης με της αρχικής κατασκευής.

Η στέγη του κτιρίου εδράζεται στο περιμετρικό γείσο όπου δεν υπάρχουν υδρορροές για τη συλλογή των ομβρίων υδάτων με αποτέλεσμα να προκαλούνται φθορές στα χρώματα και τα επιχρίσματα των όψεων του κτιρίου. Για αυτό το λόγο καθίσταται αναγκαία η κατασκευή περίτεχνων υδρορροών λευκού χρώματος περιμετρικά της στέγης και με κάθετα δίκτυα που θα οδηγούν τα όμβρια ύδατα στις σχάρες περισυλλογής ομβρίων υδάτων.

Σε όλη την περίμετρο του κτιρίου είναι κατασκευασμένο λιθόστρωτο επικλινές τμήμα από άσπρη σχιστόπλακα με κλίση προς τα έξω. Το λιθόστρωτο παρουσιάζει σε ορισμένα τμήματά του φθορές και έτσι απαιτείται η αντικατάσταση των φθαρμένων πλακών. Σε συνέχεια του πλακόστρωτου τμήματος από το κτίριο προς την αυλή θα κατασκευαστεί περιμετρικά μεταλλική σχάρα με δίκτυο συλλογής ομβρίων υδάτων μέσω του οποίου θα οδηγούνται τα επιφανειακά όμβρια ύδατα και τα όμβρια ύδατα της στέγης στο δίκτυο αποχέτευσης ομβρίων υδάτων της πόλης.

4.4 Αρχιτεκτονικές Επεμβάσεις Επανάχρησης

Στις Αρχιτεκτονικές Επεμβάσεις Επανάχρησης θα γίνουν καθαιρέσεις υφιστάμενων εσωτερικών διαχωριστικών τοίχων από δρομικές και μπατικές οπτοπλινθοδομές καθώς και από γυψοσανίδες. Επίσης θα αποξηλωθούν διαχωριστικές κατασκευές από αλουμίνιο, θύρες και υαλοπίνακες όπου αυτό απαιτείται. Όλα τα παραπάνω θα υλοποιηθούν με σκοπό την επαναφορά της αρχικής εσωτερικής αρχιτεκτονικής διαρρύθμισης του κτιρίου μέσω της ενοποίησης χώρων του και συνεπώς της αύξησης του διαθέσιμου εκθεσιακού χώρου του μουσείου.

Σε όλους τους χώρους που θα πραγματοποιηθούν επεμβάσεις εσωτερικής αναδιαρρύθμισης θα ακολουθήσουν όλες οι αναγκαίες εργασίες αποκατάστασης των χώρων. Το εσωτερικό του κτιρίου θα χρωματισθεί συνολικά εκ νέου με χρώματα αντίστοιχα με εκείνα της αρχικής του κατασκευής.

Στα δάπεδα τόσο του ισογείου όσο και του ορόφου θα γίνει αντικατάσταση των υπάρχοντων σύγχρονων πλακιδίων με πλακάκια μικρότερων διαστάσεων που θα είναι ίδιας τεχνοτροπίας και χρωματισμού με εκείνα της αρχικής κατασκευής του κτιρίου. Στην εσωτερική κλίμακα θα πραγματοποιηθούν εργασίες συντήρησης και ανάδειξης του υπάρχοντος μωσαϊκού δαπέδου που βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση.

Οι οροφές του ορόφου του κτιρίου είναι ξύλινα ταβάνια τα οποία προβλέπεται να διατηρηθούν ως έχουν, λόγω του ότι βρίσκονται σε πολύ καλή κατάσταση και ταιριάζουν απόλυτα με την νέα χρήση του κτιρίου ως μουσειακού χώρου. Αναφορικά με τις οροφές του ισογείου θα γίνουν εργασίες ανάδειξης των θολίσκων από οπτοπλινθοδομή που υπάρχουν σε ορισμένους χώρους καθώς και των πλακών από οπλισμένο σκυρόδεμα που υφίστανται στο υπόλοιπο κτίριο. Οι πλάκες οπλισμένου σκυροδέματος κατασκευάστηκαν μεταγενέστερα περί τα τέλη της δεκαετίας του '90 με σκοπό την βελτίωση της στατικής επάρκειας του φέροντος οργανισμού του κτιρίου ώστε να μπορεί να υποστηρίξει την νέα χρήση για την οποία προορίζονταν τότε, αυτή του κτιρίου διοίκησης και παροχής υπηρεσιών.

Το κτίριο λόγω της αρχικής του χρήσης, ως νοσοκομείο, διαθέτει αρκετά ανοίγματα – παράθυρα που είναι κατασκευασμένα κατά τέτοιο τρόπο ώστε το πλάτος τους να αυξάνεται στο εσωτερικό του κτιρίου με σκοπό την μεγαλύτερη διάχυση του φωτός. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος το φυσικό φως κατακλύζει το χώρο και έτσι προτείνεται

σε όλους τους εκθεσιακούς χώρους του μουσείου να ληφθεί μέριμνα για την προστασία των ευαίσθητων εκθεμάτων από την ακτινοβολία, για την εξοικονόμηση ενέργειας κατά τη διάρκεια της ημέρας καθώς και για τον έλεγχο της φωτεινότητας του χώρου από το διάχυτο φυσικό φως.

Ειδική μέριμνα θα ληφθεί και για τον εσωτερικό και εξωτερικό φωτισμό του κτιρίου με την αντικατάσταση των υφιστάμενων φωτιστικών σωμάτων από φωτιστικά σύγχρονης τεχνολογίας εξοικονόμησης ενέργειας (led). Ο φωτισμός θα ελέγχεται και θα διαχειρίζεται κεντρικά ώστε σε ώρες μη αιχμής ή μη λειτουργίας του μουσείου να επιτυγχάνεται εξοικονόμηση ενέργειας και να αποφεύγεται η άσκοπη έκθεση των τεκμηρίων στο φως. Τα φωτιστικά που προτείνονται βάσει της πρότασης επανάχρησης του κτιρίου θα είναι σύγχρονων προδιαγραφών αλλά με σχεδιασμό που θα παραπέμπει σε παραδοσιακού τύπου φωτιστικά σώματα.

Για τους εσωτερικούς χώρους προτείνονται φωτιστικά που διαχέουν ομοιόμορφα το φως στους χώρους καθώς και ειδικοί φωτισμοί που θα εστιάζονται στα σημεία ενδιαφέροντος του μουσείου (προτομές, προθήκες τεκμηρίων, περιοδικών, βιβλίων, κ.ο.κ.). Στους εσωτερικούς διαδρόμους, την εσωτερική κλίμακα και εξωτερικά του μουσείου προτείνεται φωτισμός από κάτω προς τα πάνω που θα αναδεικνύει τους αντίστοιχους χώρους και τις διαστάσεις, τη μορφολογία και την τυπολογία του κτιρίου συνολικά.

Αξίζει να τονιστεί ότι ο φωτισμός που προτείνεται να τοποθετηθεί θα προστατεύει τα εκθέματα από την ακτινοβολία του τεχνητού φωτισμού και από την θερμότητα των φωτιστικών σωμάτων. Φωτιστικά σώματα σήμανσης θα τοποθετηθούν σε όλους τους διαδρόμους και τις εξόδους κινδύνου του μουσείου. Συνολικά ο σχεδιασμός για το φωτισμό του κτιρίου θα βασίζεται στις θεμελιώδεις αρχές σε θέματα διαχείρισης και εξοικονόμησης ενέργειας, αισθητικής, καθώς και οπτικής άνεσης.

Για τη θέρμανση του κτιρίου προβλέπεται να διατηρηθεί το υφιστάμενο σύστημα θέρμανσης με τη χρήση πετρελαίου θέρμανσης. Θα αντικατασταθούν τα υπάρχοντα σώματα καλοριφέρ από σύγχρονο σύστημα σωμάτων εξαναγκασμένης κυκλοφορίας (fan coils) που είναι ένα σύστημα αποτελούμενο από εσωτερικές μονάδες που θα μεταφέρει την θερμότητα ή την ψύξη σε όλους τους χώρους του κτιρίου μέσω της τροφοδοσίας τους με νερό κατάλληλης θερμοκρασίας. Σε χώρους συνάθροισης κοινού, όπως ο υπό μελέτη μουσειακός χώρος, τα σώματα αυτά αποτελούν μία καλή και αξιόπιστη λύση με σκοπό

τη βελτίωση του τρόπου θέρμανσης και ψύξης του κτιρίου χωρίς να απαιτείται εκτεταμένη ανακατασκευή των χώρων. Στα θετικά του νέου προτεινόμενου τρόπου θέρμανσης και ψύξης περιλαμβάνονται το μικρότερο κόστος, η αποτελεσματικότητα, η άνεση και η δυνατότητα εφαρμογής ενός βοηθητικού συστήματος αερισμού πέραν του υφιστάμενου συστήματος ρύθμισης των εσωτερικών συνθηκών. Όλες οι παραπάνω επεμβάσεις θα κατασκευαστούν κατά τρόπο ώστε να εναρμονίζονται με το υφιστάμενο κέλυφος και τη φυσιογνωμία του υπό μελέτη ιστορικού κτιρίου.

Μία ακόμη επέμβαση θα πραγματοποιηθεί στο λέβητα του κτιρίου ο οποίος θα αντικατασταθεί από νέο λέβητα διπλής λειτουργίας, σύγχρονης αντιρρυπαντικής τεχνολογίας. Ο προτεινόμενος λέβητας θα έχει τη δυνατότητα διπλής λειτουργίας, δηλαδή εκτός από το πετρέλαιο θέρμανσης να λειτουργεί και με φυσικό αέριο. Έτσι πολύ εύκολα και χωρίς επιπλέον κόστη με την έλευση του φυσικού αερίου στην πόλη των Ιωαννίνων θα δοθεί στο μουσείο η δυνατότητα επιλογής ενός φθηνότερου καυσίμου με ταυτόχρονη εξοικονόμηση χρημάτων και αύξηση της απόδοσης του όλου συστήματος.

Τα εξωτερικά και εσωτερικά κουφώματα του μουσείου θα είναι ξύλινα. Τα εξωτερικά κουφώματα θα αντικατασταθούν από νέα ξύλινα αντίστοιχης τεχνοτροπίας, στυλ και χρώματος με αυτά της αρχικής κατασκευής του κτίσματος, εκτός από τις δύο (2) περίτεχνες θύρες εισόδου του ορόφου και τις πέντε (5) εξωτερικές θύρες του ισογείου. Τα νέα κουφώματα που θα τοποθετηθούν θα καλύπτουν πλήρως τις σύγχρονες ενεργειακές απαιτήσεις του κτιρίου με βάση τους ενεργειακούς κανονισμούς (ΚΕνΑΚ) που ήδη εφαρμόζονται στη χώρα μας. Τα εξωτερικά κουφώματα που δεν θα αντικατασταθούν επειδή διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση, θα συντηρηθούν με την απαραίτητη προεργασία των επιφανειών τους και τον κατάλληλο χρωματισμό τους.

Στα πλαίσια της εσωτερικής αναδιαρρύθμισης των χώρων κάποια από τα εσωτερικά κουφώματα θα καταργηθούν. Τα υπόλοιπα εσωτερικά κουφώματα θα διατηρηθούν ως έχουν, αφού πραγματοποιηθούν σε αυτά όλες οι απαραίτητες εργασίες συντήρησης και ανάδειξης των μορφολογικών χαρακτηριστικών τους. Στο διάδρομο ανατολής – δύσης θα διατηρηθούν και οι δύο (2) περίτεχνες ξύλινες εσωτερικές θύρες με τα υαλοστάσια τους που είναι κατασκευασμένες εσωτερικά της ανατολικής και δυτικής θύρας εισόδου του ορόφου αντίστοιχα.

Το Μουσείο Εθνικών Ευεργετών θα διαθέτει όλα τα απαραίτητα σύγχρονα εποπτικά ερμηνευτικά μέσα όπως, ενημερωτικές ταμπέλες, αφίσες και κείμενα τόσο στην ελληνική

όσο και στην αγγλική γλώσσα, καθώς και QR Codes όπου σκανάρωντάς τους ο επισκέπτης από το κινητό ή την ταμπλέτα (tablet) του θα έχει άμεση πρόσβαση στην αντίστοιχη πληροφορία που αναζητά. Το μουσείο θα ενσωματώνει επίσης την τελευταία λέξη της τεχνολογίας σε όλους τους χώρους του με την ανάπτυξη πολυμέσων, διαδραστικών τραπεζιών και πινάκων, κ.α. Επίσης θα διαθέτει δωρεάν ασύρματο δίκτυο πλοήγησης internet (Free – Wi Fi) το οποίο θα επιτρέπει σε ηλεκτρονικές συσκευές όπως οι φορητοί ηλεκτρονικοί υπολογιστές και τα κινητά τηλέφωνα να ανταλλάσσουν δεδομένα ή να συνδέονται στο διαδίκτυο με τη χρήση ραδιοκυμάτων.

Η είσοδος στο Μουσείο Εθνικών Ευεργετών θα γίνεται μέσω των εξωτερικών κλιμάκων από τις δύο (2) θύρες εισόδου που βρίσκονται στον όροφο στην ανατολική και δυτική πλευρά του κτιρίου. Σε κάθε κλίμακα έχει σχεδιαστεί η κατασκευή σύγχρονου ειδικού ανελκυστήρα (lift for people with disabilities) για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ) σύμφωνα με τις τελευταίες ευρωπαϊκές προδιαγραφές με σκοπό την απρόσκοπτη είσοδο τους στο μουσείο.

Όταν ο επισκέπτης θα εισέρχεται στο χώρο του μουσείου είτε από την ανατολική είτε από τη δυτική θύρα εισόδου του ορόφου, θα συναντά αρχικά τις δύο εσωτερικές περίτεχνα διακοσμημένες ξύλινες θύρες. Οι θύρες αυτές απέχουν 2,15 m από τις εξωτερικές θύρες (ανατολική, δυτική) του ορόφου.

Στη συνέχεια και στην τομή των αξόνων μεταξύ των δύο (2) διαδρόμων, βορρά – νότου και ανατολής – δύσης, ο επισκέπτης θα συναντά το σημείο υποδοχής του μουσείου, όπου θα του δίνονται οι κατάλληλες πληροφορίες (info kiosk) και θα μπορεί να εκδίδει παράλληλα το εισιτήριό του. Το σημείο υποδοχής θα είναι μία σύγχρονη ξύλινη κατασκευή κυκλικής μορφής η οποία θα προσαρμόζεται με την εσωτερική μορφολογία του κτιρίου. Θα διαθέτει γκισέ και ικανό εσωτερικό χώρο για την εξυπηρέτηση των αναγκών των υπαλλήλων. Περιμετρικά του σημείου αυτού θα υπάρχουν και καθίσματα για την εξυπηρέτηση και ανάπαυση των επισκεπτών.

Έπειτα ο επισκέπτης θα ακολουθεί πορεία από νότο προς βορρά στην ανατολική πλευρά του κτιρίου διαμέσου του αντίστοιχου διαδρόμου (χώρος O₅) διαστάσεων 27,13 x 3,52 m. Ο πρώτος χώρος με τον οποίον θα ξεκινάει την ξενάγησή του στο μουσείο ο επισκέπτης θα είναι η αίθουσα O₆ διαστάσεων 4,98 x 6,53 m που έχει σχεδιαστεί ως αίθουσα προβολών. Στο χώρο θα καθαιρεθούν οι υφιστάμενοι εσωτερικοί διαχωριστικοί τοίχοι από αλουμίνιο και οι υαλοπίνακες δημιουργώντας έτσι έναν ενιαίο χώρο. Στην

αίθουσα αυτή θα λαμβάνει χώρα μία ολιγόλεπτη παρουσίαση ενός βίντεο με τη χρήση όλων των σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων για την παρουσίαση της έννοιας της ευεργεσίας και των ευεργετών που παρουσιάζονται στο μουσείο. Η αίθουσα προβολών θα έχει τη δυνατότητα υποστήριξης προβολών ακόμη και για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ). Στο χώρο θα τοποθετηθούν καθίσματα σε διάταξη αίθουσας θεάτρου ή κινηματογράφου δίνοντας έτσι τη δυνατότητα παρακολούθησης της βιντεοπροβολής από μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Για τους επισκέπτες ξένων χωρών θα υπάρχουν υπότιτλοι στην αγγλική γλώσσα και σύγχρονα μεταφραστικά εργαλεία σε δέκα (10) διαφορετικές ξένες γλώσσες. Στον ίδιο χώρο λόγω της διάταξής του σε ώρες μη λειτουργίας του μουσείου θα δίνεται η δυνατότητα διοργάνωσης διαλέξεων και παρουσίασης βιβλίων σε μεμονωμένα πρόσωπα και φορείς.

Εν συνεχεία ο επισκέπτης διαμέσου του διαδρόμου βορρά – νότου θα κατευθύνεται στον χώρο Ο₇ που θα αποτελεί έναν από τους εκθεσιακούς χώρους του μουσείου. Στον χώρο θα πραγματοποιηθεί καθαίρεση των υφιστάμενων εσωτερικών τοιχοποιιών και πιο συγκεκριμένα μίας μπατικής και τεσσάρων (4) δρομικών τοιχοποιιών, δημιουργώντας έτσι έναν ενιαίο χώρο διαστάσεων 7,44 x 4,84 m. Θα καταργηθεί επίσης το παράθυρο που βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του χώρου και θα ενοποιηθεί η αντίστοιχη τοιχοποιία. Από τον χώρο θα συνεχίζει να διέρχεται η καπνοδόχος του λεβητοστασίου του κτιρίου κατάλληλα μονωμένη και εγκιβωτισμένη σε τοιχοποιία από δρομική οπτοπλινθοδομή. Στην αίθουσα Ο₇ θα γίνεται αναλυτική παρουσίαση της ζωής και του σπουδαίου έργου του Εθνικού Ηπειρώτη Ευεργέτη Γεώργιου Χατζηκώστα και της δωρεάς του για την ανέγερση του υπό μελέτη κτιρίου.

Η ξενάγηση στο μουσείο θα συνεχίζεται στον χώρο Ο₈ που δεν θα υποστεί καμία αρχιτεκτονική επέμβαση και είναι διαστάσεων 4,91 x 4,84 m. Ο χώρος θα λειτουργεί ως εκθεσιακή αίθουσα και θα παρουσιάζονται σε αυτόν το έργο και η ζωή των Εθνικών Ευεργετών, Επιφανίου Ηγούμενου (1568-1648), Γκιούμα (Γγίονμα) Εμμανουήλ (1608-1688), Ζώη Καπλάνη (1736-1806) και Λάμπρου και Σίμωνος Μαρούτση (1742 περίπου).

Βόρεια της αίθουσας Ο₈ θα βρίσκονται οι χώροι υγιεινής του ορόφου Ο₉, ακριβώς στον ίδιο χώρο που βρίσκονται και σήμερα. Ο χώρος υγιεινής είναι διαστάσεων 2,30 x 4,84 m και θα αναβαθμιστεί με σύγχρονο ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό πλακάκια και είδη υγιεινής. Θα λειτουργούν τρεις (3) τουαλέτες, μία ανδρών, μία γυναικών και μία

τρίτη που θα είναι ειδικά σχεδιασμένη με τις κατάλληλες προδιαγραφές για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ).

Δίπλα από τον χώρο υγιεινής και με κατεύθυνση προς βορρά θα λειτουργεί μία ακόμη εκθεσιακή αίθουσα (Ο₁₀) διαστάσεων 4,94 x 6,53 m. Η αίθουσα δεν θα υποστεί κάποια αρχιτεκτονική επέμβαση. Στον συγκεκριμένο χώρο θα εκτίθενται στοιχεία για τη ζωή και το έργο των αδελφών Ζωσιμά (1754-1842), του Τριαντάφυλλου Ι. Δομπόλη (Περίπου 1750-1820), του Ιωάννη Τρ. Δομπόλη (1769-1850), του Μάνθου Ριζάρη (1764-1824), του Γεώργιου Ριζάρη (1769-1841), του Γεώργιου Σίμωνος Σίνα (1783-1853) και του Σίμωνος Γ. Σίνα (1810-76), Εθνικών Ευεργετών.

Έπειτα ο επισκέπτης θα οδηγείται στην απέναντι συμμετρικά αίθουσα Ο₄ διαστάσεων 4,91 x 6,53 m στην οποία θα πραγματοποιηθούν εργασίες καθαίρεσης των δρομικών τοιχοποιιών και γυψοσανίδων των επιμέρους υφιστάμενων χώρων με σκοπό τη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου. Η αίθουσα θα χρησιμοποιείται ως χώρος προβολής και ανάδειξης του έργου των εξής Ευεργετών: Μιχαήλ Αναστασίου Τοσίτσα (1787-1856) και της συζύγου του Ελένης, Γεωργίου Σταύρου (1787-1869), Απόστολου Αρσάκη (1792-1874), Ευάγγελου Ζάππα (1800-1865) και Ελισάβετ Καστρισόγια (1800-1863).

Από εκεί οι επισκέπτες θα κατευθύνονται μέσω του διαδρόμου βορρά – νότου με κατεύθυνση προς το νότο στην αίθουσα Ο₃ διαστάσεων 7,31 x 4,84 m. Η αίθουσα θα αποτελεί έναν ενιαίο χώρο και για την επίτευξη αυτού του σκοπού έχει σχεδιαστεί στα πλαίσια της επανάχρησης να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες εργασίες καθαίρεσης των εσωτερικών δρομικών τοιχοποιιών καθώς και η κατάργηση του χώρου υγιεινής που βρίσκεται σε τμήμα της αίθουσας Ο₃. Στο χώρο θα καταργηθεί η υφιστάμενη θύρα διασύνδεσής του με τη δυτική είσοδο του ορόφου για την καλύτερη εποπτεία της αίθουσας καθώς και για την απρόσκοπτη πορεία περιήγησης των επισκεπτών. Η αίθουσα Ο₃ έχει σχεδιαστεί με σκοπό να παρουσιάζει στοιχεία της προσωπικότητας και του έργου των Εθνικών Ευεργετών, Ευγενίου Πλακίδα (-1919), Αγγελικής Παπάζογλου (Περί το 1810-1891), Νικόλα Στουρνάρα (1806 - 1853), Κωνσταντίνου Ζάππα (1814-1892), Κωνσταντίνου Α. Φιλίππου (1812-1894) και Γεωργίου Αβέρωφ (1818-1899). Αξίζει να τονιστεί ότι οι ευεργέτες Ευγένιος Πλακίδας και Αγγελική Παπάζογλου συνέβαλαν και αυτοί με σημαντικά ποσά στην ανέγερση του Νοσοκομείου Χατζηκώστα.

Ο επόμενος επισκέψιμος χώρος του μουσείου μετά το διάδρομο ανατολής – δύσης (χώρος Ο₅) διαστάσεων 14,42 x 3,08 m είναι η αίθουσα Ο₂. Η αίθουσα θα έχει διαστάσεις

7,49 x 4,84 m και θα γίνουν σε αυτή όλες οι απαραίτητες εργασίες καθαίρεσης της εσωτερικής δρομικής τοιχοποιίας με ταυτόχρονη μετατροπή της σε έναν ενιαίο χώρο με δύο διαφορετικές στάθμες δαπέδου που θα έχουν υψομετρική διαφορά μεταξύ τους 0,07 m. Το τμήμα με τη μεγαλύτερη στάθμη δαπέδου θα είναι το βόρειο. Στο χώρο θα καταργηθεί η υφιστάμενη θύρα διασύνδεσής του με τη δυτική είσοδο του ορόφου με σκοπό την καλύτερη εποπτεία της αίθουσας καθώς και την απρόσκοπτη πορεία περιήγησης των επισκεπτών. Επίσης θα καταργηθεί η δεύτερη κατά σειρά από νότο προς βορρά θύρα που οδηγεί από το διάδρομο προς αίθουσα Ο₂ με σκοπό την εξοικονόμηση χρήσιμου χώρου για την προβολή των εκθεμάτων του μουσείου. Στην αίθουσα Ο₂ θα εκτίθενται στοιχεία γύρω από τη ζωή και το έργο των Εθνικών Ευεργετών, Κ. Στεφάνου, Κωνσταντίνου και Παύλου Πασχάλη (1848 περίπου), Ρωξάνδρας Βάγια, Χρηστάκη Ζωγράφου (1872 περίπου), Γεώργιου Τούλη (- 1888) και Ιωάννη Πάγκα ή Μπάγκα (1883 περίπου). Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι ο Εθνικός Ευεργέτης Κ. Στεφάνου, που διέμενε στη Φιλαδέλφεια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής συνέβαλε και αυτός διαθέτοντας μεγάλο χρηματικό ποσό με σκοπό την ανέγερση του κτιρίου του Νοσοκομείου Χατζηκώστα.

Η τελευταία επισκέψιμη αίθουσα του ορόφου θα είναι η αίθουσα Ο₁ που βρίσκεται νότια της αίθουσας Ο₂ και δυτικά της εσωτερικής κλίμακας. Σε αυτή θα γίνει καθαίρεση των εσωτερικών δρομικών τοιχοποιιών και αποξήλωση των εσωτερικών χωρισμάτων με ταυτόχρονη ενοποίηση του χώρου. Στην αίθουσα διαστάσεων 5,01 x 6,53 m θα προβάλλεται και θα αναδεικνύεται η προσωπικότητα, το έργο και οι διαθήκες των εξής Εθνικών Ευεργετών: Παρασκευής Γοργόλη (ημερομηνία διαθήκης: 19 Ιανουαρίου 1887, Αθήνα), Γεωργίου Χριστ. Τσουρεπάκα (ημερομηνία διαθήκης: 4 Ιουνίου 1878, Ιωάννινα), Ζωής Α. Μαρούδη (ημερομηνία διαθήκης: 27 Ιουλίου 1881, Κέρκυρα), Αναστασίου Δ. Φιλίτου (ημερομηνία διαθήκης: 10 Μαΐου 1878, Βουκουρέστι) και Παύλου Α. Παπαφίλου (ημερομηνία διαθήκης: 11 Νοεμβρίου 1872, Ιωάννινα).

Μέσω της εσωτερικής κλίμακας ο επισκέπτης του μουσείου θα οδηγείται στο ισόγειο όπου θα συνεχίζει το ταξίδι του στο χρόνο μαθαίνοντας για τις σπουδαίες προσωπικότητες που με την φιλοτιμία και την φιλανθρωπία που τους διακατείχε, δώρισαν σημαντικά ποσά και περιουσιακά τους στοιχεία για το κοινό καλό. Η κλίμακα αποτελείται από δεκαεπτά (17) ρίχτια και φέρει επικάλυψη από μωσαϊκό. Το μωσαϊκό διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση και συνεπώς δεν χρήζει αποκατάστασης. Στο

φανάρι της σκάλας έχει τοποθετηθεί μεταγενέστερα γυψοσανίδα που περικλείει την περίμετρό του καθώς και ξύλινη θύρα που τη διαχωρίζει από το διάδρομο και τους χώρους του ισογείου. Τόσο οι γυψοσανίδες όσο και η θύρα εισόδου θα καθαιρεθούν από την εσωτερική κλίμακα.

Στο ισόγειο ο επισκέπτης θα συναντά πρώτα το διάδρομο βορρά – νότου ο οποίος είναι ένας ενιαίος χώρος διαστάσεων 26,72 x 3,47 m. Στον διάδρομο στα πλαίσια των αρχιτεκτονικών επεμβάσεων επανάχρησης θα γίνει καθαίρεση των δύο (2) υφιστάμενων διαχωριστικών τοιχοποιιών από δρομική οπτοπλινθοδομή και γυψοσανίδα αντίστοιχα. Ο χώρος του διαδρόμου ονομάζεται I₆.

Αριστερά του διαδρόμου του ισογείου βρίσκεται ο χώρος I₁ διαστάσεων 4,83 x 6,42 m που θα αποτελεί την πρώτη εκθεσιακή αίθουσα του ισογείου. Σε αυτόν δεν πρόκειται να επέλθει κάποια αναδιαρρύθμιση. Στον χώρο θα εκτίθενται σημαντικά στοιχεία γύρω από το βίο και το έργο των ακόλουθων Εθνικών Ευεργετών: Παύλου Παπαφίλου (ημερομηνία διαθήκης: 13 Ιανουαρίου 1873, Ιωάννινα), Ιωάννου Χριστοφόρου (ημερομηνία διαθήκης: 12 Ιανουαρίου 1872, Οδησσός), Αναστάσιου Κ. Τσούφλη (ημερομηνία διαθήκης: 17 Απριλίου 1870, εν Κισνοβίω Ρωσίας), Νικολάου Ζώη Μπακάλη (ημερομηνία διαθήκης: 1866, Ιωάννινα) και Αγγελικής Γεωργ. Μιγκώλη (ημερομηνία διαθήκης: 1 Μαΐου 1865, Ιωάννινα). Στην αίθουσα I₁ θα παρουσιάζονται και οι διαθήκες των παραπάνω ευεργετών.

Στη συνέχεια ο επισκέπτης ακολουθώντας το διάδρομο του ισογείου με κατεύθυνση προς βορρά θα συναντά τον χώρο I₂ με διαστάσεις 7,33 x 4,73 m. Στο χώρο θα πραγματοποιηθούν εργασίες καθαίρεσης της υπάρχουσας εσωτερικής τοιχοποιίας από γυψοσανίδα δημιουργώντας έναν ενιαίο χώρο. Στην αίθουσα θα γίνεται προβολή της προσωπικότητας, του έργου και των διαθηκών των Εθνικών Ευεργετών, Κωνσταντίνου Ζώτου (ημερομηνία διαθήκης: 18 Οκτωβρίου 1865, Ιωάννινα), Πέτρου Βορέλη (ημερομηνία διαθήκης: 20 Οκτωβρίου 1863, Ιωάννινα), Μιχαήλ Ι. Παραμυθιώτου (ημερομηνία διαθήκης: 3 Σεπτεμβρίου 1862, Ιωάννινα), Κωνσταντίνου Π. Κουρή (ημερομηνία διαθήκης: 21 Ιανουαρίου 1862, Ιωάννινα), Αγάπιου Ιερομονάχου (ημερομηνία διαθήκης: 6 Ιανουαρίου 1862, Ιωάννινα) και Στάθη Λεοντίου (ημερομηνία διαθήκης: 28 Μαΐου 1859, Ιωάννινα).

Βόρεια της αίθουσας I₂ έχει σχεδιαστεί ένας ακόμη εκθεσιακός χώρος ο I₃ διαστάσεων 3,08 x 4,73 m στον οποίον δεν θα επέλθει καμία αλλαγή. Λόγω της

περιορισμένης επιφάνειας του χώρου θα παρουσιάζονται σε αυτόν δύο (2) Εθνικοί Ευεργέτες, ο Κωνσταντίνος Γ. Γούναρης (ημερομηνία διαθήκης: 8 Μαΐου 1854, Γαλάτσι) και ο Νικόλαος Πάσχος (ημερομηνία διαθήκης: 19 Ιουνίου 1853, Κέρκυρα). Ομοίως με τις υπόλοιπες εκθεσιακές αίθουσες έτσι και εδώ θα γίνεται αναφορά στη ζωή, το έργο και τη διαθήκη των ανωτέρω ευεργετών.

Κινούμενος ο επισκέπτης στο διάδρομο του ισογείου με κατεύθυνση προς βορρά στα αριστερά του θα συναντά την επόμενη εκθεσιακή αίθουσα, την αίθουσα I₄ διαστάσεων 7,15 x 4,73 m. Στον χώρο προβλέπεται στα πλαίσια των αρχιτεκτονικών επεμβάσεων επανάχρησης να καθαιρεθεί ο υφιστάμενος διαχωριστικός τοίχος κατασκευασμένος από δρομική οπτοπλινθοδομή. Στην αίθουσα θα φιλοξενοούνται στοιχεία γύρω από το βίο και την προσωπικότητα καθώς και αποσπάσματα των διαθηκών των Εθνικών Ευεργετών, Χριστόδουλου Ευθυμίου (ημερομηνία διαθήκης: 20 Ιουλίου 1848, Αθήνα), Κωνσταντίνου Τολικά (ημερομηνία διαθήκης: 21 Ιουνίου 1845, Ιωάννινα), Γεωργίου Ιωάννου Μεταξούς (ημερομηνία διαθήκης: 23 Αυγούστου 1841, Βουκουρέστι), Ιωάννη Βουβούκη (ημερομηνία διαθήκης: 12 Δεκεμβρίου 1839, Μόσχα), Παναγιώτου Ζιούκα (ημερομηνία διαθήκης: 30 Νοεμβρίου 1814, Βουκουρέστι) και Ιωάννου Μάνθου Κονιτσιώτου (ημερομηνία διαθήκης: 20 Ιουνίου 1817).

Στο τέλος του διαδρόμου και στα αριστερά υπάρχει δίπλα από το χώρο I₄, ο χώρος I₅ που είναι διαστάσεων 4,91 x 6,42 m. Στο χώρο δεν θα επέλθει κάποια αναδιαρρύθμιση και θα αποτελεί μία ακόμη αίθουσα έκθεσης της προσωπικότητας και του έργου σπουδαίων Εθνικών Ευεργετών καθώς και τόπο προβολής της διαθήκης τους. Οι ευεργέτες που θα φιλοξενηθούν στον συγκεκριμένο χώρο είναι οι: Μπαλάνος Τροφίμωφ Μάτσος, Γοργόλης και υιός (ημερομηνία διαθήκης: 19 Ιουλίου 1809, Μόσχα), Ιωάννης και Αναστάσιος Αργύρη Βρεττού (ημερομηνία διαθήκης: 29 Μαρτίου 1773), Ζώτος Τζιγάρας (ημερομηνία διαθήκης: 2 Απριλίου 1599) και Νικόλαος Καραγιάννης (ημερομηνία διαθήκης: 20 Δεκεμβρίου 1732).

Συμμετρικά και απέναντι από την αίθουσα I₅ βρίσκεται ο χώρος I₁₃, διαστάσεων 4,91 x 6,42 m, στον οποίον δεν θα επέλθει κάποια μεταβολή. Ο εν λόγω χώρος θα αποτελεί την τελευταία εκθεσιακή αίθουσα του μουσείου και θα παρουσιάζονται σε αυτόν η ιστορία καθώς και η εξέλιξη του κτιρίου από την ανέγερσή του μέχρι τη σημερινή προτεινόμενη χρήση του ως Μουσείο Εθνικών Ευεργετών. Παράλληλα θα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά σε ανθρώπους που με το δικό τους τρόπο βοήθησαν στην ανάπτυξη

του τότε νοσοκομείου και στη μετέπειτα πορεία του κτιρίου ως βοηθητικό κτίριο του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων αλλά και κατά την υφιστάμενη χρήση του ως κέντρο διοίκησης και υπηρεσιών της 7^{ης} Περιφέρειας του Εθνικού Κέντρου Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) – Παραρτήματος Ιωαννίνων.

Από εκεί ο επισκέπτης θα ακολουθεί πορεία από βορρά προς νότο μέσω του διαδρόμου για να οδηγηθεί στην έξοδο του μουσείου. Κατά μήκος της πορείας του αυτής θα συναντά αρχικά και δίπλα από την αίθουσα I₁₃ το χώρο υγιεινής I₁₂. Στον χώρο διαστάσεων 3,16 x 4,73 m δεν θα γίνει καμία αναδιαρρύθμιση. Θα πραγματοποιηθεί αντικατάσταση και αναβάθμιση των πλακιδίων, ειδών υγιεινής και του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού. Ο σχεδιασμός προβλέπει τη συνέχιση λειτουργίας και των (3) τουαλετών οι οποίες πλέον θα αναδιαρρυθμιστούν ως εξής: μία για άνδρες, μία για γυναίκες και μία τρίτη που θα είναι ειδικά σχεδιασμένη με τις κατάλληλες προδιαγραφές για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ).

Μετά το χώρο υγιεινής του ισόγειου και στα αριστερά του διαδρόμου θα βρίσκεται ο χώρος I₁₁ που θα λειτουργεί ως το κυλικείο του μουσείου, διαστάσεων 4,05 x 4,73 m. Ο χώρος θα παραμείνει ως έχει και δεν πρόκειται να πραγματοποιηθούν αλλαγές στην εσωτερική του διαρρύθμιση. Το κυλικείο θα αποτελεί τον χώρο αναψυχής του μουσείου όπου οι επισκέπτες και οι υπάλληλοι θα μπορούν να κάνουν ένα διάλειμμα. Η χωροθέτηση του κυλικείου στο συγκεκριμένο χώρο δεν έγινε τυχαία. Προέκυψε έπειτα από μελέτη συνολικά όλων των παραμέτρων και των χώρων του μουσείου ώστε το κυλικείο να τοποθετηθεί στο τέλος της διαδρομής περιήγησης των επισκεπτών. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα της αναψυχής και ξεκούρασης στον επισκέπτη έπειτα από περίπου μία ώρα περιήγησης στο χώρο. Η θέση όμως του κυλικείου είναι εξίσου καλή και για τους εργαζομένους του μουσείου και αυτό γιατί ο χώρος βρίσκεται στο ισόγειο, δίπλα από τους αποθηκευτικούς χώρους και το γραφείο διοίκησης αλλά και από το σημείο από όπου θα ξεκινάει και θα τελειώνει η βάρδια του κάθε υπαλλήλου.

Δίπλα ακριβώς από το κυλικείο και βαδίζοντας νότια βρίσκεται ο αποθηκευτικός χώρος του κτιρίου στον οποίον υπάρχει η δεξαμενή καυσίμου και είναι διαστάσεων 3,08 x 4,73 m. Ο χώρος αυτός ονομάζεται πλέον I₁₀ και θα συνεχίζει να έχει την ίδια χρήση με τη σημερινή ενώ ταυτόχρονα θα δημιουργηθεί και ένας μικρός αποθηκευτικός χώρος που θα καλύπτει τις ανάγκες υλικών και εργαλείων του μουσείου. Η αναδιαρρύθμιση που θα πραγματοποιηθεί στο χώρο θα περιλαμβάνει την αλλαγή θέσης της θύρας εισόδου, η

οποία πλέον θα μετακινηθεί από τη σημερινή της θέση στη νότια τοιχοποιία του χώρου και πλέον η πρόσβαση σε αυτόν θα γίνεται από το διπλανό νοτίως σε αυτόν χώρο, το χώρο I₉. Στα πλαίσια της παρούσας αναδιαρρύθμισης θα καταργηθεί η υφιστάμενη θύρα εισόδου του χώρου I₁₀ από το διάδρομο και θα καθαιρεθεί τμήμα της νότιας τοιχοποιίας της αποθήκης με σκοπό τη διασύνδεση της με τον νότια σε αυτή χώρο I₉ και κατ' επέκταση με το διάδρομο του ισόγειου. Η αλλαγή θέσης της θύρας εισόδου στο χώρο γίνεται με σκοπό τον περιορισμό της διάχυσης των οσμών από το πετρέλαιο θέρμανσης που αποθηκεύεται στη δεξαμενή καυσίμου για την κάλυψη των αναγκών θέρμανσης του μουσείου. Με αυτό τον τρόπο και με την τοποθέτηση κατάλληλης θύρας διασύνδεσης με το χώρο I₉ θα βελτιωθούν σημαντικά οι συνθήκες καθαρού αέρα σε όλο τον ισόγειο χώρο του μουσείου.

Στο χώρο I₉ διαμέσου του οποίου, όπως προαναφέρθηκε, θα δίνεται πρόσβαση στην αποθήκη καυσίμου (I₁₀) είναι τοποθετημένος ο λέβητας πετρελαίου που καλύπτει τις ανάγκες θέρμανσης του κτιρίου. Από το χώρο διέρχεται επίσης ο σωλήνας αερίων του λέβητα και οι ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις. Ο χώρος I₉ είναι διαστάσεων 2,10 x 4,73 m και βρίσκεται σε χαμηλότερη στάθμη από το δάπεδο του ισόγειου. Ο χώρος βάσει της πρότασης επανάχρησης δεν αναμένεται να αλλάξει χρήση ούτε πρόκειται να γίνει κάποια αναδιαρρύθμιση σε αυτόν, εκτός της πρόσβασης που θα δίνεται μέσω αυτού για τον διπλανό αποθηκευτικό χώρο I₁₀.

Συνεχίζοντας ο επισκέπτης την περιήγησή προς τα νότια, θα συναντά μετά το χώρο του λεβητοστασίου (I₉) το χώρο I₈. Ο χώρος θα είναι διαστάσεων 4,84 x 4,73 m και δεν προβλέπεται να γίνει κάποια αναδιαρρύθμιση. Στο χώρο θα βρίσκονται η διοίκηση και η γραμματεία του μουσείου και από εκεί θα πραγματοποιείται ο συντονισμός των δράσεων και η διαχείριση του προσωπικού.

Ο τελευταίος χώρος που θα συναντά ο επισκέπτης στην ανατολική πλευρά του κτιρίου και λίγο πριν εξέλθει του ισόγειου θα είναι ο χώρος I₇ διαστάσεων 4,83 x 6,40 m. Στο συγκεκριμένο χώρο θα καθαιρεθούν οι διαχωριστικές δρομικές τοιχοποιίες ώστε να δημιουργηθεί ένας ενιαίος χώρος. Στο χώρο θα βρίσκεται το πωλητήριο του μουσείου όπου ο επισκέπτης λίγο πριν την έξοδό του από αυτό, θα μπορεί να αγοράσει περιοδικά, βιβλία, εκμαγεία, ειδικά αναμνηστικά, αφίσες, cd και άλλα σχετικά αντικείμενα. Από τη λειτουργία του συγκεκριμένου χώρου θα δημιουργηθούν έσοδα τα οποία θα μπορούν να διατεθούν για τη λειτουργία και τη συντήρηση του μουσείου.

Η αναδιάταξη των χώρων και η νέα διαρρύθμιση που προτείνεται στο υπό μελέτη κτίριο δεν ξεπερνούν το μέτρο αλλοίωσης της τυπολογίας του κτιρίου ικανοποιώντας ταυτόχρονα τις ανάγκες του κτιριολογικού προγράμματος. Στα πλαίσια της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας προβλέπεται η καθαίρεση όλων των υφιστάμενων διαχωριστικών τοιχοποιιών και χωρισμάτων που κατασκευάστηκαν μεταγενέστερα σε χώρους του νοσοκομείου. Με αυτό τον τρόπο το κτίριο θα επανέλθει στην αρχική του διαρρύθμιση των εσωτερικών χώρων του και θα δημιουργηθούν οι κατάλληλοι εκείνοι χώροι για την προτεινόμενη χρήση του ως μουσείο.

Στο κτίριο μελέτης δεν προβλέπεται να γίνει κάποια προσθήκη και έτσι δεν αλλοιώνεται ούτε ο χαρακτήρας του και ούτε η γενική διάταξή του.

Ο εκσυγχρονισμός των ηλεκτρομηχανολογικών και υδραυλικών εγκαταστάσεων του κτίσματος θα γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να μην διαταράσσεται η αυθεντικότητα του κτιρίου. Θα γίνει επίσης προσπάθεια να διατηρηθούν κάποια από τα αυθεντικά τμήματα των εγκαταστάσεων της αρχικής κατασκευής.

Στη μελέτη (πρόταση) επανάχρησης γίνεται ειδική μνεία και ταυτόχρονη προσπάθεια διατήρησης του αρχικού συστήματος ρύθμισης των εσωτερικών συνθηκών του ιστορικού αυτού κτιρίου, το οποίο μπορεί να καλύψει πλήρως τις ανάγκες για δροσισμό και εν μέρει για θέρμανση. Εξάλλου μία τέτοια προσέγγιση είναι συμβατή και με την αρχή της βιωσιμότητας.

**Αναλυτικά στοιχεία για τα σχέδια και τους χώρους της πρότασης επανάχρησης του υπό μελέτη κτιρίου παρουσιάζονται στο Παράρτημα Β της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία με θέμα «Πρόταση επανάχρησης του κεντρικού κτιρίου του Παλαιού Νοσοκομείου Ιωαννίνων "Γ. Χατζηκώστα" σε Μουσείο Εθνικών Ευεργετών» αντλώντας το σύνολο των διαθέσιμων ιστορικών, τοπογραφικών, αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών στοιχείων της περιοχής των Ιωαννίνων αλλά και του ίδιου του κτιρίου αναφοράς, κατέληξε σε συγκεκριμένα συμπεράσματα.

Πιο συγκεκριμένα από την αποτύπωση του κτιρίου και τον έλεγχο των αρχιτεκτονικών, πολεοδομικών, κοινωνικών και οικονομικών κριτηρίων συμπεραίνεται πως η επιλογή της νέας χρήσης είναι απολύτως συμβατή και πληροί όλους τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται. Συνεπώς προτείνεται η μετατροπή του ιστορικού κτιρίου σε μουσειακό χώρο σύγχρονων προδιαγραφών διατηρώντας παράλληλα όλα τα μορφολογικά και τυπολογικά χαρακτηριστικά του κτιρίου της αρχικής κατασκευής.

Η ίδρυση του Μουσείου Εθνικών Ευεργετών έρχεται να καλύψει ένα πάγιο αίτημα των φορέων και κατοίκων της ευρύτερης περιοχής για την απόδοση φόρου τιμής στους ανθρώπους εκείνους που βοήθησαν, ακόμη και με το υστέρημά τους, τον τόπο σε πολύ δύσκολες εποχές. Η πρόταση επανάχρησης ευθυγραμμίζεται απόλυτα και με την αναπτυξιακή κατεύθυνση της περιοχής στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού. Με την επανάχρηση του κτιρίου αναμένεται το ιστορικό κτίριο να αποδοθεί και πάλι στο ευρύ κοινό, καθιστώντας το πόλο έλξης ντόπιων και επισκεπτών, και να αποτελέσει έναν ακόμη κρίκο στην «αλυσίδα» των μουσείων της πόλης.

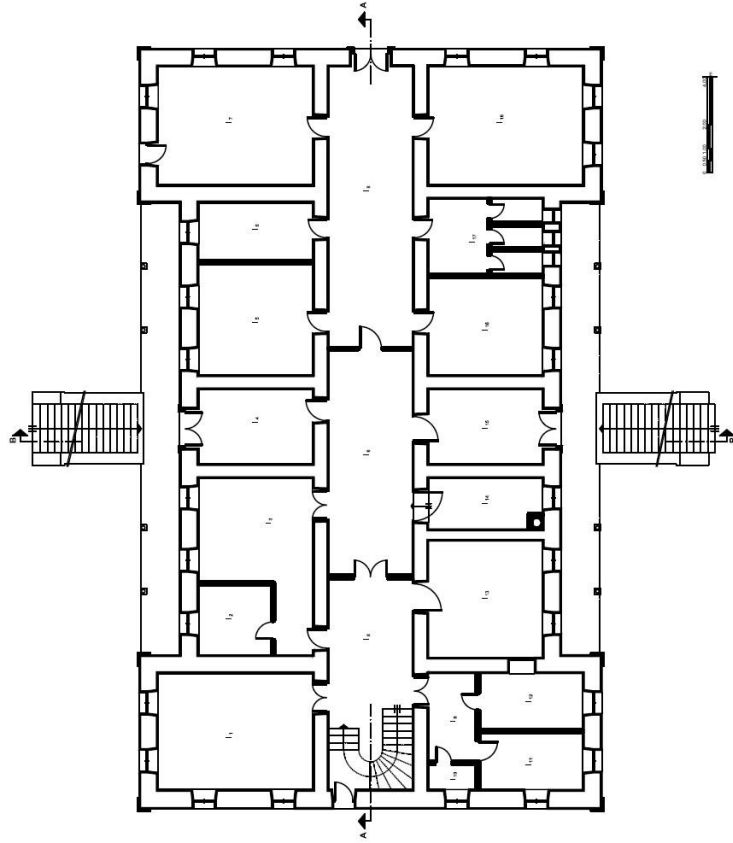
Φιλοδοξία του μελετητή είναι η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία να μπορέσει να υλοποιηθεί και στην πράξη αποτελώντας έτσι το εφαλτήριο για την επανάχρηση και άλλων ιστορικών κτιρίων, κάποια από τα οποία παραμένουν εγκαταλελειμμένα στη φθορά των χρόνου, εντός του ιστορικού κέντρου της πόλης των Ιωαννίνων.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

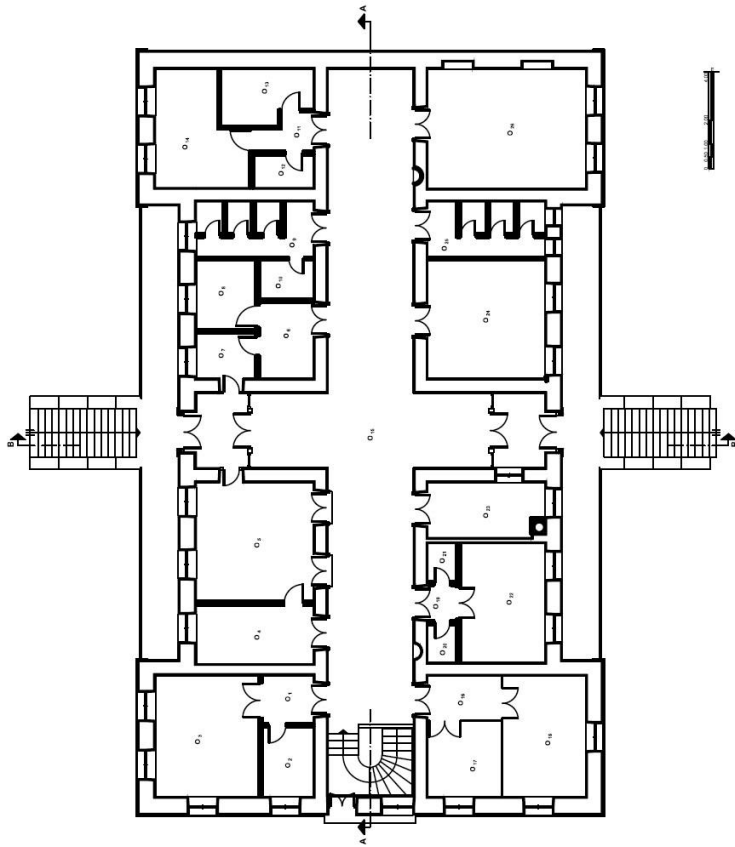
- ✓ (1997). *Ηπειρος*, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα.
- ✓ Αντωνιάδης Μ. (1896). *Αναμνήσεις ή τα κατά την Επανάστασιν της Ηπείρου και Θεσσαλίας το 1854*, Αθήνα.
- ✓ Αραβαντινός Π. (1856). *Χρονογραφία της Ηπείρου, τ.Α'*, Αθήνα.
- ✓ Αραβαντινός Π. (1857). *Χρονογραφία της Ηπείρου, τ.Β'*, Αθήνα.
- ✓ Αραβαντινός Π. (1909). *Ηπειρωτικόν γλωσσάριον*, Αθήνα.
- ✓ Βλαχόπουλος Α. (1962). *Ιστορική περιγραφή ιδρύσεως εν Ιωαννίνους του Νοσοκομείου Γ. Κ. Χατζηκώστα*, Ιωάννινα.
- ✓ Γιάγκας Α. (1957). *Επίτομος Ιστορία της Ηπείρου από των προϊστορικών μέχρι των νεωτέρων χρόνων. Μέρος Α - Β*, Αθήνα.
- ✓ Δημητριάδης Ε. (1993). *Το βιλαέτι των Ιωαννίνων κατά το 19^ο αιώνα. Γιάννενα: Από την 'Πόλη – Παζάρι' στην 'Πόλη – Πρακτορείο'*. *Ιστορική – Χωρολογική – Πολεολογική – Κτιριολογική Μελέτη*. Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη.
- ✓ Δούμας Δ. (1967). *Ιστορικά αναμνήσεις και αυτοβιογραφία*, Ιωάννινα.
- ✓ Ευαγγελίδης Τ. (1913). *Νέα Ελλάς, ήτοι ιστορική, γεωγραφική και αρχαιολογική περιγραφή των νέων Ελληνικών χωρών Ηπείρου*, Αθήνα.
- ✓ Ευαγγελιστής Δ. (1947). *Οι αρχαίοι κάτοικοι της Ηπείρου*, Αθήνα.
- ✓ Ζιάγκος Ν. (1974). *Τουρκοκρατούμενη Ήπειρος, Τιμαριωτισμός, αστισμός, νεοελληνική αναγέννηση (1648-1820)*, Αθήνα.
- ✓ Ζώτος Δ. (1940). *Η εθνική συνείδησις της Ηπείρου δια μέσου των αιώνων*, Αθήνα.
- ✓ Θωμόπουλος Ι. (1958). *Τα τοπωνύμιά μας*, Θεσσαλονίκη.
- ✓ Ιερά Μητρόπολις Ιωαννίνων (1939). *Ηπειρωτικά Χρονικά*, Έκδοση Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων, Εν Ιωαννίνους.
- ✓ Ιερά Μητρόπολις Ιωαννίνων. *Αρχείο Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων: φάκελος «Κληροδότημα Γεωργίου Χατζηκώστα»*, Έκδοση Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων, Ιωάννινα.
- ✓ Καλλιγά Χ., Μάλλιαρης Α. (επιμ.) (2003). *Θεωρία και πρακτική για την αποκατάσταση ιστορικών οικισμών με σκοπό τις νέες χρήσεις*, Εκδόσεις Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.
- ✓ Καλογήρου Ν. (επιμ.) (2003). *Διατηρητέα: Αποκατάσταση – Επανάχρηση Κτιρίων, Σύγχρονη Ελληνική Αρχιτεκτονική, τ.5*, Εκδόσεις Μαλλiάρη, Θεσσαλονίκη.
- ✓ Κίζης Γ. (επιμ.) (2004). *Αποκατάσταση μνημείων, αναβίωση ιστορικών κτιρίων στην Αττική, τ.1*, Αθήνα.
- ✓ Κουλίδας Κ. (2010). *Τα Γιάννινα που έφυγαν (Συνοικίες – Τοπωνύμια – Ιεροί Ναοί - Μοναστήρια)*, Ιωάννινα.
- ✓ Μπέττης Σ. (1982). *Ηπειρωτική Ευποιία: η βιογραφική συλλογή Ηπειρωτών ευεργετών της Τουρκοκρατίας*, Έκδοση Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιεράς Μητροπόλεως Ιωαννίνων, Γιάννινα.
- ✓ Παναγιωτίδου Ι. (1994). *Υγεία και Περίθαλψη στην Ήπειρο τον Δέκατο Ένατο Αιώνα (1788 - 1913)*, Ιωάννινα.
- ✓ Παπασταύρος Α. (1998). *Ιωαννίνων Εγκώμιον: το παρελθόν που δεν χάθηκε*, Εκδόσεις Δωδώνη, Ιωάννινα.
- ✓ Παπασταύρος Α. (2010). *Ηπειρώτες Εθνικοί Ευεργέτες: ένα μοναδικό παγκόσμιο φαινόμενο, τόμοι Α' – Β'*, Εκδόσεις Απειρωτών, Ιωάννινα.

- ✓ Σαμαράς Ν. (2018). *Επανάχρηση Ιστορικών Κτηρίων*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Τρίκαλα.
- ✓ Σταυρόπουλος Α. (1987). *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας. Ήπειρος: Κοινωνία – Οικονομία 15^{ος} – 20^{ος} αι.*, Έκδοση Δήμου Ιωαννιτών, Γιάννινα.
- ✓ Φιλίπιδης Δ. (2006). *Αρχιτεκτονικές μεταμορφώσεις: Ελληνική περιφέρεια τ.2*, Εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα.
- ✓ Φιλίπιδης Δ. (2006). *Αρχιτεκτονικές μεταμορφώσεις: Μητροπολιτικά κέντρα τ.1*, Εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα.

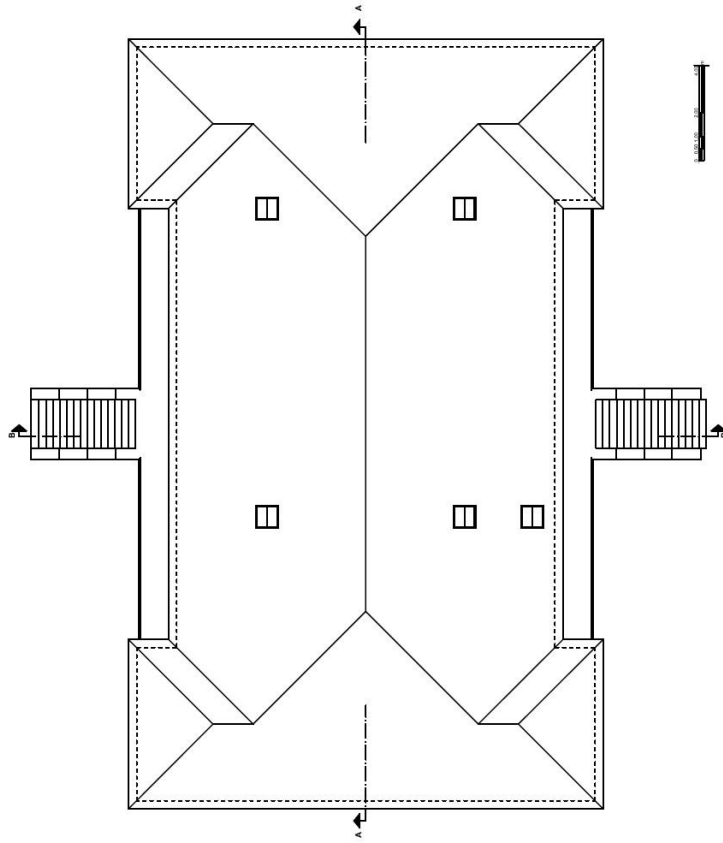
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α
ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

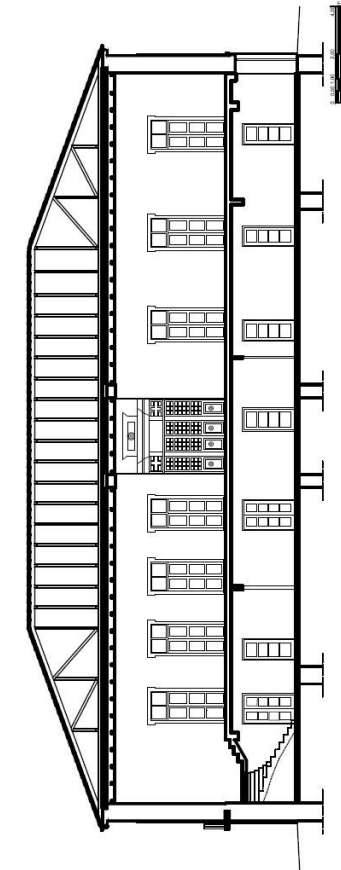
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΔΙΠΛΩΜΟ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ» → ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	
ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΡΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΤΑΤΣΗΣ	
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΡΑ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΙΔΑΝΝΙΝΩΝ Τ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΗΡΙΩΝ	
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΤΑΤΣΗΣ	
ΑΙΤΟΥΣΑ ΕΡΕΥΡΑ	ΑΙΤΟΥΣΑ ΕΡΕΥΡΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΚΑΤΩΦΗ ΕΡΕΥΡΩΝ	ΑΡΧ. ΕΡΕΥΡΩΝ
	A - 1
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019	

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΡΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ» - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΡΑΣ	
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ, ΙΔΑΝΝΙΚΩΝ Τ.΄, ΚΑΤΗΚΟΣΤΙΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΕΙΩΝ	
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΡΑΣ	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΕΡΧΩΡΟΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	
ΤΥΠΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ
ΚΑΤΩΦΛΗ ΟΡΘΟΣΟΥ	A - 2
ΒΕΒΛΩΣΗ/ΜΗΛΩΣΗ	

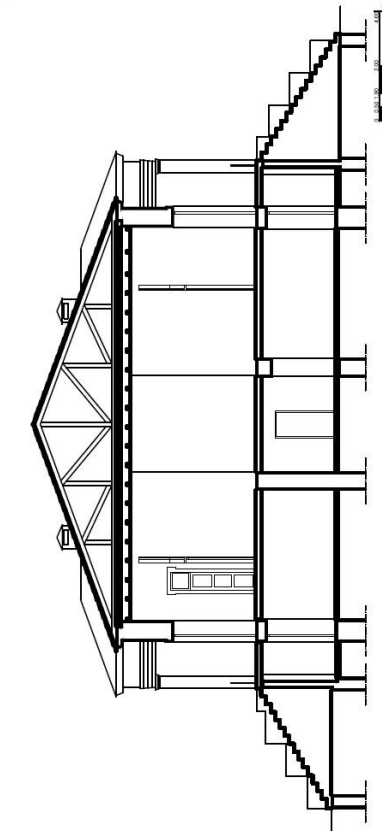

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΩΝ» - Μ.Α.Α.Π.Σ. - «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΑΡΑΣ	
ΠΡΟΤΥΧΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ "Γ. ΚΑΤΖΙΡΚΙΔΗΣ" ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΕΙΩΝ	
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΑΡΑΣ	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΟΧΡΩΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ
ΚΑΤΩΦΗ ΣΤΕΦΗΣ	A - 3
ΣΧΕΔΙΟΓΡΑΦΗΣΤΗΣ	

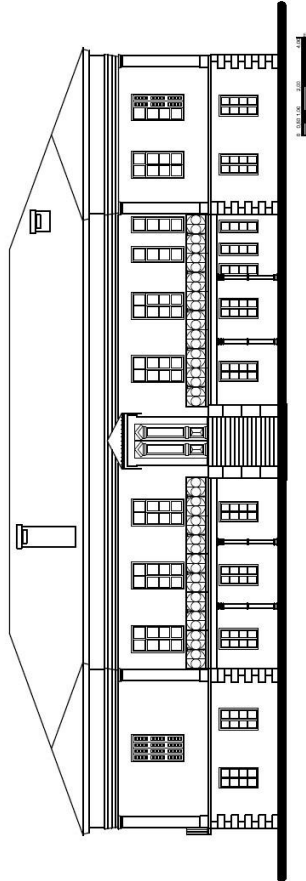

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΟΓΡΟΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΔΡΟΜΟΙΝ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ» -ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ-	
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΤΑΤΣΗΣ	
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΗΤ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΔΑΝΝΙΝΩΝ Τ. ΚΑΤΖΗΚΟΖ/Α ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΕΙΩΝ	
ΕΠΙΒΛΕΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΖΑΜΠΑΣ	
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΟΧΡΩΣΤΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΑΡΧ. ΣΧΕΔΙΟΥ
ΤΟΜΗ	A - A
ΘΕΒΕΣ/ΜΗΚΕΣ 2018	

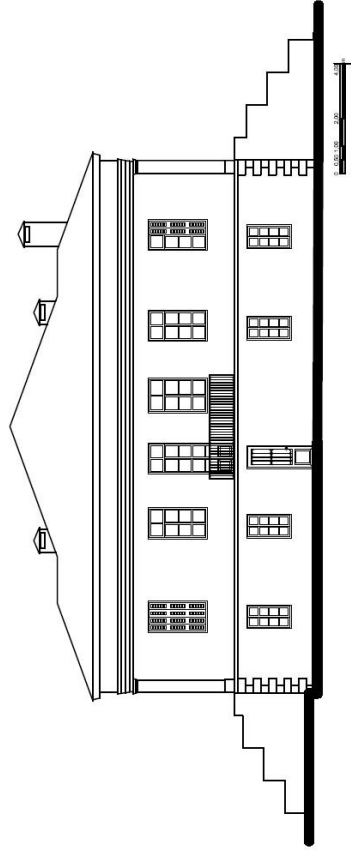

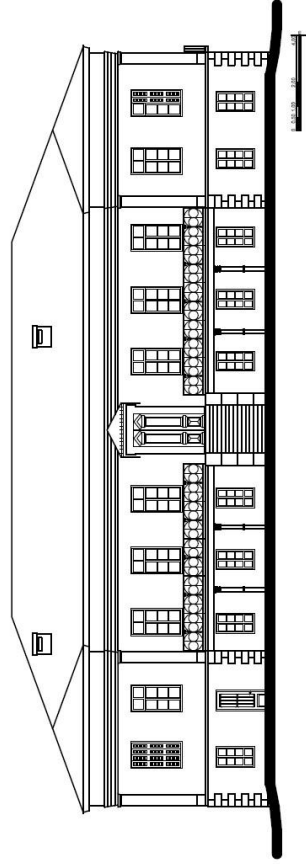
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΜΟΣΤΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ» - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ -
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΔΑΚΤΑΡΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΠΑΤΣΗΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ "Γ. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑΣ" ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΙΩΝ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΡΑΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ
ΤΟΜΗ B - B
A - 5
ΘΕΒΡΟΥΛΑΡΙΟΣ 2019

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΓΙΟΤΙΝΚΩΝ ΝΙΣΑΝΚΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΡΟΒΙΛΟΤΕΧΝΙΚΗΣ - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΤΑΜΠΑΖ
ΠΡΟΣΩΠΟ ΕΠΙΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΣΤΡΟΒΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ (ΔΑΝΝΙΝΩΝ Τ. ΚΑΤΖΗΚΟΖΙΑ) ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΕΙΩΝ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΤΑΜΠΑΖ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΕΡΧΡΩΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΟΨΗ
A - 6
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2016

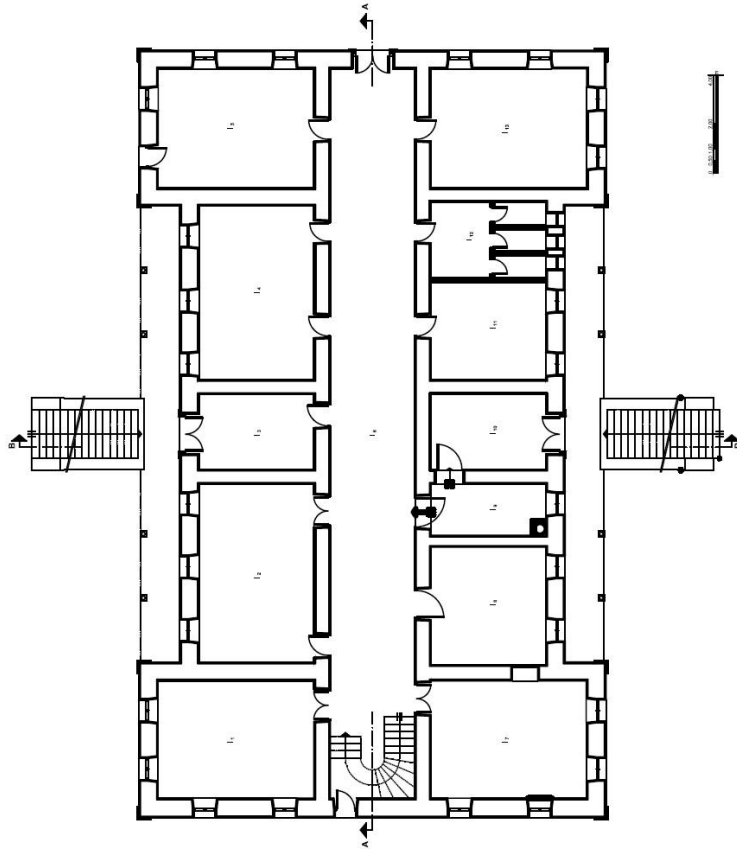

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΔΡΟΜΕΤΑΠΤΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ (Α.Δ.Δ.Α.Π.)» - «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΔΡΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΓΑΓΓΗΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΝΝΗΝΩΝ Π. ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΙΣΡΕΤΕΙΩΝ
ΕΠΙΒΛΕΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΡΑΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ Α - 7
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2019

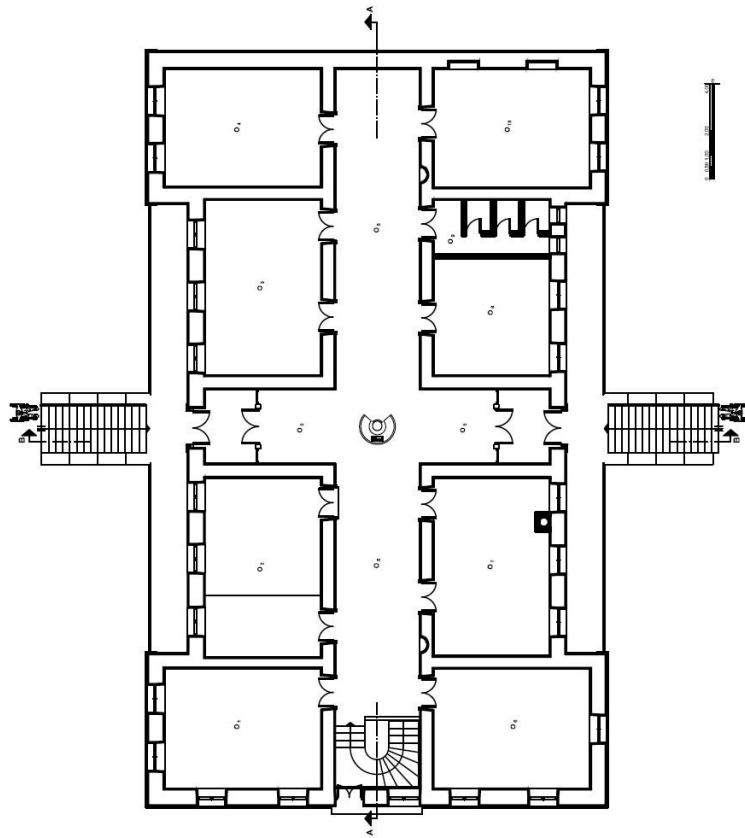

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΟΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΤΟΥΔΙΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ» ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΑΔΙΑΣΜΟΥ - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α. ΠΑΤΣΗΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Τ. ΚΑΤΗΚΟΙΤΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΡΕΤΩΝ
ΕΠΙΒΛΕΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΑΡΑΣ
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗ Οψη
Α - 8
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

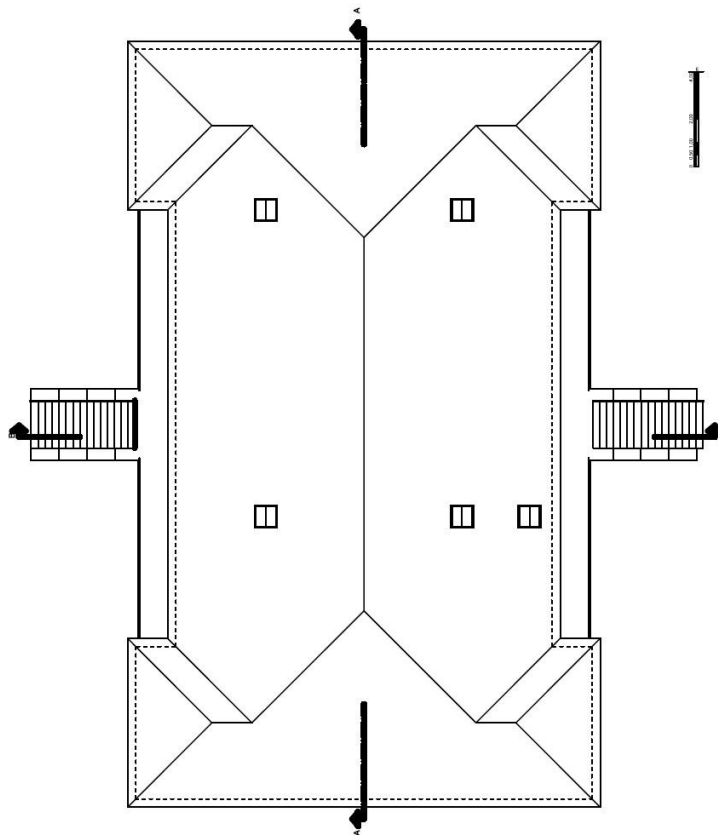
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΜΟΣΤΑΤΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ» - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ -	
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΘΩΣΗΣ ΣΑΒΒΗΔΗ	
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Τ. ΚΑΖΗΚΟΤΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΕΙΩΝ	
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σ. ΣΑΜΑΡΑΣ	
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ
ΚΑΤΩΦΛΗ ΙΣΟΛΕΥ	E - 1
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2019	

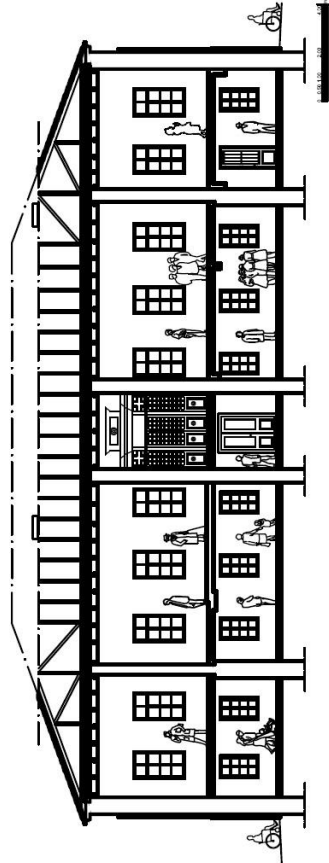

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΑΤΙΠΙΣΤΕΥΤΩΝ ΤΥΠΩΝ ΔΙΑΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΗ (ΑΔΑΔ.Α.Σ.)» - ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΠΑΤΗΣ	
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Τ. ΧΑΤΗΡΚΟΣΤΙΑ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΡΕΤΕΙΩΝ	
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΣΑΜΠΑΣ	
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗΣ	
ΤΥΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΑ ΔΙΔΑΧΤΕΥΣΗ
ΚΑΤΩΦΗ ΟΡΘΟΤΥ	E - 2
ΘΕΣΗ/ΧΡΟΝΟΣ 2018	

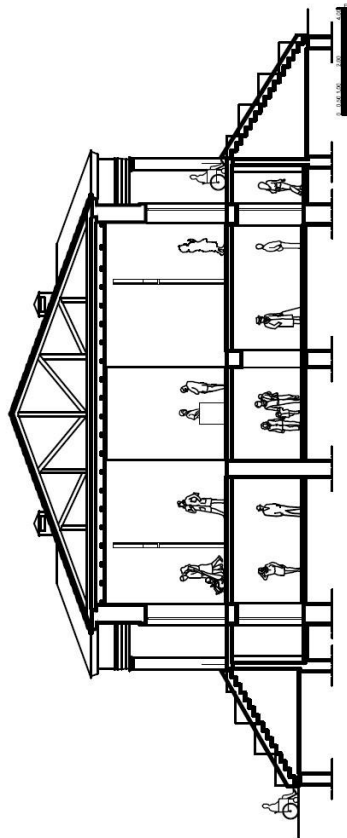

ΠΑΡΕΛΕΓΜΕΝΟ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟ ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟ ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΡΤΙΝΙΣΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟ ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟ ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ
→ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΙΚΡΟΔΟΣ.Χ. ΓΑΖΙΔΕ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΙΧΑΡΑΚΤΗΡΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΝΟΣΤΗΡΟΝ ΜΕΤΕΤΕΡΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΑΡΑΚΤΗΡΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟ ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΜΕΤΡΗΣΕΩΝ
ΕΠΙΧΑΡΑΚΤΗΡΗΣ
ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΑΡ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟ ΤΜΗΜΑ
Ε - 3
08/09/2019

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΤΟΥΔΙΩΝ #ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΜΟΣΤΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΕ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ - #ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΗΣ
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΝΟΣΤΟΜΕΙΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Τ. "ΜΑΤΖΗΚΟΓΙΑ" ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΣΘΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΕΙΩΝ
ΕΠΙΒΛΕΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΡΩΤΗ
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ Ε - 4
ΤΟΜΗ Γ - Γ
0,00000000 ΜΕΤΡΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΑΓΙΟΣ ΣΟΦΙΑΣ ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑΣ	
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΜΟΒΕΛΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΩΝ ΑΣΦΑΛΤΩΣΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΠΕΣΤΡΩΣΗ»	
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΤΑΤΗΣ	
ΠΡΟΣΤΑΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ (ΔΑΝΝΙΝΩΝ Υ΄, ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ) ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ	
ΕΠΙΒΛΕΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Χ. ΖΑΜΑΡΑΣ	
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗΣ	
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ	
ΤΟΜΗ Δ - Δ	E - 5
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2018	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Νικόλαος Τάτσης του Χρυσοστόμου φοιτητής του ΠΜΣ «Αρχιτεκτονική και Δομοστατική Αποκατάσταση Ιστορικών Κτιρίων και Συνόλων» του Α.Ε.Ι Πειραιά Τ.Τ, πριν αναλάβω την εκπόνηση της Διπλωματικής Εργασίας μου, δηλώνω ότι ενημερώθηκα για τα παρακάτω:

«Η Διπλωματική Εργασία (Δ.Ε) αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο του συγγραφέα, όσο και του Ιδρύματος και θα πρέπει να έχει μοναδικό χαρακτήρα και πρωτότυπο περιεχόμενο.

Απαγορεύεται αυστηρά οποιοδήποτε κομμάτι κειμένου της να εμφανίζεται αυτούσιο ή μεταφρασμένο από κάποια άλλη δημοσιευμένη πηγή. Κάθε τέτοια πράξη αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και εγείρει θέμα Ηθικής Τάξης για τα πνευματικά δικαιώματα του άλλου συγγραφέα. Αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο συγγραφέας της Δ.Ε, ο οποίος φέρει και την ευθύνη των συνεπειών, ποινικών και άλλων, αυτής της πράξης.

Πέραν των όποιων ποινικών ευθυνών του συγγραφέα, σε περίπτωση που το Ίδρυμα του έχει απονείμει Πτυχίο, αυτό ανακαλείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η Συνέλευση του Τμήματος με νέα απόφασή της, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, του αναθέτει εκ νέου την εκπόνηση Δ.Ε. με άλλο θέμα και διαφορετικό επιβλέποντα καθηγητή. Την εκπόνηση της εν λόγω Δ.Ε. πρέπει να ολοκληρώσει εντός τουλάχιστον ενός ημερολογιακού βμήνου από την ημερομηνία ανάθεσής της. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 18. παρ.5 του ισχύοντος Εσωτερικού Κανονισμού».

Ο Δηλών

Ημερομηνία

18/04/2019